

Tumeencaa apotaa'caa Wo'eencii lëgís Këyítfiida

Këyítfii fii fëri en fukanakfii Lúkkaa bínfa. Faa ya dewee kibínfa fëri en «Hewhewii wo' ga loo Yéesu Kiristaa ee Lúkkaa bínfa.» Këyítfii fii nak wo' ga loo tumeencaa apotaa'caa. Ga këyítfaa fudewaafaa, Lúkkaa béestíree kilímukkaa Yéesu, kipeskaagari ga ëldúna, kikaankaa na kimílískaagari ga buwaa kaanínfa, bi ga daa ya bëwírohu dook asamaanda.

Ga fii, ya béestí' daa Helii yisela'íyii yoosukee ga apotaa'caa, ba baa wíil ga teerucaa kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii, kooroh ga doolii Helii yisela'íyii onbaða. Coonucaa ba dayee ga lëgëyaama ba tumdee Yéesufa na mesiklaatcaa ba tikseeda, ya béestírinca ga. Waama, lak yaawúu'caa am an Wo'eenaa Kooh hayi'ba; fiibo' biliis bokussii ga. Lúkkaa béestírin ban daa apotaa'caa dalee kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga buwaa enussii yaawúu'da. Ya wëñ nak kibéestí' lëgëyaa apotaa'cii banakbii bii tumfa, ennda Pee' na Pool. Pee' yëri jangatee ga Yéerúsaleem bi tuuki'ta kikerceen ga duuy yaawúu'caa. Pool ga baabcaagari, tuuki'ta kikerceen ga teerucaa buwaa enussii yaawúu'da fodii teeraa Añcoos, waa Korenti, waa Filiip na ciliis. Këyítfii tëebírin Pool ga daa ya kooroh ga kibaabfa tooh. Fa teewohin ban coonucaa jaangucaa han kituukiru

dayeeda na daa Helii yisela'í'yii on dooli buwaa hanee ki'aas ga kikerceen baama bi ba yégíssa ga ngémaagabada.

Fodaama, këyítfii fii teewinnduu an dū ban, dū jomin kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaada daa en béeb ga èldúna.

Këyítfii tumeencaa apotaa'caa tíidoh anee:

A - Hewhewii winéwí'wii yéegalohussa ga Yéerúsaleem (1: 1-8: 4)

1 - Bescaa méeñjoh ga kipeskaa Yéesuda (1: 1-11)

2 - Macaas tanussa kibok ga apotaa'caa (1: 12-26)

3 - Helii yisela'í'yii yoosukka ga apotaa'caa (2: 1-13)

4 - Apotaa'caa seedi'ussa Hewhewii winéwí'wii ga Yéerúsaleem (2: 14-8: 4)

B - Hewhewii winéwí'wii yéegalohussa ga kúlkaa Yúudée na ga gohaa Samaríi (8: 5-12: 25)

C - Hewhewii winéwí'wii yéegalohussa daa en béeb (13: 1-28: 31)

1 - Baawaa Pool dēb kika'da (13: 1-14: 28)

2 - Nookoh laakka ga Yéerúsaleem (15: 1-35)

3 - Baawaa Pool wukanakwaa (15: 36-18: 23)

4 - Baawaa Pool wukaahaywaa (18: 24-21: 16)

5 - Pool lagussa ga Kasu ga Yéerúsaleem (21: 17-23: 22)

6 - Pool bayussa paanaa yaawúu'caa (23: 23-26: 32)

7 - Pool bayussa Room (27: 1-28: 31)

Balaa Yéesu tagoh na apotaa'caanaa

¹ Fiilli Tewoofiil, ga këyítfaa mi def kibínda, mi béestírin tóoh iñaa Yéesu tum, na iñaa ya jégíroh aboh ga dalaaraa,

² bi ga besaa Kooh bēwí'ti, ya lappa asamaanda, lakanaa ga doolaa Helaa yisala'í'yaa, ya nakin apotaa'caa ya tanukfa kitum iñcaa ba jom kitumfa.

³ Ga waa ya kolkoh ga coonucaagarífa, ya hayya gaba na mandarga ciyewin caa teewoh an ya yaa pes: iñaa le' bes cidaañkaah-nikiis, ya yaa teewukoh gaba ee ya yaa wo'i naba ga loo Nguuraa Kooh.

⁴ Laakka bes, ya yuŋga naba kiñam, ya dígallaaba an:

- Kaa úsaayat Yéerúsaleem, wayee sekat iñaa Paamudii dígohee ee dú keloheeka ga kúuwroodfa.

⁵ En ki'ena, Saŋ bētisi'ee ga músú, wayee tes cijutuut ga fíkii, dú hay bētisi'u ga Helaa yisela'í'yaa.

Yéesu lappa dook asamaan

⁶ Apotaa'caa nak hídírukohussa daama, ba meekissa Yéesu an:

- Ha'mudii, fu yah kituukiris Nguurii Isarayeel diimadane?

⁷ Yéesu taassaba an:

- Dú onussii ki'ínoh jamaanaa, wala wahtaa Paamudii yah kituuki' Nguurii Isarayeeldfa. Paamudii abin wahtaama na kihafci.

⁸ Wayee hay kilaak doolaa soruk garúu, waa meyoh ga Helaa yisela'í'yaa yah kiyooosuk ga dookkúudfa. Fodaama, dú en seediroo ga teeraa

Yéerúsaleem, na béeb gohaa Yúudée na waa Samaríi, bi ga topaaraa ëldúna.

⁹ Ga waa Yéesu lëehí'ta kiwo' iñaamada, ba baa malak gari ya yaa bëwíru d'ook asamaan, laakka yaayeelaa hay, kúndari ga hascaagaba.

¹⁰ Lakanaa ba baa lís kitaaginuk asamaan ga daa Yéesu en na kiyahda, bo' banak baa ekuk kúltí ciyaanaaw, meyussa jemeet ga yahaaba,

¹¹ wo'ussa ba an:

- Dú, bu-Gëlílee, dú tuukoh ya dii dú taaginuki asamaanii? Yéesu yiima, bëwíru aaw asamaanda haysisan fodii dii dú hotti yii yah asamaanda.

Yúdaa lofirohussa na Macaas

¹² Waa ennda da, apotaa'caa meyohussa tégëlaa wo'u tégëlaa Ólíwíyéecaada, ba boyukka teeraa Yéerúsaleem. Ee dekataama úsaayoh na Yéerúsaleem iña hín na tídee bo' ga bes Sabat*.

¹³ Ga waa ba le''a Yéerúsaleem, ba lappa túuyaa hanoh d'ook ga taahaada, daa ba meeree kihídírukohda. Ba enee Pee', Saṅ, Saak na Andari, Filiip na Toomaa, Bartulëmíi na Mëccëe, Saak kowukaa Alfee na Simoṅ selootaa† na Yúdaa kowukaa Saak.

¹⁴ Béebba bokussa hel, ba baa boki kikiim Kooh saycaa en tooh: Mariyaama eew Yéesu,

---

* **1:12** 1: 12 Ga baahaa yaawúu'caa, iñaa onu kitíin ga bes Sabatda jomoo kiweñ kíloomeet wínoo † **1:13** 1: 13 Selootaa wo'eenaa dakantilohu ga Simoṅda wëri e'see lagaa yaawúu'caa waa'see kilaak haffada. Ba daanee kiheñoh bu-Room ee ba tookéerí kifay buu' Sesaa' lempu na ciliis. Malkat ban Mëccëe 10: 4

bibeti biliis na këmëenjkímuncaa Yéesu, ensee daama ban.

15 Ga bescaama, buwaa gëm ga Yéesuɗa hídirukohussa, ba le'eera bo' bitéemée' na bo' bidaaŋkaah-kanak. Pee' kolukka ga leelooba, wo''a an:

16 - Mbokcii, iŋaa Helaa yisela'í'yaa yéegalohee ga Këyítfaa Kooh, koorohhawa ga kúuw Dëwít, ga loo Yúdaa yaa kuliyukee ga buwaa abee Yéesuɗa, yëri jomee kilaak.

17 Yúdaa bokee garíi ee ya laakeera lëgëyci ga iŋaa dí naksee kitumɗa.

18 Yúdaa nak, koparaa ya faysee ga baakaaraa ya tumeɗa, ya lommba yoon ga, ya keennda da, hafa kuliyyuk: ya pookka, liilcaa aamukka.

19 Béeb bu-Yéerúsaleem yéegussa iŋaa laakeɗa, bi tahha ba teekka yonaama ga lakaagaba «Hakeldamak», wëri en «yoonaa ñífaa».

20 Bíduunun fodaama ban ga Këyítfaa Kañcaa an: «Kaanfaagari tesat ɗa dandañ ee ken hanat ga kidëk» Ee ban bíduunun an: «Bo' yiliis línat sasaagari.»

21 Laakin buwaa taabee narií besaa en béeb ga wii Yéesu, Ha'mudii en na kipes ga leelooríɗa,

22 iŋaa aboh ga waa Saŋ bëtísi'i bi ga besaa Kooh bewohhi ga leeloorii, ya lappa asamaanda, yíinoo ga buwaama jomee narií kitaam kiseedi' kimílískaa Yéesu.

23 Bo' banak tanussa: Yoseef yaa teeku Barsabaas ee baysi Yustusɗa, na Macaas.

24 Lëehí'ta béeb buwaa kímmba Kooh anee:

- Ha'mudii, fu yii fu ínoh keeñcii buwii béebbada, teewaríi baa fu tanuk ga buwii banakbii bii,

²⁵ ya beb sasaa Yúdaa foñ ga lëgëy ki'apotaa'kii ee ya ka'ta ga ðekataa en wuucida.

²⁶ Fodaama ba yípohhaba tudoo' kitan yínoo gaba ee iñaa hínnda ga Macaas. Ya atukohussa ga apotaa'caa bidaaŋkaah na yínooyaa.

2

Helaa yisela'í'yaa yoosukka ga apotaa'caa ga besaa Pantakot

¹ Ga waa besaa Pantakot le'ða, béeb buwaa gëmindá hídírukohussa ga ðekat wínoo.

² Dalla kilaak ríi' wiyaak waa meyoh asamaan en fan uuris wiyaak waa keen, wa líiffa muut ga kaanfaa ba enoheeda.

³ Daama ba hotta iñcaa man na perem-kiwii meycá ga fíkíiba, ca hëgískohha, ca warukohha ga ðook yaa en béeb gaba.

⁴ Béebba líifussa na Helaa yisela'í'yaa, ba aawwa kiwo' lak ciliis fodaa daa Helaa yisela'í'yaa onba kiwo'ða.

⁵ Wiima lak ga Yéerúsaleem, laakeera yaawúu' bigëmí' Kooh, baa enee daama ee ba meyohee ga ðëkcii tooh en ga ëldúnada.

⁶ Ga coowaa ba keloh waama, ðëkaa tooh hídírukohha, buwaa jaahli''a lool ndaga yaa en béeb yaa keloh apotaa'caa baa wo' ga lakaagari ya bapða.

⁷ Ba waaru''a lool ee iñaa bettafa bi ba baa wo' an:

- Hanaa béeb buwii en na kiwo' bii enussii bu-Gëlilée book?

⁸ Tum na yaa en garuu béeb kelohi iñii ba wo'da ga lakaagari ya bapda?

⁹ Ga duuyucu dii, laakin buwaa meyohu kúlkaa Partes, kaa Medes na kaa Elaamít. Laakin buwaa dëk Mesopotamii, gohaa Yúudée na waa Kapadoos, waa Pom na waa Aasii,

¹⁰ waa Fírigii na waa Pamfíli, waa Esípti, na waa Síreen en ga Líbiida, na buwii meyohu Room dëku diida.

¹¹ Béeb, ennda Yaawú'cii na buwii aas ga Waasiigabada, bu-Keret na Araapcii, dú bii kelohba ba bii yéegaloh tumeencii Kooh ciyaakcii ga lakciгарuu.

¹² Ba waaru'a lool ee hafcaagaba kúnukka bi ba baa wo' ga díkaantiba an:

- Iñii yii ya yee?

¹³ Ee buwaa bíinoo baa ñaawal buwaa gëm ga Yéesuda an:

- Buwii bii kapuun biiñ!

Jangataa Pee' ga bërúinaa Pantakot

¹⁴ Waa ennda da, Pee' kolukka na apotaa'caa bidaañkaah na yínooyaa, ya dalla kiwo' na buwaa ga dook an:

- Dú, Yaawú'cii, na béebpúu dú bii dú dëk Yéerúsaleemda, foñat noffúu ga iñii mi yah kiwo'da.

¹⁵ En ki'ena, yoo'-yoo' don wëri le', kon buwii bii laalussii hen fodii dii dú foonkada.

¹⁶ Wayee iñii laak yii, yëri Soweel, Sëldúiga-Koohaa yéegalohée an:

- 17 «Kooh wo' an: Ga bescii yah kiméeñjohda, mi hay kiso' Helii meyoh garooda ga dook baa en béeb; towutaagarúu tiyaaltaa na tibetita hay ki'enu biseldígaroo, oomaacii hay mín kihot iñcaa le''ii duum ee gu'gicii hay kilaak iñcaa feeñukba ga heey.
- 18 Ee ga bescaama, mi hay kiso' Helii meyoh garooda ga dook súrgacaagoo biyaalbaa na bibetibaa, ee ba hay ki'enu biseldígaroo.
- 19 Mi hay kitum enaama cidóoyí' waa' ga dook ga asamaan na kintaan dii ga kakay: hay kilaak fodii ñíf, na kiwii na iifilaa dúuk pútúl en fan yaayeel.
- 20 Nohii hay kiñúus tērúus ee ñiidii hay kiyoh'oh fodii ñíf, balaa besii Ha'mudii hayanda le'aa, besaa wiyaakwaama líif na ndamda.
- 21 Bériinaa, béeb baa fu kíim ga teekii Ha'mudiinaa, fu hay kimúc.»

22 Pee' tíkka ga an:

- Dú, bu-Isarayeel, súkúrukat iñii mi yahhúu kiwo'da: Yéesu Nasareet enee baa Kooh tee-weerúu an ya taabee nari. En ki'ena, Kooh tummba kintaan na mandarga ci dóoyí'-waa', caa kooroh gari ee tummbaca ga duuyucúu, fodii dii dú ínohkada, dú béebpúu.

23 Baa yaama tíkussa ga yahhúu fodaa daa Kooh waareeka ee waayukeeka kuméeñí'da. Dú koorohha ga yah yiifa'cii, dú appari,

24 wayee Kooh mílisi'tari, bégíssari ga mesik-laataca ga kikaanda. En ki'ena, kikaan

mínéeríiri kibañ.

²⁵ Ee Dëwít wo'ee ga iña aaw ga Yéesu an:

«Mi dëkee kihot Ha'mudii ga fíkíiroo,
ee ya yii ga yahaaroo doonaa ken mínooroo
kibúuk.

²⁶ Kërí tah keeñjoo soosin, ee yeekcii meyoh
kúuwrooda teewohinka,
ee ñan faanfigoo ga daa fa faanohsanda
abin yaakaa'

²⁷ Ndaga Ha'mudii, fu foñandii fítiigoo tes ga
daa buwaa kaanin enohda,
ee fu íisanndii ñiigaraa yisela'í'yii nop ga
duuy loy.

²⁸ Fu teewinndoo waasaa ëewdoh ño' ga kipesda,
ee fu hay kisóosi' keeñjoo ndaga fu yii ga
yahaaroo.»

²⁹ Pee' tíkka ga an:

- Mbokcii, mi míninndúu kiwo' yiléerí' ga loo
caasammbuu Dëwít: ya kaanin, acuunun ee bi
wati loyiigari wii lís ki'en dii.

³⁰ Buu' Dëwít nak enee seldíiga-Kooh ee ya
ínoheera an Kooh díginndi, waatta an hay ki-
laak ga níilaa tucaasamuntaagari yaa lamanndi
ga Nguuraagari, en buu'.

³¹ Dëwít maañeera ki'ínoh an Kiristaanii hay
kimílís, kërí taheeri kiwo' an: «Kooh foñnjiiri ga
daa buwaa kaanin enohda, ee faanfaagari noppíi
ga duuy loy.»

³² Yéesu, yaa mi wo''úu yaama, Kooh
mílísfinndi ga buwaa kaaninda ee dí béebpii dí
tíkin hassíi ga.

³³ Yéesu, Kooh bëwí'tari, yugi'tari ya hanohhi yah-ñaam, ya laassa ga Helaa yisela'í'yaa Paa-mudii dígoheeda, ya yoosuki'ta Helaa ga dookkíi ee iñaama yëri en iñii dú hotda na iñii dú kelohda.

³⁴ En ki'ena, Dëwít mosoo kilap ga Kooh ee ya ga kihafci wo'in an:

«Kooh, Ha'mudii wo' Ha'mudiigoo an:

“Yugohaaroo yah-ñaam,

³⁵ bi ga daa mi tuman buwii saɲngaada ditogaa' kotfu.” »

³⁶ Pee' enissaɓa an:

- Bééɓpúu, dú bu-Isarayeel ínohat gaka an: Yéesu yaa dú daayee ga kuraanaada yëri Kooh tum Ha'mudii na Kiristaanii!

³⁷ Daa buwaa kelohee jangataama, fítcaagaba gú'ta kërít, ɓa meekissa Pee' na apotaa'caa bíinoobaa an:

- Mbokcii, dí jom ya kitum?

³⁸ Pee' taassaɓa an:

- Súpítat kipeskiigarúu, yaa en bééɓ bëtísi'uk ga teekii Yéesu Kiristaa, doonaa dú bayalu baakaa'cumgarúu, en ɗanaa Kooh onndúu Helii yisela'í'yii.

³⁹ En ki'ena, iña Ha'mudii, Koohyiigaruu dígoheeda aawee garúu na towutaagarúu na bééɓ buwaa úsaayin, bééɓ buwaa Kooh yah kinook ga hafciɗa.

⁴⁰ Pee' yaa nookɓa, yaa daasɓa na wo'een ciliis ciyewin an:

- Tookat Kooh músallúu, dú meyoh ga buwii bíbóní'ɓii ga jamaanii watida.

41 Béeb buwaa took wo'eencaa Pee'da, bētísi'ussa. Ga besaa bērii, iñaa le' bo' bijúnni-kaahay baatukka ga tēelíbēecaa.

42 Ba tookka coonu ga kisúkúruk jégírohcaa apotaa'caa eroheeda, ba ennda wíinoo, ba boki ñamah na kikiim Kooh.

Ki'abohkaa laakee ga duuy buwaa deb kigem ga Yéesuda

43 Baa en béeb, fítāa yabee hen ndaga iñcaa cidóoyí'-waa'caa apotaa'caa tumeeda.

44 Béeb buwaa gēm ga Yéesuda enussa wíinoo, ba bokka ga iñaa en tóoh.

45 Ba toonnda iñaa ba laakda, ba warohha ga díkaantíba, yaa en béeb na iñaa ya soolukda.

46 Ba dēkee ga kihídírukoh ga Kaanfaa Kooh besaa en béeb. Bēri bokee kiñam ga kaancaagaba, ee ñamsee ñamahcaa na keeñ wisóosi', ee na keeñ wi'érefi'.

47 Ba kañi Kooh, ee béeb buwaa bíinoo waa'taba. Ee besaa en béeb Kooh yaa baat ga lagaagaba buwaa múcin.

3

Pee' na Sañ wēkdússa baa lafañ hen

1 Laakka bes Pee' na Sañ baa yah Kaanfaa Kooh, kikiim Kooh; enee ga wahtu kigoonaluk, wahtaa buwaa kiimi Koohda.

2 Laakeera bo' yaa límdohu na kilafañ, besaa en béeb ya haydohu ga kúuw-halkaa Kaanfaa Kooh, wo'si “halaa wimóri'waa”, ya yuñ daama, ya sarahtuki ga buwaa aasi Kaanfaa Koohda.

³ Daa ya hotee Pee' na Saṅ ɓaa yah ki'aas Kaanfaa Kooh, ya lëríssaba yah, ɓa sarahhi.

⁴ Ba yíppari has, lëehí'ta Pee' wo''ari an:

- Malkaaríi!

⁵ Lafañaa yaa malakɓa dijófi', ndaga ya foogee an ɓaama yahhi kisarah yen.

⁶ Pee' nak wo''ari an:

- Mi laakoo hëelís, mi laakoo wúrúus, wayee mi hayyaa ki'e' iñii mi laakɗa: Ga teekii Yéesu KiristaaNasareet, koluka fu tiiin!

⁷ Lëehí'ta Pee' ammbari ga yahaa ñaabaa ɓëwí'tari. Ga saasi kotcaa yëgíssa gík, puuguluycaa hatinndari.

⁸ Ya ennda bërít tuukka, aawwa kitiiin. Ya aassa na apotaa'caa Kaanfaa Kooh, ya yaa tiiin, ya yaa koltuk, ya yaa kañ Kooh.

⁹ Béeɓ ɓuwaa hottari ya yaa tiiin, ya yaa kañ Kooh.

¹⁰ Ga waa ɓa ínohsohha an yëri enee na kisarahtuk ga halaa Kaanfaa Kooh, ɓa waaru''a ga lool.

Jangataa Pee' ga ɗuuy Kaanfaa Kooh

¹¹ Baa lafañeeda tagohissii ga fenoo Pee' na Saṅ. Béeɓ ɓuwaa waaru'ussa ga lool, ɓa ɓaa fool kilaakneeɓa ga dekataa teeku «Tíidískaaraa Salomonda».

¹² Daa Pee' hotee iñaama, ya wo''a mbooloomaa an:

- Dú ɓu-Isarayeel, iñii han kilaak yii jaahallúu ga ya? Dú malkohhíi ya en fan dooliríi wala kiniik Kooh onndii kitiiinlukoh ɓii yii?

¹³ Kooh yaa Abaraham, yaa Ísaak, yaa Yakoop, yaa caasamuncaarúu teewohin ndamaa Yéesu,

súrğaagari. Ee dú ga kihaffúu dú bəri tooneeri, dú taasukkari ga fíkí Pílaat ee lak sah yaama beβkinndi ki'íis.

¹⁴ Baa yisela'í'yaa ee yijúwí'yaa dú taasukkari, dú nammba kikíim Pílaat ya meydohi'túu ga kasaa baa lagi kumuun bo'.

¹⁵ Fodaama, dú aplukka baa laak kipesda, wayee Kooh mílísí'tari ga leeloo buwaa kaaninda ee iñaama dí enin seedi ga.

¹⁶ Doolaa teekaa Yéesu na gëmii dí gëm garífa wəri on bii yii dú hot ee dú ínohsohinda, dooli kituuk. Kigëm ga Yéesu onndi kiwak pelen fodii dii dú béebpúu dú hotkada.

¹⁷ Diimada mbokcii, mi ínohin an iñaa dú tum yaama, dú na buwaa kuliyyuk garúuda, ki'ínohoo tah dú tummbi.

¹⁸ Kooh nak mėti'ta fodaama iñaa ya yéegalohee kooroh ga kúuw seldíigacaagarífa. Ya wo'ee an Kiristaanaagari hay kikoo' ga coonu.

¹⁹ Kon súpítat kipeskiigarúu, dú boykidoh haffúu ga Kooh doonaa Kooh séti'túu ga baakaa'cumgarúu.

²⁰ En danaa, Ha'mudii hay kihaydoh jamaanu ki'íikaruk, ya wosoh Yéesu, Kiristaanii dú díñsee kuméeñí'da.

²¹ Wayee diimada, Yéesu jom kites ga asamaan bi ga daa Kooh hewí'san tooh en yi'as, fodaa ya yéegaloheeka kuméeñí' koorohha ga túuwtaa seldíigacaagari bisela'í'baada.

²² Ee Móyíis wo'eera an:

«Ha'mudii Koohyiigarúu hay kiwosoh garúu seldíiga-Kooh, fodiigoo, yaa bok narúu heet. Iñaa ya wo''úu tooh, leenaa sükúrukatti.

23 Béeb̄ baa fu tookkii kisúkúruk seldíiga-Koohaamanaa fu hay kimeydohu ga buwaa Kooh, fu apu.»

24 Béeb̄ seldíiga-Koohcaa wo'see ga iñaamada, aboh ga Samiyeel bi ga bíinoobaa tík garída, ba yéegalohée inii hew yii diimada.

25 Iña KooH dígohee koorohha ga seldígacaagarída enee wuurúu ee d'ú laakin bak ga kifiliimunkaa Kooh pokee na caasamuncaagarúuda, ga waa ya wo' Abaraham an:

«Mi hay kibarkeel heetcii ga öldúnada tooh ee koorohan ga tucaasamuntaagaraa.»

26 Fodaama Kooh bebpa súrugaagari, wossari kibarkeellúu, ya foñlukoh baa en béeb̄ tumeencaagari cibóní'caa ya tumída ee Kooh debka garúu.

4

Pee' na Saᅇ bayussa ga fíkú paanaa wiyaaak-waa

1 Pee' na Saᅇ, lak baa lís kiwo' na buwaa, laakka sarahohcaa hayu gaba taabu na baa kuliyukee ga buwaa watuksi Kaanfaa Koohda na Saduseyeencaa.

2 Keeñba tamee ga daa ba hot Pee' na Saᅇ baa jégí' buwaa, ba baa yéegalba an kimílískaa Yéesu tahin bi buwaa kaanda hay kimílísu.

3 Ba ammba Pee' na Saᅇ lagussaba ga kasu bi ga kooh-wiisfaa ndaga lak Kooh hoowin.

4 Bo' biyewin ga buwaa kelohsee wo'eencaa apotaa'caada gémussa. Fodaama ga buwaa

gëmda tóoh, yaalcaa jomeera kile' bo' bijúnni-yétúus.

⁵ Ga kooh-wíisfaa, buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada, yaakcaa, na jëgíroh-waascaa hídírukohussa ga Yéerúsaleem.

⁶ Aan, ha'-kaadaa sarahohcaa na Kayíf, Saŋ na Èlíksaan, na bééβ buwaa bok ga gíiraa ha'-kaadaa sarahohcaada, ensee daama.

⁷ Ba nakohha kihaydoh Apotaa'caa ga fíkííba, ba meekissaba an:

- Dú kooroh ga doolii wiida wala ga teekii wiida bi d'ú mín wëkí' bii yii?

⁸ Ga dekataama Pee' líiffa na Helaa yisela'í'yaa, loffaba an:

- Dú yaakcii, na buwii kuliyuk ga heetciida,

⁹ waa d'ú bayyí wati kitaas waas ga yijófi'yaa dí tumi' lafañaada na daa dí kooroh bi ya wakkada,

¹⁰ kon ínohatka d'ú bééβpúu na bééβ heetii Isarayeel an dí kooroh ga teekaa Yéesu Kiris-taaNasareet, yaa d'ú apee ga waa d'ú daayci ga kuraanaa ee Kooh mílísit'ari ga buwaa kaaninda. Yéesu yaama yëri tah bi bii yii wak ya tuuk dii ga fíkíirúu.

¹¹ Yéesu yëri en baa Bíncaa cisela'í'caa wo' gari an: «Atohaa, tawohohcaa jafeeda -- ee wo'u narúu -- méeñjohin ki'en atoh-koñaa túuyaa.»

¹² Enndii garinaa, kimúc laakoo ga fen diliis. En ki'ena, laakoo teek wiliis ga èldúna waa Kooh e' bo'-súusúus ee wa mín buwii kimúsal.

¹³ Buwaa atti'i ga paanaa wiyaakwaada, waaru'ussa ga daa Pee' na Saŋ kaañu wo'eencaagabada, ee iñaama bettaba ndaga

ba ínohin an Pee' na saŋ jagussii. Ba hotta an ba bok ga buwaa taabee na Yéesufa.

¹⁴ Wayee daa ba hotee ban baa wëkduseeda tuukin ga yahaa Pee' na Saŋ, ba laakissii iŋaa ba wo'an.

¹⁵ Waa ennda da, ba ebilla apotaa'caa kimey paanaa atti'ohsida paay, ba awwa kihotoh ga dikaantiba.

¹⁶ Ba baa wo'an:

- Buwii bii du tumanba na? En ki'ena, wóorin an buwii bii tumuunun kintaan wiléeri'. Béeb bu-Yéerusaleem yéeguununka ee du minooka kisaŋ.

¹⁷ Du hëwëlatba, du hoonohba kiwo' na bo' ga loo teekii Yéesu, en danaa, iŋuma wëñoó da kisíw ga duuy buwum.

¹⁸ Waa ennda da, ba baylukka Pee' na Saŋ, ba kokohha ba íis yas kiwo' loo Yéesu wala kijégíroh ga teekaagari.

¹⁹ Wayee Pee' na Saŋ loffaba an:

- Wo'at rek! Inii yiida wëñ kijúb ga fikii Kooh? Kikeloh wo'eennduunoo, kikeloh wo'eenci?

²⁰ Wayee dí ga kihaffii nak, dí minoo ki'íis kiyéegaloh iŋaa dí hot na iŋaa dí kelohda.

²¹ Atti'ohcaa biyaakbaa hëwëlussaba, ba íissaba ndaga ba laakéerii daa ba kooran bi ba sodalba ee lak buwaa béebba baa kañ Kooh ga iŋaa laakee yaama.

²² Baa Pee' na Saŋ wëkdee na kintaanda wëñdeera tíkiis tidaaŋkaah-nikiis.

Buwaa gëmindá enussa ga kiküim-Kooh

²³ Ga waa Pee' na Saŋ íisuda, ba baa yah ga buwaa ba taabi nabada, ba béesti'taba

tóoh iñcaa sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa wo'eebada.

²⁴ Ga waa buwaa súkúrukussa iñaa béestíru yaama, ba bokka béebba kikiim Kooh anee:

- Cic Kooh, fu yëri sak asamaanii, na kakayfii, na giyyii na tooh iñcii en gada.

²⁵ Fu yëri kooroh ga tumeencaa Helaa yisela'íyaa fu tummba wo'eencii cii ga kúuwkaa caasambii Dëwít, súrgafu an: «Iñii tah ya coow koluk ga duuy heetcii? Iñii tahba kipokoh nof ya ga iñcaa mínoo kilaak?

²⁶ Buu'cii ga ëldúnada na buwii kuliyyuk ga heetcii ga ëldúnada bebkuunun ee ba enin wiinoo kiheñoh Kooh, Ha'mudii na buuraa ya faldá.»[☆]

²⁷ En ki'ena, wëerin an Eroot na Poos-Pílaat na bu-Isarayeel na heet ciliis hidírukohuunun ga teerii wii kiheñoh Yéesu súrgiigaraa yisela'íyii fu fal buu'da.

²⁸ Fodaama ba mëtí'si''a tooh iñaa fu natee kitum kumëñí' ee ga dooliigaraa fu onndawa kimín ki'en.

²⁹ Ee diimada Ha'mudii malkaa ga dii ba soonngíida; onaríi, dí súrgaciigaraa kiyéegaloh Wo'eeniigaraa na fít wiyégísí' gík.

³⁰ Lërisaa yahiigaraa doonaa bibo' wëkdu, ee kintaan na enaama cidóoyí'-waa' laak ga teekii Yéesu, súrgiigaraa yisela'íyii.

³¹ Buwaa baa lëhí' kikiim Kooh, ðekataa ba eneeda waa yëngeluk, ba líiffa béebba na Helaa yisela'íyaa, ee ba baa yéegaloh Wo'eenaa Kooh na fít wiyégísí'.

[☆] 4:26 4: 26 Mëdírohat na Kañcaa 2: 1-2.

Bu-Yéerúsaleembaa gëmindä atukohussa alalcaagaba

³² Béeb buwaa gëmdä bokussa keeñ wíinoo na hel. Yíinoo gaba wo'éeríi an iñaa ya laakda ya eemdohwa ga hafci rek, wayee béeb iñaa ba laakda, ba atukoheeri hen, en wíinoo.

³³ Apotaa'caa baa seedi' ga daa ba wëñ kimín kimíliskaa Yéesu, Ha'mudii ee KooH taammba naba ga tooh.

³⁴ Ken ñakéeríi dara gaba. Béeb buwaa laakee yoon wala kaandä, toonussaca, ba haydohha cadamfaa,

³⁵ ba e'tafa apotaa'caa, lëehíraa koparaa warohu buwaa, yaa en béeb na iñaa ya soolukda.

³⁶ Laakeera ban baa teeku Yoseef, ya iñaa Léwít ee límohu Sipa'. Baa yaama apotaa'caa teekeeri Barnabaas, wërí en «bii daasi buwiida». Baa yaama laakeera yoon,

³⁷ ya toonnda yoonci haydohha cadamfaa, ya tikkafa ga yah apotaa'caa.

5

Sabohfaa Anañaas ya na betici Safíraa

¹ Laakka nak baa teeku Anañaas, ee betici teeku Safíraa. Ya toonnda ga kakayfaagaba.

² Ya pokohha nof ban na betici, ya tēhdohha ban ga koparaa yoonaa toonohuda, lëehí'ta ya e'neera apotaa'caa iñaa tesda.

³ Waa ennda da, Pee' wo''ari an:

- Anañaas, iñii tah ya Seytaani te' keeñfu, fu kaakin Helii yisela'í'yii saboh ee fu tēhdohin ga koparaa fu toonoh yoonada.

⁴ Yoonaa tesse danaa, wa tesi'tiiraa dane? Waa fu toonndawa, koparaa enndii wuufune? Kon inii fu waa' kitum yii fu minndi na kihalaat ga helfu? Fu kaakkii bo'-súusus saboh wayee Kooh yëri fu kaak saboh.

⁵ Daa Anañaas kelohee wo''eencaama, ya kennda kakay, ya dalla kikaan. Béeb buwaa yeensee innaamada, titussa lool.

⁶ Oomaa-yaalcaa kolkussa, múulussa faraa-faa, bayussafa ki'acnee.

⁷ Tíkka ga inaa le' wahtu kaahay, beti Anañaas aassa, lak ya yeenngii dara ga inaa laakfa.

⁸ Pee' meekissari an:

- Wo'aaroo, cadanfii yoonii dú tooneeda tooh fëri fiine? Betifaa taassari an:

- Ee, enee cadanfuma.

⁹ Pee' wo''ari an:

- Dú min na kipokoh nof kiheel kidúk Helii Ha'mudii? Súkúruka! Buwum ka'see ki'ac yaalfuda booma ga halii, ee ba hayyaa kibay, fu ban.

¹⁰ Ga saasi betifaa keennda kakay ga kotcaa Pee', fa kaannda. Daa oomaa-yaalcaa aasee, ba laakki kaanin. Ba bayyari, acsuneerari ga yahaa yaalci.

¹¹ Béeb buwaa gem ga Yéesuda, na béeb buwaa yeegee incaa laak caamada, titussa lool.

Apotaa'caa tummba kintaan ciyewin ga Yéerusaleem

¹² Apotaa'caa baa tum ga leeloo buwaa kintaan ciyewin na enaama cidóoyi' waa'. Buwaa gem ga Yéesuda mee'seera kihídírukoh ga dekataa teeku «Tíidískaaraa Salomonda».

¹³ Ken ga buwaa b̄iinoo tesda kaañéer̄ii kika' gaba, ee nak béeb̄ buwaa wo'ee gaba yijúwí'.

¹⁴ Yewinnda lool biyaal na bibeti baa gēm ga Ha'mudii, ba baatukka ga buwaa gēminda, fodaama mbooloomaa waa wēñ kiyak.

¹⁵ Ka'ta bi d̄úukoolí'caa baa meydohu ga mbedicaa, bii faanu ga gatan wala basan doonaa Pee' kooroh danaa heyna sóogúufaagari mín ki'úul yíinoo gaba, ennda ga yii wala ga yay, ba wak.

¹⁶ Biḃo' biyewin baa meyoh ga d̄ekcaa wíl Yéerúsaleemda, baa haydoh bid̄úukooli' na buwaa rab am ee béeb̄ba baa wēkdu.

Apotaa'caa abussa ga kasu

¹⁷ Waa ennda da, ha'-kaadaa sarahohcaa na béeb̄ buwaa taam narida, ennda buwaa bok ga Saduseyeencaa, iñaadohussa apotaa'caa, ba koluki'taba.

¹⁸ Ba amlukka apotaa'caa, ba lanlukkaḃa ga kasaa béeb̄ t̄echohsida.

¹⁹ Wayee ga wekaa, laakka malaakaa Ha'mudii hay, l̄égissa halcaa kasaa, meydohhaḃa, wo''aba an:

²⁰ - Karat Kaanfaa Kooh, daama d̄ú jangat buwaa béeb̄ iña aaw ga loo kipeskii ki'askiida.

²¹ Apotaa'caa tumussa foda daa ya nakohda. Kooh yaa wís ga kím̄aa teel, ba aassa Kaanfaa Kooh, ba aawwa kij̄égíroh. Ha'-kaadaa yaawúu'caa hayya, ya na buwaa taam narida, ba b̄eytohha béeb̄ paanaa wiyaakwaa, waa béeb̄ buwaa kuliyuk ga heetii bu-Isarayeel hídohida, l̄ehí'ta ba wosohha kikoo'nee apotaa'caa ga kasaa.

22 Soldaa'caa karussa, wayee daa ba le'ee kasaa, ba hottii apotaa'caa ga túuycaa ba lagohseedá, ba boyukka ba béestí'taba an:

23 - Dí laak kasaa laguunun bi jofin, soldaa'caa tuukuunun ga halcaa, wayee daa dí aasee, dí lëgíssa daa ba lagohseedá, dí hottii bo' da.

24 Yaa kuliyuk ga soldaa'caa ga Kaanfaa Koohda na sarahohcaa biyaakbaa, daa ba kelohee wo'eencaa caama, ba jaahli''a lool ba baa meekiskoh iñaa mín kidal apotaa'caada.

25 Waa ennda da, laakka baa hay wo''aba an:

- Buwaa dú lagee ga kasaada, man baa ga duuy Kaanfaa Kooh, baa jëgí' buwaa.

26 Baa kuliyuk soldaa'caa ga Kaanfaa Koohda taamma na buwaagari, ba koo'neera apotaa'caa ee kinookoh laakkii ga ndaga ba niikee buwaa taphohba na atoh.

27 Ga waa ba haydohhaba, ba yugi'taba ga fíkii atti'ohcaa biyaakbaada ha'-kaadaa sarahohcaa meekissaba an:

28 - Dí hoonohéeríirúu kijëgíroh ga teekaa baa yaamane? Ee malkat, Yéerúsaleem tooh gomin na iñcum dú jëgírohida, ee dú waa'tíi kikoo' daal kikaankaa baa yaama!

29 Pee' na apotaa'caa tesda loffaaba an:

- Kooh yëri jom kitaabuku wayee enndii bo'-súusús.

30 Yeesu yaa dú apee ga waa dú daayci ga kuraanaada, Koohyii bicaasambii mílisi'tari.

31 Ee yëri Kooh bëwí', yugi'tari hanohha yah-ñaabaagari, ya fallari ya en buu' na Músalkaat doonaa ya on heetii bu-Isarayeel

kimín kisúpít kipeskaagaba en danaa ba bayalu baakaa'caagaba.

³² Dí bēri en seedi ga iñcaa laakee caama, dí na Helii yisela'í'yii Kooh on buwaa taabukirida.

³³ Daa bu-paanaa kelohee wo'eencaama, ba aylukussa bi baa saak, ba waa'ta ki'ap apotaa'caa.

³⁴ Wayee laakka Fērisiyeegaa teeku Gamaliyeel, ya enee jégíroh-waas ee béeb oneerari cée'. Ya kolukka, ya tuukka ga leelo paanaa, ya nakohha apotaa'caa meydohu fooh paay.

³⁵ Lēehí'ta, ya wo''a an:

- Dú bu-Isarayeel, watukat iñii d'ú yah kitum buwii biida.

³⁶ Dú níndísukaa ga iñaa maañnjii dara, laakeera baa wo'u Tēdaas; enee dii. Ya tíkee hafci bo' yiyaak ee iñaa le' bo' bitéemée'-nikiis taabukkari. Waayee daa ya apsee, béeb buwaa taabukeerida tasaarukohussa, gaama eemba daama.

³⁷ Ga fenoci, ga wahtaa buwii kínsee ki'ínoh daa ba hídeeda, d'ú hotissa dii Yúdaa yaa dēkee Gélíleeda. Ya nookka bo' biyewin ga fenoci. Wayee daa ya apsee, béeb buwaa taabukeerida tasaarukohussa.

³⁸ Diima derj mi wo''úu an: waassúu hanat ga buwii bii ki'en. En lakanaa iñcii ba jégírohda wala iñcii ba enukohda meyhoh ga bo'-súusúusaa, ba hay kitasoh.

³⁹ Wayee en lak ca meyhoh ga Koohaa, d'ú mínooca kihoonoh kituuk. Kon kaa ekat haffúu ga kiheñoh Kooh. Bu-paanaa tookussa iñaa Gamaliyeel wo'da.

⁴⁰ Ba bayya apotaa'caa, ba ríplukkaba, lëehí'ta ba hoonohhaba kiwo' ga teekaa Yéesu, lëehí'ta ba íissaba baa yah.

⁴¹ Apotaa'caa meyohussa daa atti'ohsida, baa yah na keeñ wisóosí' ndaga daa Kooh atti'in an ba matin kitóróhdu ndaga teekaa Yéesuda.

⁴² Ee besaa en béeb ba baa ka' Kaanfaa Kooh na d'uuy kaancaa, ba baa lís kijégíroh na kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu, yii en Kiristaaniida.

6

Bo' biyitnabanak tanussa ki'amfoh apotaa'caa

¹ Waama lak tēelíbéecaa Yéesuda baa wēñ kibaatuk. Yaawúu'caa laksi kiGerekda baa ña'sukoh loo ñaa yaawúu'caa laksi ki'Ebēree tumida. Ba ña'sukohee an beticaa bok gabaða, ee yaalba kaaninda, daanee ki'aluku hen ga dúndaa warohsi besaa en béebda.

² Apotaa'caa bidaaṅkaah na banakbaa hídírohussa béeb tēelíbéecaa, ba wo''aḅa an:

- Dí íis kiyéegaloh wo'eenii Kooh, dí am ga kiwaroh ñamah enndii ñaa gēn.

³ Kēri tah, Mbokcii, namat kitan ga d'uuycúu yaal biyitnabanak, baa ínohohu ga kijúb, baa líifin na Helii yisela'í'yii ee laakuunun hel, dí sasba kitum lēgēyaama.

⁴ En dānaa dí ga kihaffii, dí ēewruk ga kíkíim Kooh na kiyéegaloh wo'eeniigari.

⁵ Béeb buwaa gēmda tookussa ñaa wo'u yaama. Waa ennda da, ba tannda Iceen, bo'

yigëmí' Kooh ee líifin na Helii yisela'í'yii, Fil-iip, Porokoo', Níkanoo', Tímon, Parminaas, na Níkulaa yaa límohu Añcoosda ee enee yiifa' kudewaa, ya aassa ga waasaa yaawúu'caada.

⁶ Lëehí'ta, ba haydohhaba ga apotaa'caa. Baama tikussaba yah ga haf, kímdussaba Kooh.

⁷ Wo'eenaa Kooh waa wëñ kisiw, ee ga Yéerúsaleem, tēelíbēecaa baa wëñ kibaatuk, ee sarahoh biyewin gëmussa ga Yéesu.

Iceen abussa

⁸ Kooh barkeella Iceen, líifi'tari na dooli, ya yaa tum enaama cidóoyí'-waa' na kintaan ciyaak ga duuy buwaa.

⁹ Laakka bibo' baa júwohéeríi na Iceen ee ba bokee ga jaangu-yaawúuraa “ñaamcaa laak hafbađa”, ba enee biyaawúu', ee ba meyohee Síreen, Aleksandarí, Sílísíi na Aasíi. Ba baa tēesdoh wo'een na Iceen.

¹⁰ Wayee, ba mínéeríi yen ga wo'eencaagari ndaga ya wo'ohee kiñaañkaa Helaa yisela'í'yaa oneerida.

¹¹ Ba neehalla bibo' doonaa baama wo' an:

- Dí kelohin ya wo'in wo'een cisépí'í' ga Móyíis na ga Kooh.

¹² Fodaama ba tahha bi yaakcaa dēkaa, jégíroh-waascaa na bu-dēkaa, kolukussa ba keennda ga dook Iceen, ba ammbari, bayussari paanaa wiyaakwaa.

¹³ Ba baydohha ban seedicaa yah Iceen kipoki' kiwo', wo'ussa an:

- Kaanfii Kooh fisela'í'fii na Waasii Móyíis, bii yii dēk kiwo' wo'een cisépí'í' gaca.

14 Dí kelohinndi yaa wo' an Yéesu Nasareet hay kibú' Kaanfii Kooh, ya súpít baahcii Móyíis foñi'tuudfa.

15 Béeɓ buwaa enee ga paanaa wiyaakwaadfa yípussa Iceen has, ɓa hotta fíkiifaagari faa melic en fan fíkií malaaka.

7

Jangataa Iceen

1 Wa ennda ɗa, ha'-kaadaa sarahohcaa meekissa Iceen an:

- Iñcii fu wo'duɗa kayohe?

2 Iceen taassa an:

- Dú, mbokciigoo, súkú'kattoo. Koohyii laak ndamɗa feeñukka caasammbuu Abaraham ga kúlkaa Mesopotamíi lak ya ka'tii kidëknee teeraa Haran duum.

3 Kooh wo'ari an: «Meyohaa kúlkiigaraa, fu foñ ɓuunfu, fu ka' kúlkaa mi teewanndaada.»

4 Waa ennda ɗa, Abaraham meyooha kúlkaa ɓu-Kaldee, ya ka'ta dëkneera teeraa Haran. Ya ennda daama bi ga daa paamci kaanoh. Kooh ɓewohhari daama, paafdohhari dii ga kúlkaa dú dëkoh watida.

5 Kooh onndiiri kilaak kakay fíinoo dii, enndii sah iñaa hín na patan-kot, wayee ya dínngari kilaak kúlkaa, ɓu-níilaagari lamuka gari. Wiima nak lak Abaraham laakkii sah kowu.

6 Iñii yii yëri Kooh wo'eeri: «ɓu-níilaagaraa hay kidëku ga kúlkaa enndii kuuɓa ee daama ɓa hay ki'abu ñaam, ɓa sodalu iñaa le' tíkiis titéemée'-nikiis.»

7 Kooh nak tikka ga an: «Heetaa yahɓa ki'am ñaamɗa, mi Kooh, mi haywa ki'atti. Lëehíraa ɓa

hay kikúlkoh daama, ee ɓa yahhoo kijaamukoh dii ga dekatii wii.»

⁸ Wa ennda ɗa, Kooh pokohha kifiliimun na Abaraham ee kigúruk kéri en mandargaa kifiliimunkaa kaama. Fodaama, ga waa kowuci Ísaak límudá, Abaraham gú'tari ga besaa wu-yitnakaahaywaa tík gaɗa. Ísaak tummba fodaama, ya gú'ta kowuci Yakoop, Yakoop ɓan gú'ta ɓicaasammbuu, towutaagari tidaaŋkaah na tanaktaa kuliyuk ga heetii Isarayeelɗa.

⁹ Caasamuncaagaruu ɓaama iñaadohussa këmëenkiɓa Yoseef, ɓa toonndari ya ɓayu kúlkaa Esípti ki'en ñaam. Wayee Kooh taabee nari,

¹⁰ ya músallari ga coonucaagari. Kooh onndari kinebloh Farawoŋ, buuraa Esípti, ya onndari ɓan kilaak hamham ga fíkíici. Yaama fallari ki'en gúwernëeraa kúlkaa Esípti na kituukuk kaanci béebɗa.

¹¹ Wa ennda ɗa, a' wiyaak laakka ga béeb kúlkaa Esípti na kaa Kanaa. Araa mesikka lool bi ɓicaasammbuu laakissii iña ɓa ñaman.

¹² Ga waa Yakoop keloh an beli laakin ga kúlkaa Esíptiɗa, ya wossa ɓicaasammbuu daama bes.

¹³ Kotaa kukanakkaa ɓa ka' daɗa, Yoseef tummba bi yaakmuncaagari ínohsohussari. Fodaama Farawoŋ ínohha ɓuwaa en mbokcaa Yoseefɗa.

¹⁴ Lëehí'ta, Yoseef wosohha kikoo'nee mbokcaagari béebɗa na paamci Yakoop: ennda ɓo' ɓidaaŋkaah-yitnabanak na ɓiyétúus.

¹⁵ Yakoop nak toolukka kúlkaa Esípti, ya dëkka

daama bi ga daa ya kaanohɗa. Bicaasammbuu ban kaanohu daama.

¹⁶ Faraafcaagaba bayussa Síkeem, acussa ga loyaa Abaraham lomee na kopa'ci ga towutaa Emoo' ga Síkeemɗa.

¹⁷ Ga waa jamaanaa Kooh jomee kimetí' díгаа ya waatee díngga Abarahamɗa deeyca, heetiigari baatukka, waa wēñ kilaw ga kúlkaa Esípti,

¹⁸ bi ga daa buu' yiliis falukohɗa. Buuraama nak ínohéerii Yoseef.

¹⁹ Buuraama dúkka heetiigaruu, ya sodalla bicaasammbuu, ya gitíndaba kijaf towutaagaba doonaa ta pesoo.

²⁰ Móyíis límu ga jamaanaama, ja ennda ku'oomaakaa neblohin Kooh. Ja bayussa ga kaan paamci na eeci ñiin kaahay.

²¹ Ga waa ja jafuɗa, kowukaa Farawon kibetikaa balaɓpaja, ya ko'taja fodii kowuci.

²² Fodaama Móyíis korussa ga hamhamaa bu-Esípti, ee ya ennda bo' yilëeki'-solu ndaga wo'eencaagari na tumeencaagari.

²³ Ga waa Móyíis laak tíkiis tidaañkaah-nikiisɗa, helci ka'ta ga kiwaaknee bu-Isarayeel, mbokcaagari.

²⁴ Ya hotta daama bo' ga bu-Esípti yaa en na kisodal bo' yíinoo ga bu-Isarayeel, yaa feekki. Ya lúukidohhari, ya èldúki'tari, appa baa bok ga bu-Esíptiɗa.

²⁵ Ya foogee an mbokcaagari hay ki'ínoh an Kooh waa' kikooh gari, ya músalba, wayee baama ínohhii iñaama ga.

²⁶ Ga kooh-wíisfaa, ya hotta bo' banak ga bu-Isarayeel baa enee na kiheñoh, ya waa'taba

kijúwohi', ya wo''aba an: «biyaay, d'ú heñoh ya, ee d'ú bimbok?»

²⁷ Yaa jekelukee mooroomcida nak tappa M'óyíis yah woo''ari an: «Bii fallaa buu' na atti'oh ga d'ookkíi ba?

²⁸ Fu waa'too ki'ap foda a fu apee w'útúwaa ba bok ga bu-Esíptid'anee?»

²⁹ Daa M'óyíis kelohee wo'eenca caama, ya n'úppa, ya d'aaakukneera ga k'úlkaa Majaan. Ya ennda da bi ya laakka towu tanak daama.

³⁰ Tikka ga t'íkíis tidaañkaah-nikiis, laakka malaakaa Kooh feeñukki ga e'gí'-d'úndagaa ga yahaa janjagaa Sínayíida, ga d'uuy kiwii, kiwii-ikaa enee na kitak ga d'uuy d'útúk.

³¹ M'óyíis dalla kijaahli' ga i'ña ya hotda, ya yaa deey kimalak bi jof, wayee ya kelohha koonakaa Ha'mudii, kaa wo''i an:

³² «Mi y'eri en Koohyii b'icaasamfu, Koohyii Abaraham, Koohyii Ísaak, Koohyii Yakoop.» Daama, M'óyíis yaa saak ndaga kitíit, ya kaañissii kib'ewí' has kimalak.

³³ Ha'mudii tikka ga, wo''ari an: «d'olaa ñafa'ciigaraa ndaga d'ekatii fu togohda d'ekat wisela'í'.

³⁴ Mi hotin coonufaa heetaagoo enukoh ga k'úlkaa Esíptida. Mi kelohin ti'iintaagaba, k'eri tah mi yoosukin kisomba. Diimada, hay mi wossaa k'úlkaa Esípti.»

³⁵ M'óyíis yaama, y'eri mbokcaagari taasukee, ba wo''ari an: «bii fallaa buu' na atti'oh ba?» Y'eri Kooh wosee ya kuliyuk ga heeta ya laasba, koorohha ga malaakaa Kooh feeñukee M'óyíis ga d'útúkaada.

³⁶ Móyíis na kihafci, yëri meydoh ßu-Isarayeel kúlkaa Esípti ya tummba enaama cidóoyí'-waa' na kintaan ga kúlkaa Esípti, ga waa ßa paaf giiyaa wiyo'ohwaa, na ga waa ßa kooroh ëgí'-dúndagaa ßa tummba ga iña le'in tíkíis tidaankaah-niikiisda.

³⁷ Móyíis yëri wo'ee ßu-Isarayeel an: «Kooh hayyúu kimeydohi' ga heetiigarúu seldíiga-Koohaa man naroo.»

³⁸ Ga waa mbooloomaa nëgírukoh ga ëgí'-dúndagaada, yëri enee ßan ga díkaanti bicaasammbuu na malaakaa Kooh wo'ee nari ga janjagaa Sínayída, ee ya laassa ga wo'eencaa Kooh onohi kipesda, ki'e'tuuca.

³⁹ Bicaasammbuu sagussa kitaam ga wo'een Móyíis, ßa foñjari, helba boyukka Esípti.

⁴⁰ Ba nakka Aaron an: «Tíbdáarii koohcaa kuliyukan ga fikíirí, ndaga Móyíis, yaa meydoheerí kúlkaa Esíptida dí ínohoo iña dallida.»

⁴¹ Waa ennda da, ßa tíbpa doon, ßa tummba yenba koohba, ßa tummba sarah ga nataalaama. Keeñba soossa lool ga iña ßa tíb na yahba yaama.

⁴² Kooh úsaayyaba, foñjaba ßaa jaamuk no-hii, ñiidii na olcii ga asamaanda fodii koohba. Ee iñaama sah-sah yëri bídu ga keyítfaa seldíiga-Koohcaa an:

«Dú, heetii Isarayeel,
ga wii dú tum sarah júu'caa
na sarah ciliis iña le' tíkíis tidaankaah-nikiis ga
ëgí'-dúndagaada,
dú tumdeeroocane?

43 Múk, d'ú koorukee taalaa Molok yaa d'ú t'ík
 Kooh haffúufa,
 na nataalaa ku'olkaa Reefaan yaa d'ú t'ík Koohda
 ßan.

Nataalcaama d'ú ßerí hëwíreeca, d'ú ßaa jaa-
 mukca.

Këri tah, mi hayyúu kitool, mi ßayyúu daa wëñ
 teeraa Babíloon ki'úsaay.»

44 Iceen t'ikka ga an:

- Taalaa daakohsee Bíncaa cisela'í'caa teewoh
 kifiliimunkaa Kooh na bicaasammbúufa,
 ßa taabee nawa ga d'uuy ëgí'-dúndagaa.
 Taalaama, Móyíis hëwíreewa fodaa daa Kooh
 teeweeriwada: en ki'ena, ya nakee Móyíis
 kihëwí'wa, ya taabuk ga daa ya hot lëdíruusida.

45 Taalaama, bicaasammbuu ßaa hayee ga
 fenocida laasussa gawa. Ba taamba nawa bi
 ga kúlkaa ßa te'ee ga heetcaa Kooh kaalee ga
 fíkííßada, lak Yosúwée yëri kuliyukee ga fíkííßa.
 Wa tessa daama bi ga jamaanaa Buu' Dëwít.

46 Dëwít neßlohha Kooh, ya kíimmba Kooh
 kiyípi'ti kaan daa tucaasamuntaa Yakoop* jaa-
 mukohanndi.

47 Wayee Salomon yëri méeñjoh kitawahi'
 Kooh kaanfaa.

48 Koohyíi ga d'ookaa-d'ookda nak dëkoo ga
 kaanfaa ßo' hëwí' na yahci. Ee fodaa daa
 seldiiga-Koohaa bínkadá, Ha'mudii wo' an:

49 «Asamaanii wëri en ßaḅ-buuriigoo, kakayfi
 ennda ditogaa' kottoo. Kon d'ú tawahdanndoo
 kaan fa man na? Wala d'ú heeli'too daa mi
 dëkohan da man na?

* 7:46 7: 46 Yakoop ßayeera ßan teekaa Isarayeel

50 Iñcuma béebca, hanaa enndii yahhoo hēwí'ca?»

51 Iceen wo'issa atti'ohcaa an:

- Dú bērí yēgís ga haf ee keeñciigarúu na nofciirúu dú lacinca pat ga kikelohi' Kooh†. Be-saa en béeb dú en na kilebiroh Helii yisela'íyii, dú taam bicaasammbúu.

52 Laakin sēldiiga-Kooh yíinoo rek yaa bicaasammbúu hatallii ga kipese? Ba appa sēldiiga-Koohcaa deb kiyéegaloh kihaykaa yijúwí'yii. Ee watifii wati dú onin yijúwí'yii bíinj, dú apinndi.

53 Dú laasin ga Waasii Kooh eroh, koorohha ga malaakacaada, wayee dú taabukkiwa. Iceen tapisohussa na atoh bi kaannda.

54 Daa bu-paanaa wiyaakwa kelohee wo'eenca Iceen caama, keeñcaagaba caa oñ ndaga ki'aylukki, ba baa d'owuk.

55 Wayee, Iceen ga kihafci nak, líiffa na Helaa yisela'íyaa; ya taaginukka asamaan, ya hotta ndamaa Kooh, ya hotta Yéesu ban tuukin hanohha yah-ñaabaa Kooh,

56 Iceen wo''a an:

- Malkat, mi hotin asamaanii lēgísukin, Kowukii bii tuukin hanoh yah-ñaabii Kooh.

57 Daa ba kelohee wo'eencaama, ba dalla kipookoh na tifiip, lagussa nofcaagaba, ba íisukka waas kíinoo mílip ga d'ookci.

---

† 7:51 7: 51 Wo'eenii Iceen wo' diida en fodii «buwaa keeñcaa na nofcaa gúrukki» ee waa kiwo' rek kisanj kikelohi' Kooh

58 Ba fassari bi ba meycā nari teeraa, ba aawwari kitapisoḥ na atoh ki'appi. Buwaa neehalsee ki'en seedi'da, súukussa kúltícaagaba kakay ga kotcaa oomaa-fiilaa teeku Sóoldā.

59 Ga daa ba enee Iceen kitapisoḥ na atoh tóohda, Iceen yaa kíim Kooh an:

- Yéesu, Ha'mudii, te'aa fítiigoo.

60 Léeḥi'ta, ya yí'a, lessa koonaa ga dook an:

- Ha'mudii, kaa taabukba baakaarii wii! Daa ya wo'ee iñaama, ya kaannda. Kaanaa Iceen waama, Sóol fareera ga.

8

Buwaa gēm ga Yéesuda Sóol hatallaba ga kipesba

1-2 Kaanaa Iceen waama, Sóol fareera ga. Laakka bibo' bigēmi' Kooh baa beb faraaḥḥaa Iceen, ba accafa, ee ba kodukka lool kaanaa Iceen. Ga besaa bērii Iceen apuda, buwaa gēmu ga Yéesu ee enu ga Yéerúsaleemda dalussa kihatalu ga kipesba, hatal wiméeski'. Béeb buwaa gēm ga Yéesuda tasaarukohussa ga gohcaa Yúudée na caa Samaríi bi tessa apotaa'caa doḥ.

3 Wayee Sóol ga kihafci, keennda ga dook buwaa gēm ga Yéesuda, ki'íslukohba ngēmaagaba. Ya yaa aas ga kaancaa, ya yaa am buwaa gēminda, betoo yaaloo, ya yaa lanba ga kasu.

4 Béeb buwaa tasaarukohseedā nak, baa wíil ga dūuy kúlkaa, ba baa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii.

Filiip yéegalohha Hewhewii winéwí'wii ga gohaa Samaríi

⁵ Fodaama Filiip ka'ta gohaa Samaríi, ga teeru wínoo daama, ya yaa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Kiristaa, Músalkaatii díghseedá.

⁶ Buwaa ga dëkaada tóohba aawussa kisúkúruk Filiip ndaga kíntaancaa ba keloh ee ba hot ya tumida, ba gëmmbari.

⁷ En ki'ena, raβ biyewin meyohussa na tifiip tiyaak ga buwaa d'úukoolinda, ee lafañ biyewin na beeduki' biyewin wëkdussa ban.

⁸ Fodaama keeñ-soos wiyaak laakka ga teeraama.

⁹ Wiima lak ga teeraama, laakin baa deβ da ki'en, ya teeku Simon ee ya enee luhusoh. Bu-Samaríi waaru'eera ga iñcaa ya tumeeda. Ya tíkee hafci bo' yilëeki'-solu,

¹⁰ ee béeb, oomaano, yaakoo súkúrukeera iñcaa ya wo'ida. Ba wo'ee gari an:

- Bii yii yëri en doolii Kooh, wii wo'u an wa don wa minda.

¹¹ Ba baa súkúrukki dijófi' ndaga ya maañinba kiwaaru'i ga luhuscaa ya tumida.

¹² Wayee daa Filiip yéegalohée Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Nguuraa Kooh na ga loo Yéesu Kiristaada, béeb buwaa, betoo yaaloo gëmmba, ba awwa kibëtisi'uk;

¹³ bi ga Simon luhusohaa sah gëmmba, ya bëtisi'ussa. Ya aawwa kitaabuk Filiip rek. Ya waaru''a lool ga kíntaancaa na enaamacaa cidóoyi'-waa'caa ya hot Filiip tumida.

14 Apotaa'caa ga Yéerúsaleemda nak, kelo-hussa an bu-gohaa Samaríi te'uunun Wo'eenaa KooH ga keeñba. Ba wossa Pee' na Saᅇ daama.

15 Daa Pee' na Saᅇ le'see da, ba kíimi'ta buwaama KooH, ba laas ga Helii yisela'í'yii.

16 En ki'ena, lak Helii yisela'í'yii yoosukkii ga yíinoo gaba duum, ba eeme ga kibētísi'u ga teekii Yéesu, Ha'mudii.

17 Waa ennda da, Pee' na Saᅇ tíkussaba, yaa en béeb yah ga haf, doo ba baa han kilaas ga Helii yisela'í'yii.

18 Simoᅇ hotta an Helii yisela'í'yii yoosukin ga d'ook buwaa ga waa apotaa'caa tíkba yah ga hafda. Ya waa'ta kineehal Pee' na Saᅇ hēelís,

19 wo''a an:

- Onattoo ban kimín iñuma d'ú tumida, doonaa baa mi tík yah ga haf béeb ya laas ga Helii yisela'í'yii.

20 Wayee, Pee' loffari an:

- Koparumgaraa saᅇku'at ee fu saᅇku'uk nawa. Iñaa KooH onoh, fu foon an fu mínndi kilom na hēelíse?

21 Fu laakoo wa' na bak ga iñii yii ndaga keeñiigaraa júbpíi ga fíkíi KooH.

22 Kon hebukaa jafaa halaatumgaraa wibóní' wuma dúuy, fu aaw kíkíim Ha'mudii, en d'anaa ya bayallaa halaatumgaraa wibóní' wuma, en an mínukinaa!

23 En ki'ena, mi hotin an fu líif na ki'iñaan ee fu ñaam-baakaa'.

24 Simoᅇ dalla kitaas an:

- Kíimdattoo Ha'mudii na kihaffúu, en d'anaa iñcii d'ú wo'da wíinoo gaca dalooro.

25 Pee' na Saŋ, ga waa ba seedi''a, ba yéegalohha Wo'eenii Ha'mudii bi ba léehi'ta, ba baa boyuk Yéerúsaleem; ee ga waasaa, ba baa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga dëk ciyewin ga gohaa Samaríi.

Filiip bētísi''a baa dëk Ecoopíi ga waas Gaasaa

26 Laakka bes, malaakaa Ha'mudii wo''a Filiip an:

- Koluka, fu ka' bak iñaa hanoh meyaa'-noh yah-senɗa, fu taam waasaa meyoh Yéerúsaleem aaw Gaasaada. Waasaama koorohsussii di-imada.

27 Filiip dalla kikoluk yaa yah. Ya hídoohha na bo' yiyaal yaa meyoh kúlkaa Ecoopíi, baa nak enee baa yóomɗu hen. Ee baa yéri en tuukkoh-alalaa buuraa Ecoopíi yibetiyaa wo'si Kaandaasda. Ya karee Yéerúsaleem kijaamuk Kooh,

28 ee ya enee kiboyuk kaanba. Baa, lak yugin ga sareetaagari yaa jaŋ Këyítfaa Ísayíi, seldíiga-Koohaa bínda.

29 Helaa yisela'í'yaa wo''a Filiip an:

- Gaawaa kitíin fu daɓ sareetaa waanee.

30 Filiip foolla, daɓpa sareetaa, ya kelohha baa yaa jaŋ ga Këyítfaa Ísayíi, seldíiga-Koohaa bínda, ya meekissari an:

- Iñii fu jaŋɗa, fu ínohin yen ga sahe?

31 Baa taassa an:

- Mi laakkii baa lóogísohdanndoowanaa, mi tuman na bi mi ínoh iñii wa waa' kiwo'da?

Léehi'ta ya wo''a Filiip kilap ga sareetaa, ya yuŋ ga yahaaci.

³² Kudekatkaa ya enee na kijan ga Këyítfaa Ísayíi, seldíiga-Koohaada enee kii:
«Fodii baal, ya bayussa ki'apunee,
fodii kubaalkaa fiippii ga fíkíi baa enndi na
kinenda,
fodaama, ya lëgíssii kúuwci.

³³ Ya torohdussa ee ken onndiiri kayoh.
Kumuunci laguunun ee ya foñjii lam.»

³⁴ Baa kúlkoh Ecoopíida, meekissa Filiip an:

- Wo'aaroo en neɓpaanaa, seldíiga-Koohaa
wo' loo ba dii? Wo' na hafcinoo, wo' ga bo' yiliis?

³⁵ Waa ennda da, Filiip beɓpa wo'eenaa, ya
abohha ga iɓaa Ísayíi, seldíiga-Koohaa wo'
yaama, ya yaa loogísohi'ti Hewhewii winéwí'wii
wo' ga loo Yéesuda.

³⁶ Daa ba en na kiyahda, ba le''a ga dekataa
taakin músú, lëehí'ta baa wo''a Filiip an:

- Man músú mee, iɓii kokohan ya mi bëtísi'u?

[

³⁷ Filiip wo''ari an:

- En an fu gëmin ga keeñiigaraa béebwanaa,
fu mín kibëtísi'u.

Baa wo''ari an:

- Mi gëmin an Yéesu Kiristaa yëri en Kowukii
Kooh.]

³⁸ Ga saasi, baa dalla kinakoh sareetaa tuukiru,
Filiip na baa yoosukussa ga duuy músúmaa,
Filiip bëtísi''ari.

³⁹ Daa ba mey músúmaa hen, Helii Ha'mudii
béffa Filiip, baa kúlkoh Ecoopíida hotissiiri.
Wayee baa yaa yah waasci na keeñ wisóosí'.

⁴⁰ Filiip nak, meyneera teeraa Asot, ya yaa
yéegaloh Hewhewii winéwí'wii; ya taamba

teeru na teeru, bi ga daa ya le'oh teeraa Sesa-
reeda.

9

Sóol gëmma ga Yéesu

(Tumeen 22: 6-16; 26: 12-18)

¹ Wiima lak Sóol yii lís kidíguk ki'ap
tëelíbéecaa Ha'mudii, ya ka'ta ga ha'-kaadaa
sarahohcaa kikiimmbi, këyítfaa ya teewohan ga
buwaa kuliyuk ga jaangu-yaawúu'caa ga teeraa
Damaasda,

² en d'anaa buwaa ya laak daama ee boku ga
waasii Ha'mudiida, ennda beti, ennda yaal, ya
amba, ya haydohfa Yéerúsaleem.

³ Lak ya yaa ga waas Damaas, ee ya deeyin
teeraa, dalla kilaak lee'laataa meyoh asamaan:
wa ennda mareet ga d'ookci, bi wiillari.

⁴ Ya keennda kakay. Ya kelohha koonaa, kaa
wo''i an:

- Sóol! Sóol, inii tah ya fu hatalloo ga kipes?

⁵ Ya taassa an:

- Kiyaakii, fu yëri en ba? Koonaa kaa wo''ari
an:

- Mi yëri en Yéesu yii fu hatal ga kipesda.

⁶ Wayee koluka nak, fu aas duuy teerum.
Daama, fu hay kiwo'u inaa fu jom kitumda.

⁷ Buwaa taabee narida tuukussa, títussa bi ba
mínoo kiwo', ba kelohee ga koonaa kaa wayee ba
hottii bo'.

⁸ Sóol kolukka, wayee ga daa hascaagari
buulda tooh, ya hotissii dara. Ba ammbari ga
yah, kile'dohhi teeraa Damaas.

9 Tummba bes kaahay, caa ya hotoo, ya ñammbii, ya anndii.

10 Wiima, lak laakin ga teeraa Damaas tēelíbēenaa teeku Anañaas, Ha'mudii feeñukkari ga heey wo''ari an:

- Anañaas! Anañaas taassa an:

- Mi yee, Ha'mudii.

11 Ha'mudii wo''ari an:

- Karaa diima-diima kaan Yúdaa, ga waasaa wo'u waasaa wiyólóhí'waada, fu meekisoh baa teeku Sóol ee meyoh teeraa Taarsada. Ya yaa da, ee diima deŋ yaa kíim Kooh.

12 Ya hotin ga heey baa teeku Anañaas, aassa gari ga kaanfaa, tíkkari yah ga haf doonaa ya hotis.

13 Anañaas nak wo''a an:

- Ha'mudii, mi kelohin ga bo' biyewin iñcaa cibóní'caa baa yaama tum buwaagaraa ga Yéerúsaleemda.

14 Ee sah ya hayin dii, taam na doolaa sarahocaa biyaakbaa onndi, kibay béeb buwii en na kikiim ga teekfuda.

15 Wayee, Ha'mudii wo''ari an:

- Karaa hen rek, baa yaama mi yéri tanukki kijeriñukohhi, ya le'doh teekiigoo ga fíkii buwaa enussii yaawúu'da, fíkii buu'cii, na fíkii bu-Isarayeel.

16 Mi hayyi kiteeb na kihaffoo béeb coonucaa ya jom kiday ndaga teekiigooda.

17 Waa ennda da, Anañaas ka'ta, ya aassa kaanfaa. Ya tíkka Sóol yahcaagari, wo''ari an:

- Sóol, mbokiigoo, Yéesu, Ha'mudii yaa feeñukeeraa ga waasaa fu koorohee kihay diida,

yëri wosoo garaa en d'anaa fu hotis, ee fu líif na Helii yisela'í'yii.

¹⁸ Ga saasi, iñcaa man na wéesée-jën keeno-hha hascaa Sóol, ya hotissa. Waa ennda d'a, ya kolukka bëtísi'ukka.

¹⁹ Léehi'ta ya ñammba, ya mínnda kituuk.

Sóol yaa jégíroh Hewhewii winéwí'wii ga Damaas

Waa ennda d'a, Sóol tessa na tēelíbēecaa Yéesu ee dēku teeraa Damaasda, bi sammaba kimaañ.

²⁰ Ya sekkii iñaa maañ, ya aawwa kijangat ga duuy jaangu-yaawúu'caa an Yéesu yëri en Kowukii Koooh.

²¹ Bēeb buwaa kelohee iñaa Sóol wo' yaama, waaru'ussa bi baa wo' an:

- Cab! Hanaa enndii bii yii yëri enee ga Yéerusaleem, yaa hatal ga kipes buwii gēm ga Yéesuda? Enndii ki'am buwii gēm ga Yéesu, na kibayba Yéerusaleem ga sarahohcaa biyaakbaa haydoheeri diine?

²² Sóol nak wēñnja d'a kiyégís ga jangataagari. Yaawúu'caa dēku Damaasda, laakussii iñaa ba wo'anndi ndaga ya teeweeba hen bi lee'ta an Yéesu yëri en Kiristaanii.

²³ Ka'ta bi maañnja, yaawúu'caa hotohussa ga díkaantiba ki'ap Sóol,

²⁴ wayee Sóol yéerŋga iñaa bok ga. Wekoo, nohoo ba baa watuk, bi ga halcaa teeraa, doonaa ba mínndi ki'ap.

²⁵ Waa ennda d'a, tēelíbēecaa Yéesu Sóol jégíreed'a bayussari ga wek, ba ekkari ga Kosu, yoolussari ga fenoo míiraa dēkaa doonaa ya mín kisaan.

Sóol ka'ta Yéerúsaleem

²⁶ Sóol le''a Yéerúsaleem, ya waa'ta kitaam na tëelíbéecaa Yéesuda, wayee béeb niikkari ndaga ba gëméeerii kayoh-kayohda an ya enin tëelíbee Yéesu.

²⁷ Waa ennda da, Barnabaas beɓpari, bayyari ga Apotaa'caa. Ya béesti'taba daa Sóol hotee Ha'mudii ga waasaa, ee Ha'mudii wo''a narida, na daa ya daanee kijégíroh ga teekaa Yéesu ga Damaasda.

²⁸ Aboh ga besaa bėrii, Sóol taamma naba, ba baa kari, ba baa hayi ga duuy Yéerúsaleem, ba baa jégíroh ga teekii Ha'mudii ga fikii béeb.

²⁹ Ya yaa ka' ga Yaawúu'caa laksi kiGerekda, ya yaa saawal naba, wayee baama waa'seeri ki'ap.

³⁰ Buwaa gëm ga Yéesuda, daa ba yéegeeka, ba bayya Sóol teeraa Sesaree. Ya meyooha daama, ya yaa yah waa Tarsa.

³¹ Fodaama, buwaa gëmu ga Yéesu dëku ga gohaa Yúudée, waa Gélílee, na waa Samariida hannda kilaaku jam. Buwaa baa wëñ kiyégís ga ngëmaa, ba niikka Ha'mudii ga kipesba, ee Helaa yisela'í'ya amdohhaba, baa wëñ kibaatuk.

Pee' wëki'ta Aynee ga teeraa Lídaa

³² Wiima lak Pee' yaa wíil daa en béeb. Laakka bes, ya ka'ta teeraa Lídaa, ga buwaa en buu Kooh daamada.

³³ Ya laakka daama baa teeku Aynee. Baama lak faanukin tikíis tiyitnataahay, ndaga ya lafañee hen.

³⁴ Pee' wo''ari an:

- Aynee, Yéesu Kiristaa yëri wëkí'taa, koluka fu lari' haffu fayaañfigaraa. Ga saasi Aynee kolukka.

³⁵ Daa béeb bu-Lídaa na béeb gohaa Sarom hotseeri, ba súpítta kipeskaagaba ba gëmma ga Ha'mudii.

Pee' mílisi'ta Tabítaa

³⁶ Wiima, ga teeraa Yopee, lak laakin betifaa teeku Tabítaa ee fa gëmin ga Yéesu. Teekaama wo'si «Dorkaas» ga kiGerek: wëri en «Nuu». Betifaama dëkee ga kitum enaama yijóffi' na kidímal buwaa laakooda.

³⁷ Ga bescaama, betifaa keennda d'úukool, fa kaannda. Fa bookussa, lëehí'ta fa faanussa ga túuyaa hanoh dook ga taahaada.

³⁸ Tëelíbéecaa Yéesu ee dëku Yopeeda, lak yéeguunun an Pee' yaa ga Lídaa. Lídaa na Yopee úsaayohussii dara. Ba wossa bo' banak ga Pee' kiwo'i an: «Dímalaarii, fu gaaw kihay garii.»

³⁹ Pee' taammba naba ga saasi. Daa ya le'ee, ba bayyari túuyaa faraaffaa faanohuda. Béeb beticaa biyaalba kaanin ee ba bihúnis Tabítaada, hayussa gari na tilooyoh. Ba baa teeppi mariñee'caa na kúltícaa Tabítaa daanee kiñëekí' ga waa ya pesohda.

⁴⁰ Pee' meydohhaba béebba fooh, ya yí'a, kímmba KooH. Lëehí'ta ya méeñsukka ga faraaffaa, wo''a an:

- Tabítaa, kolka!

Tabítaa malakka, ee daa ya hotee Pee' hen, ya kolukka, yuñga.

⁴¹ Pee' ammbari ga yah, dímallari ya koluk. Lëehí'ta Pee' bayya buwaa gëmuunun Kooh enu dada, na beticaa biyaalba kaaninda; ba hayya, ya teeɓpaba Tabitaa, lak mílsin.

⁴² Iñaa hew yaama síwwa ga teeraa Yopee ee bo' biyewin gëmussa ga Ha'mudii.

⁴³ Waa ennda da, Pee' tessa ga Yopee bi maañnja ga kaan bo', yaa teeku Simon ee ya iñaa tiyoh-on.

10

Korney hotta malaakaa Kooh ga heey

¹ Laakeera ga teeraa Sesaree baa teeku Korney. Ya kuliyuki bo' bitéemée' ga lagaa soldaa'caa bu-Room wo'si «Ítalíída».

² Baa yaama enee bo' yigëmí' Kooh ee niikeera Kooh ya na bu-kaanci béebba. Ya yewineera kidímal yaawúu'caa laaksooda ee ya tagohéerí na kikiim Kooh.

³ Laakka bes, ga wahtu kigoonaluk, iñaa ammbari fodii heey, ya hotta fañ malaakaa Kooh feeñukki, wo''ari an:

- Korney!

⁴ Korney ennda hascaagari jak ga malaakaa, ya dalla kitiit, meekissari an:

- Kiyaakii, iñii laak ya? Malaakaa wo''ari an:

- Kooh tookin iñii fu kíimbiida ee ya hotin dii fu amdohi buwii laakooda.

⁵ Diima nak wosaa bíbo' Yopee, ga baa teeku Simon ee baysi Pee'.

⁶ Ya yaa ga kaan baa teeku Simon, yaa tíyi on ee kaanci faa ga yahaa giyyaa.

⁷ Ga waa malaakaa wo'ee nari ka'da, Korney bayya ga súrgacaagari banak, na soldaa' yigëmi' Kooh ga baa ya kuliyukda.

⁸ Ya béesti'ta tooh iñaa heweeda, lëehi'ta, ya wossaba teeraa Yopee.

⁹ Ga kooh-wiisfaa, lak buwaa Korney woseeda baa ga waas ee ba deeyin teeraa Yopee. Wiima lak Pee' lapin dook taahaa kaan Simon, tiyoh-odaa, kikiim Kooh ga wahtu cuunoh.

¹⁰ Kiyaaß dabpari, ya waa'ta kiñam. Lakanaa ya yaa tikdu cuunoh, iñaa ammbari fodii heey,

¹¹ ya hot Asamaan lëgískin, iñaa man na piis wiyaak, waa abu ga siñdaacaa cinikiiscaa waa yoosuk, meyoh asamaan.

¹² Ga duuy piisaama, heet rawaa en bééß waa ga: ennda ha'-kot cinikiis, ennda bii fasukida, ennda heet selaa en bééß.

¹³ Laakka koonakaa wo' Pee' an:

- Pee' kolka, fu ap, fu ñam!

¹⁴ Pee' taassa an:

- Múk, Ha'mudii, mi mosoo kiñam iñaa tabin na iñaa settii ga fikii Kooh.

¹⁵ Koonakaa wo'issa kotaa kukanakkaa an:

- Iñaa Kooh wo' an setin ga fikíci, kaa tikwa iñaa tabin.

¹⁶ Iñaama, ennda da waas kaahay, lëehi'ta ga saasi piisaa lappa asamaan.

¹⁷ Lak Pee' jaahli'in ee yaa lís kiraas ga helci ati iñaa ya hot yaama waa' ya kiwo'. Wahtaama nak buwaa Korney woseeda le'ussa, ba meekisohha bi ba le'a kaan Simon, ba tuukka ga hal-kaadaa.

¹⁸ Ba bëytohha, ba meekisohha an:

- Simon yii wo'u Pee'da en ga kaanfii fiine?

19 Pee' nak, lak yaa lís kihalaat ga iñaa ya hotɗa, Helaa yisela'i'yaa dallari kiwo' an:

- Bo' baahay ñee ee soolukussaa.

20 Kolka fu yoosuk fu taam naba ee kaa laak hel kanak ga, ndaga mi yëri wosba.

21 Pee' yoosukka, ka'ta ga buwaa, wo''aba an:

- Mi yëri en bii dú waa' kihotɗa. Iñii enee kottúu ya?

22 Ba taassari an:

- Korney, yaa kuliyuk ga soldaa'caada, yëri wossii. Ya enin baa júwin ee niikin Kooh, ee béeb yaawúu'cii seedi'inka gari. Laak malaakaa Kooh dígalli kibaylukkan fu ka' kaanci, ya súkúrukkaa ga iñaa fu jommbi kiwo'ɗa.

23 Waa ennda ɗa, Pee' paafdohhaɓa ɗuuy kaanfaa, ya néehi'taba daama bi Kooh wíissa. Ga kooh-wíisfaa, Pee' tíkukka ga waas, yaa yah naba. Laakeera ñibo' baa ñenndi ga buwaa gëmu ga Yéesu ee ɗëku Yopeeda.

24 Ga besaa tík gaɗa, ya le''a teeraa Sesaree. Wiima nak, lak Korney hídírohin bu-kaanci na filiimun-kumuuncaagari, bii sekki.

25 Ga waa Pee' en na ki'aas kaanfaada, Korney hayya, kihídohnee nari, ya jafukka kakay ga kotcaagari, yí'a ga fíkíici.

26 Wayee Pee' ammbari, yaa ñëwí'ti, wo''ari an:

- Kolka Korney! Mi ñan, mi bo' don fodii garaa.

27 Lëehi'ta Pee' yaa saawal nari bi ña aassa kaanfaa. Pee' nak hotta buwaa ga ɗuuy kaanfaa, hídírukohuunun ñiyewin.

28 Ya dalla kiwo' an:

- Fodii dii dú ínohkaɗa, baa en yaawúu' hoonohuunun ki'aboh na baa enndii yaawúu'

ee hoonohuunun ki'aas kaaanci. Wayee Kooh teewinndoo, mi na kihaffoo, an Ken jomoo kiwo' bo' an kitaam nari tabin wala an ya settii.

²⁹ Kèrí tah mi laakkii hel kanak ga kihay dii ga wii dú baylukkooda. Kon diimada soolii enee ya?

³⁰ Korney taassa an:

- Laakin bes kaahay ga wati, ga wahtii du kíimohi Kooh ga kigoonaluk du enoh wii sii'da, mi enee dii ga kaanndoo, mi yaa kíim Kooh. Mi yéenngiinaa, mi hotta bo' yaa ekukin kúlti cimélíci', meyin mël ga fikíiroo,

³¹ ßaa wo''aroo an: «Korney, Kooh tookdinndaa iña fu kíimeerida, ee ya hotin ga dii fu took kidímal buwii laakooda.

³² Diima nak, wosaa ßibo' teeraa Yopee, ga bo' yaa teeku Simon ee baysi Pee'. Ya yaa ga kaan bo' yaa teeku Simon, iñaa tíyoh-on ee kaanci faa ga yahaa giyyaa.

³³ Ga saasi mi wosohharaa kikoo'nee, ee ga dii fu hayinda, iñii fu tumda jofin. Kon dí béebpii dí bee ga fikii Kooh kisúkúruk béeb iñii Ha'mudii nakkaa kiwo''ida.»

Jangataa Pee' ga kaan Korney

³⁴ Waa ennda da, Pee' beþpa wo'eena, wo''a an:

- Diima, mi ínohin kayoh-kayohda an Kooh tík buwii ba wínoo ga fikíici.

³⁵ En ki'ena, béeb ßaa fu niikki, ee fu tumi iña júwin ga fikícinaa, ga heetaa fu mín kibokoh ga öldúna tooh, fu neblohinni.

³⁶ Ya wosohin wo'eenaagari ga bu-Isarayeel, ya yéegalohha ga duuyþa Hewhewii winéwi'wii

haydoh jam kesida, koorohha ga Yéesu Kiristaa, yii en Ha'mudii buwii béeb ga éldúnada.

³⁷ Ga iñaa tík ga waa Sañ bëytoh buwaa kibētisi'ukneedá, dú inohin iñaa hewee, síwwa ga kúlkaa Yúudée béeb ee dalohee gohaa Gëllíleeda.

³⁸ Yéesu Nasareet yaama, Kooh faleeri, so'tari doolaa meyoh ga Helii yisela'í'yii, ya yaa wíil daa en béeb kitum enaama cijófi', ya yaa wëkí' béeb buwaa Seytaani laakee dooli ga dookbadá ndaga Kooh taabee nari.

³⁹ Dí nak, dí seedi'in béeb iñaa ya tum ga kúlkaa yaawúu'caa na ban ga Yéerúsaleemda. Ba appari ga waa ba daayci ga kuraanaada.

⁴⁰ Wayee ga besaa wukaahaywaa tík gada, Kooh mílisi'tari, onndari kifeñuk.

⁴¹ Ya feeñukkii nak ga buwii béebba wayee enee ga buwaa Kooh tanukee balaa bëriinaa, ba en seediða: ennda dí bii, dí bokin nari kiñam na ki'an ga waa ya mílis ga buwaa kaaninda.

⁴² Yéesu yaama, yëri ebillí kijangat ga duuy heetii yaawúu'cii na kiseedi' an Kooh yëri falli ki'atti buwii pesda na buwii kaaninda.

⁴³ Sëldiiga-Koohcaa béebba seedi'uunun ga Yéesu an: béeb baa fu gëm garinaa, ga doolaa teekaagari, fu hay kibaylu baakaa'caagaraa.

Helaa yisela'í'yaa yoosukka ga buwaa enussii yaawúu'da

⁴⁴ Lakanaa Pee' yaa lís kiwo' fodaama, Helaa yisela'í'yaa yoosukka ga dook béeb buwaa enee na kisúkúruk wo'eenaagarida.

⁴⁵ Yaawúu'caa gëm ga Yéesu ee taamsee na Pee'da, jaahli'ussa lool ga daa Helaa yisela'í'yaa

Kooh onohda yoosukin ban ga buwaa enussii yaawúu'da.

⁴⁶ En ki'ena, ba kelohee buwaa baa wo' lak ciliis ee ba baa kañ kiyakkaa Kooh. Waa ennda da, Pee' dalla kiwo' an:

⁴⁷ - 'Bo' mínin buwii bii kihoonoh kibétisi'u ga músú ee lak fodii garuu, ba laasin ga Helii yisela'í'yiinee?

⁴⁸ Fodaama ya ebilohha ba bétisi'u ga teekii Yéesu Kiristaa. Lëehí'ta ba kíimbari ya tes naba bi sam kimaañ.

11

Pee' béestí'ta buwaa gëm ga Yéesu dëku Yéerúsaleemda iñaa ya tumda

¹ Waa ennda da, apotaa'caa na mbokkerceencaa enu ga gohaa Yúudéeda kelohussa an bi ga buwaa enussii yaawúu'da sah laasunun ga wo'eenaa Kooh.

² Ga waa Pee' boyuk Yéerúsaleemda nak, yaawúu'caa gëm ga Yéesuda baa ña'ti an:

³ - Iñii tah ya fu aas kaancaa buwaa enussii yaawúu'da bi sah fu ñam naba?

⁴ Daama nak Pee' awwaba kibéestí' wínoo wínoo tooh iñaa heweeda.

⁵ Ya wo''aba an:

- Laakee bes mi enee na kikím Kooh ga teeraa Yopee, iñaa ammbaroo fodii heey, mi hotta enaama waa yoosukoh asamaan, waa hay kakay mannda na piis wiyaak, waa abu ga siñdaacaa cinikiiscaa, wa hayya bi garoo.

⁶ Mi malakka dŋuuygaa dijófi' mi hotta ga raβ, ha'-kot nikiiscii na raβ luufcii na bii fasukida, na selcii.

⁷ Waa ennda ɗa, mi kelohha koonakaa wo''oo an: «Pee' kolka, fu ap, fu ñam.»

⁸ Wayee mi taassa an: «Múk Ha'mudii, ndaga iñaa tabin kiñam na iñaa settii ga fíkiifu mosoo ki'aas kúuwroo.»

⁹ Koonakaa wo'issa ga asamaan kot kukanak an: «Iñaa Kooh wo' an setin, kaa tíkwa iñaa tabin.»

¹⁰ Iñaa tummba ɗa bi ennda waas kaahay, lëehí'ta tóoh ɓoykidohussa asamaan.

¹¹ Ga wahtaama siiy, laakka ɓo' ɓaahay ɓaa hayu kaanfaa dí enoheeda. Ba meyohee teeraa Sesaree ee ɓa wossee garoo.

¹² Helii yisela'í'yii wo''aroo kika' naɓa ee mi hanat kilaak hel kanak ga. Fodaama mbokkerceencii biyitniinoobii ɗú hot bii taabussa naroo bi ga kaan Korney.

¹³ Korney nak béestí'taríi an laak malaakaa Kooh hayee gari ga kaanci, wo''ari an: «Wosohaa teeraa Yopee kikoo'nee Simonj yaa teeku Pee'ɗa.

¹⁴ Ya hayyaa kiwo' wo'eencaa onanndaa kimúc, fu na ɓu-kaanfu ɓéeɓɓa.»

¹⁵ Daa mi dal naɓa kiwo' hen rek, Helii yisela'í'yii yoosukka ga ɗookɓa fodaa ya yoosukee ga ɗookkuu ga dalaaraada.

¹⁶ Ga saasi, mi níindísukka wo'eenaa Ha'mudii wo'ee an: «Sanj bëtísi'ee ga músú, wayee ɗú, ɗú yah kibëtísi'u ga Helii yisela'í'yii.»

¹⁷ Kon, waa Kooh yëri onɓa Helii yisela'í'yii fodii dii ya oneeruuwa ga waa ɗu gëm ga Yéesu

Kiristaa, Ha'mudiida, mi mínee ba ki'en bi mi kokoh Kooh kitum iñaa ya waa'da.

¹⁸ Daa buwaa kelohee wo'eencaama, ba laakissii iñaa ba wo'an ee ba baa kañ Kooh an:

- Kon kay kayoh, Kooh onin bi ga buwii enussii yaawúu'da kisúpít kipeskiigaba, doonaa ba laas ga kipeskii kukayohkii.

Jaangu tuukfussa ga teeraa Añcoos

¹⁹ Kihatal ga kipeskaa laakee, ga waa Iceen kaanda, tahha buwaa gëm ga Yéesuda wesohha daa en béeb. Ba ka'ta bi ga gohaa Fenísii na waa Sípa' giiyaa wíilda, na waa Añcoos, ba baa yéegaloh wo'eenaa Kooh wayee ba eemdoheewa ga yaawúu'caa don.

²⁰ Wayee nak laakeera gaba buwaa meyoohsee Sípa' na teeraa Síreen, baa ka' Añcoos kiyéegalohnee ga buwaa enussii yaawúu'da Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaa, Ha'mudiida.

²¹ Doolaa Ha'mudii taamba naba bi bo' biyewin gëmussa ee ba súpítta kipeskaagaba, ba gëmmba Ha'mudii.

²² Buwaa gëm ga Yéesu ee dëku Yéerúsaleemda kelohussa iñaa laakda, ba wossa Barnabaas Añcoos.

²³ Ga waa ya le'da, ya hotta daa Kooh hín kibarkeel buwaamada, keeñci soossa ga lool. Ya yaa daasba béebba ba taabuk ngëmaa ba laak ga Ha'mudiida na keeñ wiyëgísí'.

²⁴ Barnabaas nak enee bo' yijófi', yaa líifin na Helii yisela'í'yii na ngëm ban. Fodaama, bifo' bigëñ gëmussa ga Ha'mudii.

²⁵ Waa ennda da, Barnabaas ka'ta teeraa Tarsa kikoo'nee Sóol.

²⁶ Daa ya hoteeri, ya haydohhari Añcoos. Ba banak, ba tummba kiiis kimúlúnj ga duuy tëelíbéecaa Yéesu ee enu ga Añcoosda, ee ba jégí'ta bo' bigēñ. Buwaa gēm ga Yéesuda deb kibayu «bikerceen» ga teeraa Añcoos.

²⁷ Ga bescaama, laakka seldíiga-Koohcaa meyo-hu Yéerúsaleem, hayussa Añcoos.

²⁸ Yíinoo gaɓa, ee teeku Agabus, Helii yisela'í'yii ínohlukohhari an a' wiyaak hay ki-laak ga èldúna tóoh, ya yéegalohha ka. En ki'ena, araama laakka hídukoh lak buu' Kólóot yéerí nguurukee ga jamaanaama.

²⁹ Waa ennda da, mbok-kerceencaa ga Añcoosda júwohussa ga kiwosoh dímal ga mbok-kerceencaagaba enu ga gohaa Yúudeeda, yaa en béeb ga iñaa ya mín ki'erohda.

³⁰ Ennda iñaa ba tumda: ba wosohha ga yaakcaa ga jaangucaa ga Yúudeeda iñcaa ba onohda, Barnabaas na Sóol bayuca.

12

Saak apussa, Pee' lagussa ga kasu

¹ Ga jamaanaama, Eroot, buuraa ennda ga kisodal fiibo' ga kerceencaa.

² Ya gú'lukka na kalaɓ hafa Saak, yaak Sañ.

³ Daa ya hotee an iñaa ya tumda neblohin yaawúu'caa, ya amlukka Pee' ban. Iñama hídukohee ga feetaa yaawúu'caa ñamohi mbúurúcaa tumsoo lēwii'da.

⁴ Daa ya amlukee Pee', ya laɗngari ga kasu, ya tuuki'ta laɗ cinikiis ga soldaa', ca hēyrohhi

kiwatuk: lagaa en béeb soldaa' binikiis. Ya waaree Paakaa* paaffaa ya bayyi ga fikíi buwaa, ba atti'i.

⁵ Fodaama, Pee' yaa watuku ga kasaa ee kerceencaa enussa ga kikiimi'ti Kooh ga daa ba wëñ kimínda.

Pee' meydohussa ga kasaa

⁶ Buu' Eroot tuukee ga kibay Pee' ga fikíi buwaa ya atti'u. Wayee ga wekaama ee kooh-wiisfaa ya jomee ki'atti'ohuda, Pee' enee na kineeh ga díkaanti soldaa' banak, ee lak yah-caagari pokuunun gaba na ceen kanak. Ga kúuw-halkaa kasaa, laakka soldaa'caa tuuk da kiwatuk.

⁷ Laakka malaakaaHa'mudii mey mël ga fikíici, túuyaa lee'ta lañ. Malaakaa fëekí'ta Pee' ga hëbúusaa, yúunndari, wo''ari an:

- Kolka gaaw! Ceencaa poksee ga yahcaa Pee'da, keennda.

⁸ Malaakaa wo'issari an:

- Pëkírukka, fu ekuk ñafa'ciigaraa. Pee' tummba da. Malaakaa tíkka ga an:

- Ekukaa kúltífiigaraa, fu taam ga fenooro.

⁹ Pee' taammba ga fenoo malaakaa, meyca kasaa. Ya gëméeríi sah an iñaa malaakaa tum yaama laakin kayoh-kayohda, ya foogee an iñaa heey.

¹⁰ Fodaama ba paaffa soldaa'caa ba deeb gaba kile'da, ba paaffa baa tík gada, ba le''a hal-pewiñaa ëewruk teeraada. Halaa lëgíssa hafwa

---

* 12:4 12: 4 «Paakaa» wëri en feetaa wo'u ga 12: 3

ga fíkiiba, ba meycá, ba taammba mbedi baa yah. Malaakaa ennda mes, foñjari.

¹¹ Ga dekataama, Pee' hannda ki'ínoh iñaa laakda, ya wo''a an:

- Mi ínohin kimma, kayoh-kayohda Ha'mudii yëri wos malaakii garoo, ya músalinndoo ga yah Eroot na béeb iñaa yaawú'caa waaree dallooda.

¹² Fodaama tooh lee'ta ga hafaagari, ya yaa yah kaan Mëri, eew Sañ yaa baysi Markada, lak laakin bo' biyewin baa hídirukoh daama, baa kíim Kooh.

¹³ Pee' fëeki'ta ga hal-kaadaa, laakka súrga yibeti yaa teeku Root, hayya kimalak.

¹⁴ Daa ya ínohsohee koonakaa Pee', keeñci soossa ga bi ya légíssii sah halaa, wayee ya nammba kifool hen kiyéegalnee buwaa ga duuyda an:

- Pee' yëri, yaa tuukka ga halaa, ga fooh.

¹⁵ Ba wo''ari an:

- Hanaa fu dof hen! Wayee ya yégíssa ga an iñaa kayoh. Ba dalla kiwo' an:

- Kon Malaakaagari yëri.

¹⁶ Pee' nak líssa kifëeki' ga halaa. Daa ba légísee, ba hotta an yëri ya, ba waaru''a.

¹⁷ Pee' múuffa yah ga kúuw kidékóhí' buwaa, ya béesti'taba daa Ha'mudii tum bi meydohhari ga kasaada. Lëehí'ta ya wo''aba an:

- Karat dú yéegalka Saak na mbok-kerceencaa tesda. Lëehí'ta ya meycá, yaa yah dekat wiliis.

¹⁸ Ga waa Kooh wíisda, soldaa'caa lëyussa lool, ba baa meekisoh iñaa mín Pee' kidalda.

19 Eroot ebilohha kiraasnee Pee', wayee ken hottiiri. Ya ßaylukka soldaa'caa, ya meekissaba daa ßa tumee bi Pee' saannada, læehi'ta ya nakohhaßa ki'ap. Waa ennda ða Eroot meyooha gohaa Yúudée, ka'ta teeraa Sesaree, ya ennda daama bi sammaba kimaañ.

Kaanaa buu' Eroot

20 Wiima lak buu' Eroot aylukohin na bu-Tíi', na bu-Sídon. Buwaama júwohusa ga kika', ßa malakneeri. Ba dúkohha na Balastus, yaa tuukuk túuyaa buuraada, ya dímalßa ga. Waa ennda ða, ßa kímma Eroot kijúwoh naßa ndaga dúndaagaba tooh meyohee kúlkaa buuraa.

21 Ga waa besaa ßa abeeda le''a, Eroot ekukka kúlti-buu'faagari, ya kerukka ga ban-buuraagari, ya yaa jangat buwaa.

22 Buwaa ßaa fiip an:

- Laak Kooh yaa en na kiwo', enndii ßo'-súusúus don wo' naruul!

23 Ga wahtaama siiy, laakka malaakaa Ha'mudii mík Eroot ndaga daa ya e'tii Kooh ndamða. Laakka nasucaa soogu lookaa, ßaa ñammbi, ya kaanda.

24 Waa ennda ða wo'eenaa Kooh waa weñ kisíw, téelíbéecaa ßaa weñ kibaatuk.

25 Barnabaas na Sóol nak, ga waa ßa læehi' kitum lægëyaagaba ga Yéerúsaleemða, ßa ßoykissa ee ßa ßaydohha Sañ, yaa ßaysi Markada.

13

Kooh wossa Barnabaas na Sóol

¹ Ga Añcoos nak laakeera biseldiiga-Kooh na bijégíroh-waas ga buwaa gëmu ga Yéesu enu daamaɗa. Enee buwii bii: Barnabaas, Simewonj ee baysi Súusúus, Lusiyus yaa dëk teeraa Síreenda, Manayeen yaa bokee kikoruk na Eroot, gúwernëeraaɗa, na Sóol.

² Laakka bes, ba enee na kijaamuk Ha'mudii ba baa oo', Helii yisela'í'yii wo''aba an:

- Faandattoo hanj Barnabaas na Sóol, ba tum lëgëyaa tah mi bayohɗaɗa.

³ Waa ennda ɗa, ba lëesti'ta ki'oo' na kikiim Kooh, ba tikka Barnabaas na Sóol yah ga haf, ba iissaba, ba baa yah.

Barnabaas na Sóol karussa Sipa'

⁴ Fodaama Helaa yisela'í'yaa wossa Barnabaas na Sóol kika' dëkaa wo'u Selësií, ba aasohha gaal-giyy daama, ba baa yah Sipa' dëkaa giyyaa wiilɗa.

⁵ Ga waa ba le''a Salamín, ba aawwa kiyéegaloh wo'eenaa Kooh ga duuy jaangu-yaawúu'caa. Saŋ-Marka taabee naba ki'amɗohɗa ga lëgëyaa.

⁶ Ba húussa dëkaa giyyaa wiilɗa bi ba meyneeraa teeraa Paafos. Daama, ba hídoɗha na luhusohaa teeku Baa'-Yéesu. Ya enee yaawúu' ee tíkee hafci seldiiga-Kooh.

⁷ Ya bokee ga buwaa taabi na Sersíyus Polus yaa enee gúwernëe' ga teeraaɗa. Sersíyus Polus yaama nak enee bo' yilëeki'-hel. Ya baylukka Barnabaas na Sóol ndaga ya waaree kikeloh wo'eenaa Kooh.

⁸ Wayee Baa'-Yéesu ee baysi ban Elímaas, luhusohaaɗa (teekaa wëri en iñaama ga

kiGerek) aawwaba kiheñoh, yaa heel ki'ëewdoh gúwernéeraa ga iñaa enndii kigëm ga Yéesu.

⁹ Waa ennda da, Sóol ee baysi ban Poolda líiffa na Helaa yisela'í'yaa, yíppari has,

¹⁰ wo''ari an:

- Fu Elímaas, fu líif na saboh na kibon ee fu kowu Seytaani mat. Fu waa'tii kihot ga iñaa júwin. Fu íisoo Waasii Kooh wijúwí'wii fu kalañsohidfane?

¹¹ Ínohaa an diima den yahii Ha'mudii hayin kidal ga dookfu. Fu hay kibúum, fu tes da bi maañ, fu hotoo nohii.

Ga saasi, hascaa Elímaas ñúussa, ya búummba yaa túut ga bakaa en béeb kiséesí' baa nookanndi.

¹² Gúwernéeraa nak, daa ya hotee iñaa laak yaama, dalla kigëm ga Yéesu. En ki'ena, ya waaru'eera lool ga iñaa ya jégíru ga loo Ha'mudii yaama.

Pool jangatta ga Añcoos Písídí

¹³ Waa ennda da, Pool na buwaa taabee narífa aasohussa gaal-giiy ga teeraa Paafos, baa yah teeraa Persi ga kúlkaa Pamfílíi. Sañ-Marka nak tagohha naba daama, yaa boyuk Yéerúsaleem.

¹⁴ Ba nak, ba meyohha teeraa Persi, ba abissa waasaagaba, baa yah bi ba le''a Añcoos Písídíi. Laakka bes, ba aassa jaangu-yaawúuraa en daamadfa ga bes Sabat, ba yunnga.

¹⁵ Laakka iñaa jagu ga Këyítfaa Waasii Móyíis na faa seldíiga-Koohcaa; læhí'ta buwaa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada nakka bífo' kiwo' Pool na Barnabaas an:

- Mbokcii, en laakin iñaa dú waa' kiwo' kidaas mbooloomiinaa, dú míninnndi kiwo'.

¹⁶ Waa ennda da, Pool kolukka, ya bēwí'ta yah, buwaa een paay, ya wo''a an:

- Dú bu-Isarayeel na dú, heetcii cínoo ee jaamuki Koohda, súde'kattoo.

¹⁷ Koohyii Isarayeel heetiigaruu yēri tanukee bicaasammbuu. Ya tapisi'ta heetii ga waa wa en ga ín, ga kúlkaa Esíptida. Tíkka ga, ya meydohhawa kúlkaa Esípti na dooli yahci.

¹⁸ Ee ga dūuy ēgí'-dúndagaa bicaasammbuu enoheeda, Kooh toputu''aba iñaa le' tikiis tidaaŋkaah-nikiis.

¹⁹ Waa ennda da, ya dúbí'ta heet ciyitnakanak ga kúlkaa Kanaa, ya e'ta bu-Isarayeel heetiigari kúlkaama.

²⁰ Ee ba lamin ka iñaa jomin kile' tikiis titémée'-nikiis na tidaaŋkaah-yétuus. Tíkka ga, ya e'taba bi'atti'oh baa kuliyukanba bi ga daa Samiyeel, seldíga-Koohaa hayohda.

²¹ Waa ennda da, ba kímmba Kooh ya onba buu'. Kooh nak, onnaba Sawúl, kowu Kíis ee bokee ga geñaa Beesamee. Sawúl nguurukka bi ennda tikiis tidaaŋkaah-nikiis.

²² Lēehí'ta, Kooh níssa Sawúl ga nguuraa, ya falla Dēwít ya en buuraa bicaasammbuu. Kooh seedi''a ga buu' Dēwít an: «Mi hotin ga Dēwít kowu Yesee baa neblohinndoo ee ya yah kimētí' bēeb iñaa mi waa'.»

²³ Ee fodaama, Kooh meydohdín bu-Isarayeel Músalkaat ga nílaa buu' Dēwít fodaa ya dígoheekada, ennda Yéesu.

²⁴ Ee balaa Yéesu hayaa, Saŋ-Bētís enee ga kjangat, ya yaa bëytoh béeb bu-Isarayeel kisúpít kipeskiigaba, ba bētísi'uk.

²⁵ Bi ga daa kikaanci deeyda, Saŋ lísee kiwo' an: «Dú foon an mi yëri en ba? Mi enndii bii dú sekda. Baama yii hay ga fenoоро ee kipëkís liibcaa ñafa'caagari sah joobinndoo.»

²⁶ Pool wo'issa an:

- Dú mbokciigoo, dú bii dú en tucaasamuntii Abaraham, na dú bii dú en dii dú jaamuki Koohda, wo'eenii wii onohi kimúdda, du bëri tah Kooh wosohwa.

²⁷ En ki'ena, bu-Yéerúsaleem na buwaa kuliyuk gabaða inohséerii baa Yéesu endá ee wo'eencaa seldíiga-Koohcaa ba jagee ga bes Sabataa en béebda ban, ba inohéerii iñaa ca waa' kiwo'da. Ee fodaama, ga waa ba tikki kikaanda, ba mëtí'ta wo'eencaa seldíiga-Koohcaa.

²⁸ Hídaa ban ga daa ba hottii dara iñaa cal ba tikki kikaanda, ba kímmba Pílaat, ya aplukki.

²⁹ Ga waa ba mëtí' kitum tooh iñcaa Bíncaa cisela'í'caa wo' ga loo Yéesuda, ba yóoski'tari ga kuraanaa, ba ekkari ga duuy loyaa.

³⁰ Wayee Kooh mílisi'tari ga buwaa kaaninda.

³¹ Buwaa taabee nari, aboh ga gohaa Gëlílee bi ga Yéerúsaleemda, ga waa ya mílisda ya feeñukkaba bes ciyewin, ee béeb buwaama wati bëri en seedi ga fikíi heetii.

³² Ee dí, dí hay kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii wii an:

³³ Iñaa Kooh dígee bicaasambuudá ya tumdinnduuri, du, tucaasamuntiigaba, ga waa ya mílisi' Yéesu foda daa ka bídu ga Këyítfaa

kañcaa fukanakfaada an: «Fu yëri en Kowukii-goo, mi enin Paamfu wati.

³⁴ Kooh yéegalohëera an ya hay kimílisi' Yéesu, ee Yéesu boykisissoo ga loy.» Iñaama yëri ya wo'ee an: «Mi hayyúu ki'e' iñcaa cisela'i'caa mi dígee Dëwít, ee ca calin kigëmda.»

³⁵ Ee ga dëkat wiliis, ga këyítfaa, ya wo'issa an: «Fu tookandii biigaraa yisela'i'yii nop ga d'uuy loy.»

³⁶ Dëwít, ga jamaanaagari, enee súruga Kooh, ya tummba iñaa Ha'mudii waareeda, ya kaannda, ya acussa ga yahaa bicaasamci, ee faanfaagari nopin ga d'uuy loy.

³⁷ Wayee baa Kooh mílisi'da, faanfaagari noppii ga d'uuy loy.

³⁸⁻³⁹ Kon mbokcii, ínohat gaka an yëri tah d'ú yéegalussa an baakaa'caagarúu bayaluunundúu. Béeb baa gëm gari, Kooh hayyi ki'aboh bo' yijúwí', ee iñaama Waasaa Móyíis mínoori.

⁴⁰ Kon watukat iñcaa sëldíiga-Koohcaa wo'eeda keen ga dookkúu.

⁴¹ «Dú hot gane, d'ú bii d'ú bëwíri haffúuda, hebukaa d'ú tíit d'ú aaw kinúp, ndaga mi hay kitum ga d'uuy kipessúu iñaa wëe'taa ga an yii d'ú béestíruwanaa, d'ú gëmoo.»

⁴² Ga waa Pool na Barnabaas meyu jaanguyaawúuraada, buwaa kímmbaba ba boykis kijëgíroh wo'eenaa waama ga bes Sabataa tík gada.

⁴³ Ga waa buwaa tasohda, yaawúu' biyewin na bo' biyewin biliis baa niikin Kooh bedussa Pool na Barnabaas. Ga d'uuy saawalaagaba, Pool

na Barnabaas ɓaa daasɓa doonaa ɓa wëñ kitík yaakaa'ɓa ga kijofkaa Kooh teebbada.

⁴⁴ Ga bes Sabataa tík gada, iña wëñ kiyewin ga ɓu-teeraada, hídirukohussa kisúkúruk Wo'eenii Ha'mudii.

⁴⁵ Daa yaawúu'caa hotee ɓuwaa ɓiyewinɓaa, ɓa líiffa na keeñ-tam, ɓa taamba ga iña Pool jëgírohda ɓaa nís, ɓa ɓaa bassi.

⁴⁶ Waa ennda da, Pool na Barnabaas laakussa fit kiwo'ɓa an:

- Dú ɓërí jomee kideɓ kiyéegalú wo'eenii Kooh. Waa dú saginwa kite', dú atti'in haffúu an kipeskaa leehoo taa'da joobinndúu. Kërí tah dí ɓii yah ga ɓuwaa enussii yaawúu'da

⁴⁷ En ki'ena, iñii yii yërí Yéesu, Ha'mudii ebillíi: «Mi falinndaa ki'en leerii heetci, doonaa fu le'doh kimúckii bi ga daa ëldúna topohda.»

⁴⁸ ɓuwaa enussii yaawúu'da safarussa ga wo'eenaa ɓa kelohda, ɓa ɓaa kañ Kooh ga wo'eencaagari ee ɓéeɓ ɓuwaa jom kilaas kipeskaa leehoo taa'da gëmussa.

⁴⁹ Wo'eenii Ha'mudii waa wëñ kisíw ga duuy kúlkaa ɓéeɓka.

⁵⁰ Wayee yaawúu'caa híci-sohussa helcaa ɓeticaa bilëeki'-teekɓaa ga dëkaa ee niikuunun Koohda, na yaakcaa dëkaa. ɓa sodalla Pool na Barnabaas ga kipesɓa, kaalussaɓa kúlkaa.

⁵¹ ɓaama përtukaɓa pëndëlaa kotcaa ga dëkaagaba, lëehí'ta ɓaa yah Íkoñom.

⁵² Tëelíbéecaa ga teeraa Añcoosda, keeñɓa soossa, ɓa líiffa na Helaa yisela'í'jaa.

14

Pool na Barnabaas karussa Íkoñom

¹ Pool na Barnabaas tumissa ga Íkoñom fodaa ßa tumee ga Añcoos Písídiida. Laakka bes, ßa aassa jaangu-yaawúuraa en daamada, ßa ßaa jangat bi ßo' biyewin ga yaawú'caa na buwaa enussii yaawú'da gëmussa ga Yéesu.

² Wayee yaawú'caa sagu kigëm ga Yéesuda yasohussa helcaa buwaa enussii yaawú'da bi ßa ekkaba ga kisañ buwaa gëm ga Yéesuda.

³ Hoonohhii bi Pool na Barnabaas maañussa ga Íkoñom, ßa ßaa jangat na fit wiyëgísí' ndaga ßa óolukeera Ha'mudii. Ee Ha'mudii nak onndaña kimín kitum kintaan na enaama cidóoyí'-waa'. Fodaama, ya yaa teewoh an iña apotaa'caa jangat aaw ga kijofkaagarida kayoh.

⁴ Bu-teeraa Íkoñom júwohssii, ßa hëgískohha: ßii fa'ta na yaawú'caa, ßíinoo farussa na apotaa'caa.

⁵ Yaawú'caa na buwaa enussii yaawú'da, na buwaa kuliyuk gabaða tuukussa ga kisodal Pool na Barnabaas, na kitapisohba atoh bi ßa kaan.

⁶ Wayee daa ßa yéegeeka, ßa ka'ta kiso-muknee ga teeruca ga gohaa Líkawooníida, ennda Lísta', Derbe na iña wíil daamada.

⁷ Daama ßan, ßa aawwa kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesuda.

Pool na Barnabaas ga teeraa Lísta'

⁸ Laakeera ga Lísta, ßo' yiyaal yaa yugee daa díinoo rek mínoo kituuk, ya límdohu na kilafañ ee mosoo kitíin na kotci.

⁹ Laakka bes, ya enee na kisúkúruk jangataa Pool. Pool yíppari has, hotta an ngëmaa ßaa laak ga Yéesudfa míninndi kimúsal,

¹⁰ ya wo''ari didóolí' an:

- Kolka, fu tuuk tek ga kotciigaraa! Baa dalla ki'en bërít, tuukka, yaa tíin.

¹¹ Daa mbooloomaa hotee iñaa Pool tum yaama, ßa ßaa wo' didóolí ga lakaa ßu-Líkawooní an:

- Koohcii súpítukuunun ßo', yoosukuunun garuu.

¹² Ba teekka Barnabaas Sës, ßa teekka Pool Ermes* ndaga Pool yërí laakee wo'eenaa.

¹³ Laakeera ga yahaa halaa teeraa kaanfaa ßa jaamukohi Sës, Koohyaagaßa. Baa tumdí Sës sarah ga kaanfaada haydohha, ga kúuw-halcaa, naal-kuuy, yaa líkuunun enaama cimórí' caa taam na sapuus. Ya na mbooloomaa, naalcaama ßa waareeßa ki'ap kitumi' Barnabaas na Pool sarah.

¹⁴ Daa Barnabaas na Pool yéegée iñaama, ßa ßa'sohha kúltícaagaba kiteewoh an ßa fa'tii ga, ßa íisukka ga mbooloomaa ßaa fiipba an:

¹⁵ - Héey, ßiyaay, dú yah ya kitum yuma? Dí ga kihaffii, dí ßiþo' doŋ fodii garúu. Dí hay dii kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii, dú foñ iñcii cii laakoo jeriñda, dú méeñsuk, dú ëewdoh haffúu ga Koohyii en na kipesfa, yii sak asamaanii, kakayfii, giyyii na béee iñcii en gaða.

¹⁶ Kudewaa, ya íisee heetcii, waa en tooh waa taabuk waasaagari.

---

* **14:12 14:** 12 Sës na Ermes teek koohcaa Gerekaa

17 Moona déy, ya dëk ga kitum enaama cijófi', kiteewoh ßaa ya endá: yéři onirúu towii meyohi asamaandá, dú laak gëñ iñaa dú ñaman, ya sóosí' keeñjúu.

18 Hídaa ga iñaa ßa wo'ßa yaama tóoh, apotaa'caa laakussa coonu fiyaak kinís mbooloomaa ga kitumi'ßa sarah.

19 Waa ennda dá, laakka yaawúu'caa meyohu teeraa Añcoos Písídii na waa Íkoñom, nookussa buwaa ga hafßa, lëehí'ta ßa tapisohha Pool na atoh ki'appi, ßa fassari bi meyussa nari teeraa, ßa foogee an ya kaanin.

20 Wayee, ga waa buwaa gëm ga Yéesu hayu, gíwussaridá, ya kolukka, ya aassa teeraa. Ga kooh-wíisfaa, ya taamma na Barnabaas, ßa ka'ta teeraa Derbe.

Pool na Barnabaas boykussa teeraa Añcoos Písídii

21 Pool na Barnabaas yéegalohussa Hewhewii winéwí'wii ga teeraa Derbe. Ba laakka tëlíbee Yéesu biyewin daama. Lëehí'ta, ßa boyukka teeraa Lísta', waa Íkoñom na waa Añcoos Písídii.

22 Ba ßaa yégísí' keeñcaa buwaa gëm ga Yéesudá, ßa ßaa daasßa ßa yégís ga ngëmaa. Ba wo'ee an: «Du jomin kikooh ga coonu ciyewin paay, dú han ki'aas ga Nguuraa Kooh.»

23 Ga jaangaa en béeb, ßa tannda ga ßibo' ßaa kuliyukan ga buwaa. Lëehí'ta, ßa kíimmba Kooh, ßa oo'ta, ßa díjkaandafá Ha'mudii, yii ßa gëm garidá.

²⁴ Ga waa ba meyoh daamaɗa, ba koorohha gohaa Písídíi, ba ka'ta waa Pamfílii.

²⁵ Ba yéegalohha wo'eenii Kooh ga teeraa Persi, léehi'ta ba hayya teeraa Atalíi ga daa gaal-giiycaa teerida.

²⁶ Ba aassa gaal-giiy daama, ba baa boyuk teeraa Añcoos Sírii, daa ba díjkaanohsee ga ki-jofkaa Kooh ba tum légëyaa ba meyoh kimëti'da.

²⁷ Ga waa ba le'da, ba hídírohha buwaa gëm ga Yéesuɗa, ba béesti'taba tooh iñcaa Kooh tum koorohha gabada. Ba béesti'taba ban daa buwaa enussii yaawúu' aasu ga ngëmaada.

²⁸ Ba tessa na buwaa gëm ga Yéesuɗa bi sammaba kimaañ.

15

Saawal laakka ga Yéerúsaleem ga loo kerceen- caa enussii yaawúu'da

¹ Laakka fiibo' baa meyoh gohaa Yúudée hayussa Añcoos Sírii. Ba aawwa kijëgi' buwaa gëmin ga Yéesuɗa an: «Binaa d'ú gúrukkii fodaa daa Waasaa Móyíis nakohkaɗanaa, d'ú mínoo kimúc.»

² Pool na Barnabaas lenkohussa naba, laakussa naba ñaroh witamóhi' ga iñaama. Waa ennda da, buwaa gëm ga Yéesuɗa abussa an Pool na Barnabaas na fiibo' baa bok gaba jomuunun kika' Yéerúsaleem ga apotaa'caa na buwaa kuliyuk ga jaangaa Yéesu en daamaɗa, ba wo' ga iñaama.

³ Bu-jaangaa Añcoos erussaba iña ba sooluk ga baawaagabada, ba baa yah. Ba koo'ta gohaa Fenísii na waa Samarii, ba baa béesti'

daa buwaa enussii yaawúu' aasu ga kigëm ga Yéesuda. Iña laak yaama, soossa keen béeb buwaa gëm ga Yéesuda.

⁴ Ga waa ba le' Yéerúsaleemda, bu-jaangaa na apotaa'caa na buwaa kuliyyuk ga jaangaada teerukkaba. Léehi'ta, ba béesti'taba tooh iñcaa Kooh tum kooroh gabada.

⁵ Wayee, laakka bifo' ga Fërisiyeencaa ee gëmuunun ga Yéesu, baa koluk, wo'ussa an:

- Buwaa enussii yaawúu' baama ee gëmu ga Yéesuda jomuunun kigúruk, ee ba wo'u kitaabuk iña Waasii Móyis nakoh kitumda.

⁶ Apotaa'caa na buwaa kuliyyuk ga jaangaada hidírukohussa kimalak iñaama.

⁷ Ga waa ba nookohha ga iñaama bi maañnja, Pee' dalla kikuluk, wo''a an:

- Mbokcii, fodii dú inohkada iña Kooh tanu-keeroo ga díkaantirúu maañin. Ya tanukeeroo kiyéegal buwii enussii yaawúu'da Hewhewii winéwí'wii, doonaa ba kelohwa ee ba gëm gari.

⁸ Ee Kooh yii inohin iña en ga keen baa en béebda, teewohin an ya tookinba ga waa ya onba Helii yisela'íyii fodaa ya oneeruurida.

⁹ Ee laakkii kitansoh kínoo kaa Kooh tum ga díkaantiruu naba. Ee ba setdin keençaagaba ndaga ngëmaa ba laak garida.

¹⁰ Kon iñii tah ya dú waa' Kooh kitoon ga kikoo' buwii enussii yaawúu' gëmu garida dofcaa, ennda dú, ennda bicaasammbuu, dú mosooça kimín kikoorkuk.

¹¹ Ee sah, dú yaawúu'cii dú gëmin an dú múcin ndaga yërmaandaa Yéesu, ee ba ban, ba gëm iñaama.

12 Waa ennda ɗa, mbooloomaa ennda cel. Buwaa ɓaa sūkúruk Pool na Barnabaas, ɓaama ɓaa béestí'ɓa kintaancaa na enaamacaa cidóoyí'-waa'caa Kooh tumee, kooroh gaba ga leeloo buwaa enussii yaawúu'ɗa.

13 Ga waa ɓa lèehí' kiwo'ɗa, Saak tíkka ga an:
- Sūkúrukat mbokcii!

14 Simon ɓéestirinndúu daa ga dalaaraa, Kooh hayya ga ɓuwii enussii yaawúu'ɗa, ya tanukka ga ɗuuyɓa heetaa enan wuuci.

15 Ee iñii ya wo'ɗa taabohin na iñaa seldíiga-Koohcaa wo'eeda ndaga bíduunun ga kèyítfaa an:

16 «Iñii yii paafaa, mi hay kihayis ee mi hay kitawahis kaanfii Dèwít, fii búreeda, mi hay kihèwírís iñii lís ga kitesɗa, mi tuukirisfa.

17 Fodaama, iñii tes ɓo' ga èldúnada aaw kiraas Ha'mudii ee ɓan bi ga bééɓ heetcii mi tanuk ca en cuurooda aawsan kiraas Ha'mudii.

18 Iñaama yèrí Ha'mudii wo', ee ya mètí'si iñaa ya waayukee kitum ee ínohukin kumèeñí'ɗa.»

19 Saak tíkka ga an:

- Tahin bi mi ga kihaffoo, mi am an ɗu hanat kisodal buwaa enussii yaawúu' ɓaama méeñsukuunun ɓa ɓii gëm ga Koohɗa.

20 Wayee hoonohoo ɗu ɓinɓa ɓan, ɗu wo'ɓa an: ɓa hanat kiñam koynohkaa sarahohu ga koofcaa, ɓa abuk ga kifaanuk na ɓaa en bééɓ, ɓa abuk ɓan ga kiñam koynoh júuraa apu ee ñífaa aamussii, wala ki'an ñíf.

21 En ki'ena, daloh ga cosaan bi ga wati, laakin ga teeraa en bééɓ ɓibo', ɓaa jégírohi iñaa Waasii Móyíís nakoh kitumɗa, bes Sabataa en bééɓ ga jaangu-yaawúu'cii.

*Këyít bídussa wosohussa Añcoos ga kerceen-
caa enussii yaawúu'da*

²² Waa ennda da, apotaa'caa na buwaa kuliyuk ga jaangaa Yéerúsaleemda na béeb kerceencaa daamadá júwohusa an ba hay kitan bibo' ga duuyba, ba wosba Añcoos, ba taam na Pool na Barnabaas. Ba tannda Yúdaa ee baysi Barsabaas, na Sílaas. Ba banak béebba, buwaa gem ga Yéesuda oneeraba cee'.

²³ Ba e'taba këyít, ee inii yii yëri bídu ga an: «Dú mbokciigaríi dëku Añcoos, Sírii na Sílsíida, dú bii dú enndii yaawúu'da, dí bii këní'túu dí apotaa'cii na buwii kuliyuk ga jaangii Yéerúsaleemda.

²⁴ Dí kelohin an laakin buwaa meyohu dii, hayuunun garúu. Ba bum jaahallúu, ba bum hícoh helcumgarúu na wo'eencumgaba ee dí nakkiiba ka.

²⁵ Këri tah dí béebpii dí júwohin, dí tanin bibo' baa dí wos garúu. Dí akitohinba na Pool na Barnabaas, filiimunciigaríi,

²⁶ bii erohin kumuunba ndaga teekii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruuda.

²⁷ Kon dí bii wosoh garúu Yúdaa na Sílaas, ba wo''úu inii dí bín ga këyítfiida.

²⁸ En ki'ena, Heli yisela'í'yii yii naríi, dí waa'tiirúu dara kitík yibí'tí', enndii inçii bo' mínoo kifoñ ciinaa:

²⁹ kaa ñamat koynohkaa tumu sarah ga koof-
caa, kaa anat ban ñíf wala kiñam koynoh júuraa
apu hen ee ñífaa aamussii, ee kaa faanukat na
baa en béeb. Binaa dú watuk inçamanaa, dú
hay kitum yijófi'. Kijaammu-jaammu!»

³⁰ Waa ennda da, buwaa tansee wosussada baa yah Añcoos. Ga waa ba le'da, ba hídírohha béeb buwaa gëm ga Yéesufa, léehí'ta, ba e'taba këyítfaa.

³¹ Fa jagussa ee buwaa béebba keeñba soossa ga iñaa bídu ga këhítfaa yaama ee daasinba ga ngëmfa.

³² Yúdaa na Sílaas ga kihafba, ensee biseldíga-Kooh. Ba saawalla na buwaa bi maañja, kidaasba na kibaatba dooli ga ngëmaagaba.

³³ Ba tessa daama bi sammba kimaañ, léehí'ta, Buwaa ísussaba ba boyuk na jam ga buwaa wosebada.

³⁴ [Wayee Sílaas nak boyukkii, ya tessa ga Añcoos.]

³⁵ Pool na Barnabaas ban tesussa ga Añcoos, ee ba banak taabussa na bíbo' biyewin biliis, baa jégíroh, baa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii en wo'eenii Ha'mudiida.

Pool na Barnabaas hégískohussa kitaam

³⁶ Ga besaa tík gada, Pool wo'a Barnabaas an:

- Du ka'sat, du wíil tooh teeruca du yéegalohee wo'eenii Ha'mudii gacada, du waaknee mbokcaa gëmuunun ga Yéesu enu dada.

³⁷ Barnabaas nak, waa'ta kibaydoh Sanj yaa baysi Markada,

³⁸ wayee Pool tookkii Marka taam naba ndaga daa yaama foñeeba ga teeraa Pamfilii, taabissii naba ga légëyaa ba enee na kitumfa.

39 Ba nookohha ga iñaama bi faf ba hégískohha. Barnabaas taamba na Marka, ba aassa gaal-giyy, baa yah kúlkaa Sipa'.

40 Pool nak tanukka kitaam na Sílaas. Mbok-kerceencaa dínkaanohha ba ga kijofkaa Ha'mudii, ba baa yah.

41 Ya wíilla gohaa Sírii na waa Sílísii, ya yaa daas buwaa gëm ga Yéesufa, ba yégís ga ngëmaa.

16

Tímotée taamba na Pool na Sílaas

¹ Waa ennda da, Pool ka'ta Derbe, lëehí'ta ya paaffa bi ga Lísta'. Daama laakeera baa gëmin ga Yéesu ee teeku Tímotée. Tímotée yaama, eeci enee yaawúu' gëmma ga Yéesu ee paamci enee Gerek.

² Ya nak, mbok-kerceencaa dëku Lísta' na Íkoñomda hotsee kijúb gari.

³ Pool waa'ta ya taam nari. Ya bayyari kon, gú'tari ndaga yaawúu'caa dëk ga gohaamada. En ki'ena, béebba ínohseera an paam Tímotée iña Gerek*.

⁴ Ga duuy teeruca ba koroheeda, Pool na Sílaas baa yéegaloh iñcaa apotaa'caa na buwaa kuliyuk ga jaangaa Yéerúsaleem amda, ba nakkaba kitaabukka.

⁵ Fodaama, kerceencaa baa wëñ kiyégís ga ngëmaa ee ba baa wëñ kibaatuk besaa en béeb.

Helii yisela'íyii wo''a Pool kika' Maseduwaan

---

* 16:3 16: 3 Gerekcaa laakséerfi baah kigú' oomaa-yaal

⁶ Pool na Sílaas ɓaa wíil ga gohaa Fírígíi na waa Galaat ndaga lak Helii yisela'í'yii hoono-hinɓa kiyéegaloh wo'eenii Kooh ga gohaa Aasíi.

⁷ Ga waa ɓa ka' bi ɓa deeyca gohaa Mísíida, ɓa waa'ta ki'aas gohaa Bítíníi wayee Helii Yéesu onndiiba ka.

⁸ Waa ennda ɗa, ɓa húussa ga gohaa Mísíi, ɓaa yah Torowaas.

⁹ Laakka bes ga wek Pool hotta ga heey ɓo' yaa dɛk Maseduwaan. Baa tuukin ga fíkíici yaa kíimbi an: «Hayaa Maseduwaan, fu sommbíi!»

¹⁰ Daa Pool hotee iñaama ga heey, ga saasi dí tummba tóoh kika' Maseduwaan ndaga lak wéerinndíi† an Kooh yéri ebillii kiyéegalohnee Hewhewii winéwí' wii daama.

Lídíi gëmmba ga Yéesu ga teeraa Filiip

¹¹ Waa ennda ɗa, dí aassa gaal-giiy ga teeraa Torowaas, dí yolohha Samotaraas dɛkaa gi-iyaa wíilda. Ga kooh-wíisfaa, dí ka'ta bi ga Neyapólís.

¹² Kolkohha daama, dí ka'ta Filiip, teeraa wěñ kilaak solu ga gohaa Maseduwaan ɓu-Room te'ɗa. Dí yuɗnga ga teeraama bi sammaba kimaañ.

¹³ Ga besaa Sabat, dí meyca teeraa, dí ka'ta seereenaa húlúwaa ndaga lak dí foogin an daama jomin kilaak dɛkataa yaawúu'caa jaamukohi Kooh. Laakeera ɓeticaa hídírukohu da, dí yuɗnga naba, dí saawalla naba.

---

† 16:10 16: 10 Lúkkaa yéri en na kiwo' ndaga ya bokee ga ɓaawaa.

14 Ga beticaama, laakeera yaa teeku Lídíi ee meyohee teeraa Tíyaatíi'. Ya enee toonoh píis, píiscaa súupu ciyo'oh ee seerin, ee ya niikeera Kooh. Ya yaa súkúrukkíi dijófi' ndaga lak Ha'mudii lëgísin keeñaagari, en d'anaa ya gëm wo'eencaa Pool.

15 Ya bëtísi'ussa, ya na bu-kaanci, lëehí'ta ya wo''aríi an:

- Hayat, dú sagacukkoo ga kaandoo en an dú tookin kayoh-kayohda an mi gëmin ga Ha'mudiinaa. Faf ya ekkaríi ga kika' kaanci.

Pool na Sílaas lagussa ga kasaa teeraa Filiip

16 Laakka bes, dí enee na kiyah dekataa kíimohsi Koohda, dí hídohha na súruga yibeti yaa raß am, onndari kimín kilíiruk. Kilíiruk kaama haydohdeera ha'-kaancaagari kopa' wiyewin.

17 Ya yaa taabukkíi, mi na Pool, ya yaa fiip didóolí' an:

- Buwii bii bërí en sургacii Kooh yii ga d'ookaa-d'ookda. Ba hay kiyéegallúu waasii onohi kimúcdfa!

18 Ya tummba iñaama bes ciyewin. Ka'ta bi Pool kappa ga, ya dalla kiméeñisuk, wo''a rawaa an:

- Ga teekii Yéesu Kiristaa, mi ebillaa fu meyoh ga betifii! Ga saasi rawaa meycá ga sургaa yibetiyaá.

19 Daa ha'-kaancaa sургaa yibetiyaá hotee an ba abissii yaakaa' kilaakis dërëm gari, ba ammba Pool na Sílaas, ba fitisohhaba bi ga paanaa dëkaa ga fíkíi atti'ohcaa.

²⁰ Ba tuuki'taba ga fikíi bu-Room baa kuliyuk ga dēkaada, ba ēpírohha an:

- 'Buwii bii biyaawúu' ee ba bii hícísoh dēkiigaruu.

²¹ Ba bii jégíroh dii baahcaa waasiigaruu hoonohinnduu kitook, hoonohinnduu kitaabuk, du bu-Room.

²² Mbooloomaa ban taamma naba ga, ba keennda ga dook Pool na Sílaas. Atti'ohcaa nakohha kidol kúltícaa Pool na caa Sílaas ee ba ripu na ngee'.

²³ Ga waa ba ríppaba na ngee' bi faancaa ílohha, ba lanngaba ga kasaa. 'Ba wo''a baa watuki kasaada ya foñ helci gaba dijófi'.

²⁴ Daa baa watuki kasaada wo'see iñaama, ya lanneeraba ga túuyaa hanoh duuy ga kasaada, ya ekkaba jéen ga kotcaa.

²⁵ Ga bak leelo wek, Pool na Sílaas baa kím Kooh, baa kañnji na kiyeek. 'Buwaa bíinoo abu ga kasaa nabaada baa súkúrukba.

²⁶ Waas kíinoo kakayfaa yéngelukka bi tawaha kasaa waa yéngeluk. Béeb halcaa kasaa dalla ki'en kúpít légisukka, ee jéencaa pokohsee buwaa abu ga kasaada cépíukka.

²⁷ Baa watuki kasaada tiitta ga pēní, yúudukka; daa ya hotee halcaa kasaa légisikin gēpít, ya dalla kidol kalaḅfaagari, ya yaa yah kiharuk, ndaga ya foogee an buwaa lansee ga kasaada béebba núpuunun.

²⁸ Wayee Pool fiippari didóolí' an:

- Túuk kaa tumka; dí béebpií dí bee!

29 Baa watuki kasaada dalla kimeekisoh lampu, íisukka d'uuy kasaa na jaa', ya keennda kakay ga kotcaa Pool na Sílaas, ya yaa saak.

30 Waa ennda da, ya meydohhaba kasaa, ya meekissaaba an:

- Tiyaatii, mi jom ya kitum bi mi kimúc?

31 Pool na Sílaas taassari an:

- Gëmaa ga Yéesu Ha'mudii, fu hay kimúc, fu na bu-kaanfu.

32 Pool na Sílaas nak yéegalussari wo'eenii Ha'mudii, ya na béeb buwaa dëk ga kaancida.

33 Ga wahtaama siiy ga wekaa, baa watuki kasaada taamba na Pool na Sílaas, ya tissa gaañcaagaba, lëehí'ta ya bëtisi'ukka ga saasi, ya na bu-kaanci béebba.

34 Ya bayya Pool na Sílaas kaanci, tofi'taba kanu. Keeñci soossa lool ya na bu-kaanci ndaga daa ba gëmin ga Koohda.

35 Ga waa Kooh wísda, atti'ohcaa bu-Room ga dëkaada wosussa bibo' kiwo' baa watuki kasaada, an:

- Íisaa Pool na Sílaas ba yee'!

36 Baa watuki kasaada yaa fool kiyéegal Pool an:

- Atti'ohcaa nakuunundoo ki'íissúu dú yee'. Kon diimada, dú mínin kimey dú yee' na jam.

37 Wayee Pool wo''a buwaa wosseedá an:

- Ba feeklukinndii ga fíkii béeb, dí koo'tii ga ki'atti'u ee dí bok ga bu-Room; lëehí'ta, ba lanngarii ga kasu. Diimada nak ba waa' kilokuk ba íissii ee ken yéegoo. Múk mínoo ki'en, ba hayat na kihafba ba meydohhíi!

38 Buwaa wosseedá karussa, wo'ussa atti'ohcaa bu-Room ga dëkaada wo'enaama.

Daa ɓa ínohee an Pool na Sílaas boku ga bu-Room, ɓa tíitta.

³⁹ Ba hayyaba kibayaluknee na kihaffa, ɓa meydohhaba kasaa; ɓa kíimmbaba ɓa mey dëkaagaba.

⁴⁰ Pool na Sílaas meyussa kasaa, ɓa ka'ta kaan Lídíi. Ba laak kerceencaa daama, ɓa daassaba ga ngëmaa, lëehí'ta ɓa ɓaa yah.

17

Pool na Sílaas karussa teeraa Tesaloník

¹ Pool na Sílaas koorussa teeraa Amfípólís na waa Apolínii, ɓa ka'ta teeraa Tesaloník. Daama Lak yaawúu'caa laakuunun jaangu da.

² Fodaa ya meeree ka kitumɗa, Pool ka'ta jaangu-yaawúuraa. Ya tíkísohha bes Sabat kaahay, caa ya saawali na buwaa ga loo Bíncaa cisela'í'caa.

³ Ya yaa lóogísohi'ɓaca, ya yaa teeɓɓa ga iñaa Bíncaa wo'da an: «*Kiristaanii jomee kikaan, tík ganaa ya mílís.» Kiristaanaama, yëri en Yéesu yii mi yéegaloh diida.

⁴ Laakka ga yaawúu'caa, buwaa gëm iñaa Pool na Sílaas wo'da, ɓa taabukkaba. Fodaama ɓan, laakka biGerek bigëñ ɓaa niikin Kooh, na ɓeti bilëeki'-teek biyewin ɓaa hay taabukussaba.

⁵ Waayee kisiis kiyaak ammba yaawúu'caa ɓíino, ɓa hídírohha ga wílíilkohcaa ga mbedicaada, ɓa nëgírohha mbooloo wiyaak, ɓa hícísohha teeraa, ɓa íisukka kaan Saason ki'amnee Pool na Sílaas, ɓa ɓayɓa ga fíkíi bu-teeraa.

⁶ Ba hottiiba daama, ba namma ki'am Saason na bimbok-kerceen biliis, bayussa ba ga atti'ohcaa ga teeraada, ba baa fiip an:

- Buwaama hícísohuunun ëldúna tóohwa ee diima nak ba le'in dii.

⁷ Saason dāpinba ga kaanci. Ba béebba nak, ba tumi iñcii saafaadukoh na iñii buu' Sesaa' nakohda ee ba wo' an laakin buu' yiliis yaa teeku Yéesu.

⁸ Wo'eencaama púdí'ta faancaa buwaa na caa atti'ohcaa ga teeraada.

⁹ Saason, ya na buwaa baysee narida, ba tikussa kifay kopa' doonaa baa han ki'íisu.

Pool na Sílaas karussa teeraa Beree

¹⁰ Daa wekaa le'ee, mbok-kerceencaa amdohha Pool na Sílaas, ba ka' teeraa Beree. Ga waa ba le' teeraa Bereeda, ba ka'ta jaangu-yaawúuraa.

¹¹ Yaawúu'caa ga teeraa Bereeda wëñussa baa ga teeraa Tesaloníkda kiwaa' bo'. Ba safata ga kite' Wo'eenaa Kooh ga keeñba, ee besaa en béeb ba jagi Bíncaa cisela'í'caa kiheel ki'ínoh ati iña Pool jëgírohda taabin naca.

¹² Bo' biyewin gaba gëmussa ga Yéesu, ee ga Gerekaa laakka beti bilëeki'-teek biyewin na yaal biyewin ban baa gëm ga Yéesu.

¹³ Daa yaawúu'caa Tesaloník kelohsee an Pool yaa yéegaloh Wo'eenii Kooh ga teeraa Beree, ba ka'ta daama ban, ba aawwa kiheel coow na kihícisoh helcaa buwaa.

¹⁴ Buwaa gëm ga Yéesuda gaawussa kibay Pool giyaa, ya aas gaal-giyy daama, ya yee'. Sílaas na Tímotée nak tesussa ga Beree.

15 Buwaa naksee kibay Poolɗa bedussari bi ga Ateen, lëehí'ta ɓaa boyuk Beree. Pool bëyrohhaɓa kiwo' Sílaas na Tímotée, ɓa dawukki ga iñaawëñ kigaaw.

Pool ga teeraa Ateen

16 Ga waa Pool en na kisek Sílaas na Tímotée ga teeraa Ateenda, keeñci leehha ga daa ya hot dëkaa líifin na nataalcaa ɓa tík koohɓaɗa.

17 Ya ka'ta jaangu-yaawúuraa, ya yaa saawal na yaawúu'caa na buwaa bíinoo enussii biyaawúu', ee niikuunun Koohɗa. Ee besaa en bééɓ, ya yaa saawal na buwaa ya hídohi naɓa ga paanaa dëkaa.

18 Laakeera daama bijjégíroh ɓaa wo'u ɓi'Épíkuriyen na ɓi'Estóyísiyen*, ɓaa daanee kisaawal na Pool. Bii wo'ee an:

- Moo jawulii yii, ya waa' ya kiwo'?

Bíinoo an:

- Man na ya en na kiyéegaloh koohcaa dú ínohoo!

En ki'ena, Pool yéegalohée loo Hewhewii wo' ga loo Yéesu na loo kimílískaa buwaa kaaninda.

19 Waa ennda ɗa, ɓa taamba nari, ɓa bayyari ga paanaagaba wo'si Ayeropaasɗa†, ɓa wo''ari an:

- Dí waa' fu wo''íi iñaawëñ lee' ga iñii yi'asyii fu jégírohɗa,

---

* **17:18** 17: 18 Épíkuriyen na Estóyísiyen Wíɗewaawaa jégíroh an neblaata laak solu ga iñaawëñ en bééɓ. Waa tík gada jégíroh ki'abuk ga tóoh iñaawëñ newin. † **17:19** 17: 19 Teek janjan ga teeraa Ateen, daa atti'ohcaa daanee kihídohuɗa. Paanaa atti'ohcaa eruunun teekaama diima.

²⁰ ndaga fu tangalinndii na wo'eencaa ken inohoo, ee dí waa' ki'inoh inii ca wo'da.

²¹ En ki'ena, bu-Ateen na sagaccaa dëku teeraada tumsee rek lëgëy kisúkúruk na kibéestí' hewhew.

²² Pool nak dalla kituuk ga fikíi buwaa enee ga paanaa Ayeropaas, wo''a an:

- Dú, bu-Ateen, mi hotin an en ngëmaa dú laakinwa lool sah.

²³ En ki'ena, wii mi tíidísuk ga teeriigarú, mi yaa malaksukoh inçii dú jaamukida, mi hotin wiinoo gaca waa bídu an: «wuu Koohyii dí inohooda.» Iña d'ú jaamuki yaama ee d'ú inohoorida, yëri mi hayyúu kiyéegal.

²⁴ Kooh yii sak ëldúnada na béeb inçii gada, yii en Ha'mudii asamaanii na kakayfiida, dëkoo ga kaanfaa yah bo'-súusúus hëwí'.

²⁵ Ya soolukkii ban bo'-súusúus tumi'ti yen. En ki'ena, yëri oni béeb buwii kumuun, ki'ik na béeb inçaa tik gada.

²⁶ Ya kooroh ga bo' yinoo, ya sakka béeb heetçii, ya onndaba kidëk daa en béeb ga ëldúna, ya hëgísohi'taba jamaanucii laakida, ya fiisi'taba teki'tii dii ba jom kidëkohda.

²⁷ Ya tummba inçama, doonaa fodii baa en na kisëmëemí', buwii aawwi kiheel kihot; ee en ki'ena, ya úsaayyii yinoo garuu.

²⁸ En ki'ena, yëri onnduu kipes, kika', na kihay na ki'en ga ëldúna, ee bídohçiigaruu wo'uunun an d'ú bitowuci ban

²⁹ Kon, waa d'ú bëri en towutiigari, d'ú jomoo kifoon an Kooh man na nataal wúruus,

wuhëelís, wala atoh, waa ðo'-súususúus pes bi morin ga kineð helci.

³⁰ Kooh malakissii kiñak ki'inohkaa ðuwii kudewaa. Diimada ðaa en ðééð daa ya enoh tóoh ya yii ðayyi, ya súpít kipeskaagari.

³¹ En ki'ena, ya abin bes, waa ya yah ki'atti' ðééð ðu-ëldúna ee kooran waas. Ya tanukin ðaa yah ki'atti'da. Iñaama ya teewinwa ðééð ga waa ya mílisi' ðaa yaama ga kikaanda.

³² Daa ða kelohee Pool meydohha ga kúuwci loo kimílís ga kikaan, ða aawwari kiñaawal. Bíinoo wo'ussari an:

- Bes kiliisaa, dí súkúrukkaa ga iñum fu wo' yuma.

³³ Waa ennda ða, Pool meyca yaa yah.

³⁴ Moona, laakka gaða ðuwaa gëm iña ya wo'da, ða taabukkari: ennda fodii Dëniís yaa bo-kee ga ðu-paanaa wo'si Ayeropaasda na ðetifaa teeku Damaríis na ðibo' biliis ðaa taabee naba.

18

Pool ka'ta teeraa Korenti

¹ Waa ennda ða, Pool kolukohha teeraa Ateen, ya ka'ta teeraa Korenti.

² Ya hídoohha daama na yaawúu', yaa teeku Akílaas. Akílaas límohu gohaa Pom ee lak ya hanee kimeyoh kúlkaa Ítalí, ya na Pírísíl, ðetici, ndaga Kólóot buuraa yiyaakyaa kúlkaa Room yéri nakohee an yaawúu'caa ðééðða meyat teeraa Room.

³ Pool nak ka'ta gaða, ee waa ya bok naba lëgëy kihëwí' mbaa'-on, ya dëkka naba, ða taamma kilëgëy.

4 Bes Sabataa en béeb Pool ka' jaangu-yaawúuraa ya jangati, kiheel kinook yaawúu'caa na buwaa enussii yaawúu'da ga ngëmaa.

5 Sílaas na Tímotée meyohussa teeraa Maseduwaan, ba hayya, laakussa Pool teeraa Korenti. Pool nak éewrukka kiima ga kiyéegaloh wo'eenii Kooh, ya yaa yéegal yaawúu'caa an kayoh-kayohda, Yéesu yéeri en Kiristaanii.

6 Yaawúu'caa nak baa heñohhi, ba aawwari kibas, Pool përtukka pëndëlaa kúltícaagari*, ya wo''aba an:

- Binaa dú san'ku'aa, ínohat an dú béri tík haffúuka. Mi, mi setin ga wic. Diimada mi yii yah ga buwaa enussii yaawúu'da.

7 Ya kolkohha daama, ya ka'ta kaan Títíyus Yustus, bo' yiniiki'-Kooh ee kaanfaagari deeyoh na jaangu-yaawúuraa.

8 Kiríspus yaa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada, gëmmba ga Ha'mudii, ya na bu-kaanci béebba, na bibo' biyewin ga bu-teeraa Korenti, baa súkúrukee Poolda, gëmussa ga Yéesu ban, ba bëtísi'ussa.

9 Laakka wekaa Ha'mudii feeñuk Pool ga duuy heey, wo''ari an:

- Ka niik dara, wo'a, kaa dekoh.

10 Kaa niik dara ndaga mi yii naraa, ee ken mínoo kitik yahci ga dookfu. En ki'ena, bo' biyewin dii ga teerii wii buuroo.

11 Waa ennda da, Pool yunnga ga teeraa Korenti kíis na caban, ya yaa jégíroh Wo'eenii

---

* **18:6** 18: 6 Ga tumeenaama, Pool teewoh an duuci enissii ga ínaa mínanba kidalda. Malkat ban 13: 51.

Kooh.

¹² Ga jamaanaa Galíyon enoh gúwernēe' ga gohaa Akayda, yaawúu'caa béebba kolukdussa Pool, ba ammbari, ba bayyari daa atti'ohsida.

¹³ Daama, ba yammbari an:

- Bii yii heel ki'ek buwii ga kijaamuk Kooh na kitaabuk Kooh ee iñii ya jégírohda taambii na iñii Waasii Móyíis nakohda.

¹⁴ Pool waa'ta kitaas, wayee Galíyon dalla kiwo' yaawúu'caa an:

- Súkú'kattoo dú yaawúu'cii! Enee an ya tum kofeel wala iñaa boninaa, eneenaa mi hayyúu kisúkúruk.

¹⁵ Waa dú nookoh loo wo'een, loo teek na loo waasumgarúu, gaama guurúu, mi yahhii ga ki'aas.

¹⁶ Waa ennda da, ya meydohhaaba daa atti'ohsida.

¹⁷ Daama nak, ba keennda ga dook Sosten, yaa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada, ba baa feekki ga fíkii daa atti'ohsida, wayee iñaama dara bíttii Galíyon ga.

Pool boyukka teeraa Añcoos

¹⁸ Waa ennda da, Pool tessa ga teeraa Korrenti iñaa maañ. Lēehí'ta, ya tañkohha na kerceencaa daamada, ya aassa gaal-giyy kiyah kúlkaa Sírii, ya taamba na Pírísíl na Akílaas. Balaa ya karaa, ya nenukka hafaagari ga teeraa Kenkeree ndaga lak iñaa ya dígohee na Kooh ya waatukkada leehin†.

† **18:18** 18: 18 Pool waatukee an iñaa ya dígohee na Koohda leehiinaa, ya nenukoo múk. Malkat 21: 24.

19 Ga waa ba le' teeraa Efeesda, Pool tago-hha na buwaa ya taabee nabaɗa, ya taamba hañci. Ya ka'ta jaangu-yaawúuraa kisaawal na yaawúu'caa.

20 Baama kíimbari kites naba wayee ya sannga.

21 Ga wii ya tanjoh nabaɗa, ya wo''aba an:

- Neβ Koohaa, mi hay kiboyuk dii ki-waakneerúu.

Ya aassa gaal-giiy ga Efees, ya ka'ta teeraa Sesaree.

22 Waa ennda ɗa, ya paaffa Yéerúsaleem kikēñí' kerceencaa enu daamada, lēhí'ta ya ka'ta Añcoos Sírii.

23 Ya ennda daama bi sammaba kimaañ, lēhí'ta yaa yah. Ya koorohha gohaa Galaat ya paaffa waa Fírígíi, ya yaa daas mbok-kerceencaa béebba, ngēmaagaba wēñ kiyégís.

Apoloos ka'ta teeraa Efees na waa Korenti

24 Laakka yaawúu' yaa teeku Apoloos ee límohu teeraa Aleksandari, ya hayya teeraa Efees. Ya enee bo' yiyúudúki' ee ya ínoheera Bíncaa cisela'í'caa dijófi' ban.

25 Ya jégí'seera Waasii Ha'mudii, ee ya safareera lool ga kiwo' loo Yéesu. Iñaa ya jégírohee garíɗa júweera lool, wayee ya ínohee bētísaa Sañ-Bētís.

26 Ya yaa jangat na fít wiyégísí' ga duuy jaangu-yaawúuraa. Daa Pírísíl na Akílaas kelohsee iñaa ya jangatɗa, ba bayyari ya taam naba, ba lóogísohi'tari Waasii Kooh bi wēñja gari kilee'.

²⁷ Ya nak, helci ennda ga kika' gohaa Akay. Mbok kerceencaa daamaɗa baatussari kidaas ga iñaama. Ba bínnda buwaa gëm ga Yéesu enu daamaɗa këyít kiwo'ba ba ammbi dijófi'. Daa ya le'ee daama, Kooh amdohhari bi ya laaki'ta buwaa gëmu ga Yéesu daamaɗa jeriñ wiyaak.

²⁸ Ya búlla yaawú'caa ga fíkíi béeb, ee ya koorohee ga Bíncaa cisela'í'caa, kiteebba an Yéesu yëri en Kiristaanii.

19

Pool ka'ta teeraa Efees

¹ Wiima lak Apoloos yaa ga Korenti, Pool koorohha gohcaa kúlkaa na janjancaada, læhi'ta ya hayya teeraa Efees. Ya hotta bimbok-kerceen daama, meekissaba an:

² - Ga wii dú gëm ga Yéesuda, dú laaseera ga Helii yisela'í'yiine? Ba taassari an:

- Dí mossii kikeloh wo'u an Helii yisela'í'yii yii ga.

³ Pool meekissaba an:

- Kon dú laas ga bëtísii wiida? Ba taassari an:

- Dí laas ga bëtísaa Saŋ-Bëtís tumeeda.

⁴ Pool wo''aba an:

- Ee; Saŋ bëtísi'ee buwaa tookee kisúpít kipeskaagabada, ee ya wo'ee bu-Isarayeel kigëm ga baa yah kihay ga fenocida. Baama nak Yéesu yëri.

⁵ Ga waa ba keloh wo'eenaamaɗa, ba bëtísi'ukka ga teekii Yéesu, Ha'mudii.

⁶ Pool tíkkaɗa yah ga haf ee Helii yisela'í'yii dalla kiyosuk ga dookba. Ba baa wo' ga lak

ciyewin caa bokkii, ba baa jangat wo'eencaa meyoh ga Kooh.

⁷ Buwaa enee daamaɗa jomeera kile' bo' bidaaŋkaah na banak.

⁸ Waa ennda ɗa, Pool ka'ta jaangu-yaawúuraa, ee daama iŋaa le' ñiin kaahay ya yaa jangat na fit wiyégísí', ya wo'ee loo Nguurii Kooh, ya yaa heel kigëmlukoh buwaa súkúrukeerida.

⁹ Wayee laakka gaba baa yégís ga haf, ba saŋga kigëm, baa ñaawal Waasii Ha'mudii ga fíkii buwaa béebba. Waa ennda ɗa, Pool foŋjaba, ya bayya tëelíbéeccaa Yéesu, ee besaa en béeb, ya yaa jégí'ba ga ekoolaa baa wo'si Tíranusɗa.

¹⁰ Pool jégírohha da bi ennda tíkiis tanak ee fodaama béeb buwaa dëk gohaa Aasíɗa, ennda yaawú'caa, ennda buwaa enussii yaawú'ɗa kelohussa Wo'eenii Ha'mudii.

Kíntaanca laakee ga teeraa Efeesɗa

¹¹ Waa ennda ɗa, Kooh yaa tum kíntaan cidóoyí'-waa' ga Efees koorohha ga Pool.

¹² Fodaama buwaa baa beɓ gúree-píis wala úuf, caa mosin kile' ga faanfaa Pool, ba baa tíkca ga dúukoolí'caa. Ee fodaama buwaa baa wak, raɓcaa baa meyoh gaɓa.

¹³ Laakeera yaawú'caa enee kiwiil daa en béeb kikaal raɓ ga buwaa. Fodaama, ba jéemmba kikooh teekaa Yéesu, ba kíimi' buwaa raɓ amɗa. Ba wo'ee raɓcaa an:

- Ga teekii Yéesu Pool yéegalohɗa, mi ebillúu kimeyoh ga bii!

14 Iñaama, baa wo'si Sefaa ee bokee ga sara-hohcaa yaawúu'caa biyaakbaada, towutaagari tiyitnatanaktaa daanseeraka kitum.

15 Wayee, ga waa ba tummbaka, rawaa taassaba an:

- Mi inohin Yéesu mi inohin baa en Poolda, Wayee dú, dú bëri en ba?

16 Baa rawaa abeeda dallaaba kisoon, wëñjaba dooli, gaañsohhaaba, da'sohha kúltícaagaba, ba meycá kaanfaa, ba núppa.

17 Bu-teeraa Efees béebba yéegussa iñaa laak yaama. Yaawúu'caa na buwaa enus-sii yaawúu'da, béebba títussa, teekaa Yéesu, Ha'mudii erussa céé' wiméti'.

18 Biyewin ga buwaa gëmda hayussa, wo'ussa fan ga fikii béeb iñcaa ba enukoheeda.

19 Biyewin ga buwaa daanee kiluhusda, haydo-hussa këyítcaa ba luhusoheeda, ba nëgírohhaca jal wiinoo, ba tëki'taca ga fikii béeb. Cadamfaa këyítcaama karin ga junnicaa leehoo.

20 Fodaama, ga doolaa Ha'mudii, wo'eenaa KooH waa wëñ kisíw ee doolaagawa waa wëñ kihotuk.

Coow kolukka ga Efees

21 Ga waa iñcaama paafda, Pool ammba ga helci kika' Yéerúsaleem, ya kooroh gohaa Maseduwaan na waa Akay. Ya wo'ee ga helci an binaa mi le' daamanaa, mi jomin kika' Room fan.

22 Ya wossa banak ga buwaa ya taabi nabaada. Buwaa ensee Tímotée na Erasti. Ya ga kihafci nak, ya tessa ga gohaa Aasii bi sammaba kimaañ.

23 Jamaanaama, coow wiyaak kolukka ga Efees ndaga Waasii Ha'mudii yéegalohu daamada.

24 Laakee tíwoh hēelísaa teeku Dímitiriyus, ya tíwee tunataal-hēelístaa mandarga kaanfaa ba jaamukohi Artémísda. Tunataaltaama nak, haydohdeerari, ya na buwaa lēgēy garída hēelís wiyewin.

25 Laakka bes, ya hídírohha buwaa lēgēyi garída na bo' biliis baa tumi lēgēy kitíb nataal fodaa gabađa, ya wo''aba an:

- Biyaay, dú ínohin an íñii dú laak ga alalđa meyoh ga lēgēyiiruu wii.

26 Diimađa nak, dú hotin ee dú kelohin íñcii Pool en na kitumđa. Ya wo' an koohcaa bo' hēwí' na yahci enndii Kooh kayoh-kayoh. Ya nookin bo' biyewin ga kigēm íñaama, ee ya eembii naka dii ga Efees, wayee gohaa Aasíi bēeb gomin ga.

27 Íñaama eemanndii ga kibúuk kitíb-nataalkiiruu rek, wayee mín kika' bi ga kibúuk teekii kaanfii Artémís, koohyii yibetiyyi yiyaakyii. Ee koohyii yiima Aasíi bēeb na tóoh ēldúna jaamukiri. Kon nak teekiigari jomoo da kiyím.

28 Daa buwaa kelohee wo'eencaama, ba líiffa na tam-keēñ, ba baa fiip an:

- Artémísyii bu-Efees yakin!

29 Díkaantaama bēeb dēkaa hícísukohha. Ba ammba Gayus na Arístarka baa dēk Maseduwaan ee taamsee na Poolđa, ba baa yah naba paanaa bu-teeraa.

30 Pool nak waa'ta kimey ga buwaa, wayee buwaa gēm ga Yéesuda íisussiiri ya ka'.

31 Bi ga sah bibo' ga filiimuncaagari kuliyuk ga nguuraa ga gohaa Aasiida, wosohussa gari kiwo''i ya watuk kitoŋ kotci ga paanaa bu-teeraa.

32 Ga wahtaama, buwaa hídirukohee daamada hícisukohussa, coowaa ennda cúr ga duuyba. Bii fiipi aneena, bii fiipi an. Biyewin gaba sah ínohséerí iŋaa tah buwaa hídirukoh daamada.

33 Èlíksaan nak, yèrí yaawú'caa kuliyukdee ga fíkííba ga hídohaama. Bibo' ga buwaa hídirukohee daamada béestírussari iŋaa laakda. Ya bēwí'ta yah kiwaa' kilayohi' buwaama ga fíkíí mbooloomaa.

34 Wayee daa ba ínohee an ya iŋaa yaawú', ba taamba béebba ba aawissa kifip. Ba fiipin iŋaa le' wahtu kanak an:

- Artémísyii bu-Efees yakin!

35 Baa dēkaa tíku ga yahcida yèrí mēēñjoh kimín kiyím buwaa doo ba han kidfekoh. Ya wo''aba an:

- Dú bu-Efees, bii yiida ínohoo an kaanfii Artémís yiyaakyii en ga teeriigaruu ee nataali-gari keenoh asamaanda en ban ga teeriigaruu?

36 Dú ínohin an ken nookohhii iŋaama. Kon enat tek, ee kaa gaawtukat bi dú tum iŋaa bokkii ga.

37 Buwii bii dú haydohinba dii ee moona ba bebpii dara ga kaanfii Artémís, ee ba bassiiri.

38 En Dímitiriyus na buwii taam narida, ba laakoh na bo'aa, ba karat waas: Laakin bescaa tanu ki'atti, na buwaa atti'i iŋcaama.

39 En laak enaama ciliis caa dú waa' kipayfunaa, bes ki'atti' le'aa, ca malaku.

40 Du watukkiinaa, dŋu hay kitíku buwaa hícísohi mbooloo ndaga íñii laak watífa, ee dŋu mínandii dara kiwo' ga íñaah tah coowii wii.

Ga waa ya lëehí'ta kiwo' fodaama, ya wesohha buwaa.

20

Pool ka'ta Maseduwaan na Geres

¹ Ga waa coowaa enee ga Efees seemfa, Pool hídírohha buwaa gëm ga Yéesuda, ya baattaba kidaas ga ngëmaa, lëehí'ta ya tanjohha naba, yaa yah Maseduwaan.

² Ya taamba gohaama, ya daassa buwaa gëm ga Yéesuda ga ngëmaa.

³ Ya kolkohha daama, ya ka'ta kúlkaa Geres, ya tummba daama ñiin kaahay. Ga waa ya bewuk kika' kúlkaa Síríífa, ya kelohha an yaawú'caa pokohuunun nof ki'appi, ya namba boyuk hen, ya koorohha Maseduwaan.

⁴ Buwaa taabee narífa ensee Sopatee', kowukaa Pírus ee ya meyohee Beree, Arístarka na Sokondus baa meyoh Tesaloníkfa, Gayus yaa meyoh Derbefa, Tímotée, Tísík na Torofim baa meyohee gohaa Aasíífa.

⁵ Ba dëwírukka, ba sekneerarii ga teeraa Torowaas.

⁶ Dí nak, ga waa hewaa mbúurúcaa tumoo lëwí' paafda, dí aasohneera gaal-giyy teeraa Fil-iip, dí foolla ga giyy bes ciyétúus, dí laakneeraba teeraa Torowaas. Dí tummba daama bes ciyit-nakanak.

Pool mílísí'ta Etíkus ga teeraa Torowaas

7 Ga noh-soosaa gaawaa, dí hídírukohha kiñam cuuníinfaa Ha'mudii. Pool nak jomee kikolukoh daama ga kooh-wíisfaa. Ya aawwa kijëgí' buwaa gëm ga Yéesudá, ya ammba kiwo' na buwaa bi ga leeloo wek.

8 Dí hídírukohee ga túuyaa hanoh dook ga taahaada, dí taalla lampu ciyewin.

9 Laakka oomaa-yaalaa teeku Etíkus ee ya yugee ga kímícaa falanteeraa. Ya ka'ta hëndëñ na pëní, wiima lak Pool yii lís kiwo'. Ga duuy pënífaa, ya dalla rëc, dëegískoh dook taahaa wukaahaywaa ba eneeda, ya keennda kakay. Ya bëwíru hen, lak kaanin.

10 Pool yoosukka, híilla gari, beḥpari, wo''a an:

- Kaa jaahli'at, ya yii pes!

11 Waa ennda da Pool lapissa, ya warohha mbúuraa✧, ñammba. Lëehí'ta, ya aawissa kijan-gat bi ga daa Kooh wíisda, ya tanjkohha naḥa, yaa yah.

12 Oomaa-yaalaa nak bedussa kaanba lak wíisohin weceñ ee helcaa buwaa dalla gari lool.

Pool kolkohha Torowaas ka'ta Mílee

13 Dí nak, dí aassa gaal-giiy, dí dëwírukka Pool teeraa Asos, ya wo'ee an dí kihídohan nari daama, dí baydohhi ndaga ya waaree kitín hen bi daama.

14 Ga waa ya laakkíi teeraa Asosda, dí aassa gaal-giiy daama, dí baa yah bi dí le''a teeraa Mítíleen.

✧ 20:11 20: 11 Mëdírohat na Tumeen 2: 42.

¹⁵ Dí baa yahis bi dí lannga na Síyóo ga kooh-wiisfaa. Ga besaa tík gada, dí le''a Samoos, ee besaa tikis gada, dí le''a teeraa Mílee.

¹⁶ Pool abee an ya yah kiroombuk Efees hen, ya tuukoo da, en danaa ya maaño ga gohaa Aasii ndaga ya gaawtukee kitum tooh, en minukaa, ya le' Yéerúsaleem balaa besaa Pantakot.

Pool tan kohha na buwaa kuliyuk ga jaangaa ga Efeesda

¹⁷ Ga waa dí tee' ga Mílee da, Pool wosohha kibayluk buwaa kuliyuk ga jaangaa Yéesu ga Efeesda.

¹⁸ Baama hayussari kitaas, ya wo''aba an:

- Dú inohin dijófi' daa mi madee narúu ga wii mi en narúu, aboh ga besaa mi deeb kitoŋ kottoo ga gohii Aasiida.

¹⁹ Mi jaamukee Ha'mudii hen taammba na kiyóoski' haffoo, taammba na ki'aam moon, mi dayca ban coonu, caa yaawú'caa pokoheeroo nofda.

²⁰ Mi inohin an mi mossoorúu kidaak dara iña mininndúu kijeriñ. Mi yéegaleerúu wo'eenii Kooh, mi jègi'tarúu ga fikií béeb na ga duuy kaancii.

²¹ Mi mosoo ki'iis kibay yaawú'cii na béeb buwii enussii yaawú'da ba súpít kipesba, ba gëm ga Kooh, ba gëm ga Yéesu, Ha'mudiigaruu.

²² Diimada nak, mi yii yah Yéerúsaleem, Helii yisela'í'yii yëri hii'too ga ee mi inohoo iña sekkoo dada.

²³ Wayee mi inohin daal an teeraa mi aas tooh Helii yisela'í'yii yéegalloo an kasu na coonu caa sekkoo.

24 Mi nak, en kipeskiigoonaa mi bítukkii gaka ee mi tikkiika iñaa yakin. Lebiriigoo tóoh, wëri en kile' ga dii mi aawda, mi mëtí' sasio Yéesu, Ha'mudii nakkooda, ee wëri en kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii haydoh yërmaandii Kooh laak garuuda.

25 Diimada nak, mi ínohin an d'ú yahissiiroo kihotis. Mi koorin garúu béebpúu, mi yaa jangattúu loo Nguurii Kooh.

26 Këri tah mi wo''úuka wati: baa fu san'ku'aa, ínohaa an fu yëri tik haffuka.

27 En ki'ena, mi yéegalinnúu béeb iñaa Kooh sek garuuda.

28 Kon watukat haffúu dijófi', d'ú watuk ban yopii Helii yisela'í'yii díjkaannúu kiní'da. Fodii biníiroh, toputu'at jaangii Kooh laaki' hafci, koorohha ga kikaankaa Kowukaagarida.

29 Mi ínohin an mi kolukoh diinaa, hay kilaak buwaa madu na gumuucca yaawuunun, ba aas ga d'uuycúu kitasaaroh yopii Kooh.

30 Hay kilaak buwaa boku garúu ba koluk, ba aaw kijégíroh saboh kesi, kiheel buwaa taabukanba.

31 Kon watukat, d'ú níindísuk an tíkiis taahay tee, taa wekoo, nohoo mi ñari yaa en béeb garúu bi ki'aam moon sah maasiroo ga.

32 Diimada mi tíkinndúu ga yah Kooh, ya, na Wo'eenigari barkeellúu; yëri laak doolaa onannduu kiyégís ga ngëmii ee ya onndúu kilam iñcii ya faani' ban buwiigarida.

33 Mi mosoo kidíibuk kilaak hëelís, wúrúus wala kúltí ken.

34 Dú ga kihaffúu, dú ínohin an yahciigoo cëri onndoo kipay sooliciigoo na cii buwii taabi narooda.

35 Mi teewinndúu ga tooh an du jom kilëgëy fodaama kidímal buwii laakooda. Du níndísukat iñaa Yéesu, Ha'mudii ga kihafci wo'eeda an: «Keeñ wëñi kisoos ga ki'onoh loo kite'.»

36 Ga waa Pool wo''a fodaama bi ya lëehí'ta, ya yí'a naba béebba, ya kíimmba Kooh.

37 Waa ennda da, béebba baa koduk, ba gatawukkari, baa fuunndi.

38 Iñaa tahee keeñba kileehda wëri en daa Pool wo'ba an ba hotsanndiirida. Lëehí'ta, ba bedohha naríi bi ga gaal-giyyaa.

21

Pool na buwaa taabee narída baa yah Yéerúsaleem

1 Dí tagohha na buwaa bedohee naríida, dí aassa gaal-giyy, dí yolohha Koos, dëkaa giyyaa wíilda. Ga kooh-wíisfaa, dí ka'ta gohaa Root, dí meyohha daama, dí ka'ta teeraa Pataraa.

2 Daama dí hotta gaal-giyy waa aaw gohaa Fenísii, dí aassa ga, dí baa yah.

3 Ga waa dí ka' bi dí séennda Sípa'da, dí koorohhawa yah-ñaam, dí ëewrukka bak gohaa Sírii. Dí tee'ta ga Tíi' ndaga gaalaa jomee kiyóoskí' séfaa wa bayeeda daama.

4 Dí hotta daama bitëelíbee Yéesu, dí ennda naba bes ciyitnakanak. Helii yisela'í'yii yéegallaba iñaa yah kihewda. Ba wo''a Pool an ya hanat kika' Yéerúsaleem.

⁵ Ga waa bescaa ciyitnakanakcaa matda, dī kolukissa kiyah. Buwaama béebba bedussarí, ba na beticaagaba na towutaagaba bi dī meyc teeraa. Daama dī yí'a béebpii ga seereenaa giyyaa, dī kimmba Kooh.

⁶ Lëehí'ta, béebpii dī tanjohha, dī nak, dī aassa ga gaal-giyyaa, ba, ba baa boyuk kaanba.

⁷ Dī kolkohha Tii', dī lëstí'ta baawaagarí dī kooroh giyda ga waa dī le' Potolemays. Buwaa enu ga teeraama gemu ga Yeesuda dī ka'taba kikëñí'nee. Dī hoowukka, dī neehha.

⁸ Ga kooh-wiisfaa, dī kolkohha daama, dī ka'ta teeraa Sesaree. Ga waa dī le'a, dī ka'ta kaan Filiip, dī dalla daama. Filiip nak enee baa yéegalohi Hewhewii winéwí'wii ee ya bokee ga buwaa biyitnabanakbaa tansee ga Yéerúsaleemda✧.

⁹ Ya laakeera towu tinikiis tibeti, taa onohussii kipañ ee Kooh oneeraba kiyéegaloh wo'eenaa meyoh gari.

¹⁰ Lak dī enin daama bes ciyewin, Laakka seldiiga-Koohaa teeku Agabus meyoh kúlkaa Yúudée.

¹¹ Ya hayya garí daa dī eneeda, ya bebpa iña Pool pëkíruki ga kenohcida, ya pokukka kotcaa na yahcaa, wo''a an:

- Iñii yii yërí Helii yisela'í'yii wo': «Bii laak pëkírukaahii-wiida, yaawú'caa ga Yéerúsaleemda hayyi kibagu fodii dii, lëehíraa ba tikki ga yah buwaa enussii yaawú'da.

¹² Ga waa dī keloh iñaamada, dī na buwaa enee daamada dī sarahtukka Pool ya ool kika'

✧ 21:8 21: 8 Malkat Tumeen 6: 5.

Yéerúsaleem.»

¹³ Wayee Pool taassaríi:

- Dú tum ya yii, dú yahi keeñiigoo? Mi sañngii kibagu rek, wayee mi tookin sah bi ga kikaan ga Yéerúsaleem ndaga teekii Yéesu, Ha'mudii.

¹⁴ Waa dí mínndiiri kihoonoh kika', dí íissari, dí wo''a an: Iñaa Ha'mudii waa'da laakat!

¹⁵ Dí ennda daama bi sammaba kimaañ, dí bewukka, dí ka'ta Yéerúsaleem.

¹⁶ Laakka ga tēelíbēecaa Yéesu, ɓaa dēku teeraa Sesaree, ɓa taamma narií, ɓa ɓayussarií kaan Monason, yaa dí jomee kidal ga kaancida. Monason meyohee Sípa', ya bokee ga tēelíbēecaa Yéesu deɓɓa.

Pool ka'ta kaan Saak

¹⁷ Ga waa dí le' Yéerúsaleemɓa, béeb buwaa gēm ga Yéesuda teerukussarií na keeñ wisóosí'.

¹⁸ Ga kooH-wíisfaa, Pool taamma narií kaan Saak ee béeb buwaa kuliyyuk ga jaangaa Yéerúsaleemɓa hídirukohsee daama ɓan.

¹⁹ Pool Kēñɓohha naba bi lēehí'ta, ya béestí'ta wíinoo wíinoo tóoh iñcaa KooH tum ga buwaa enussii yaawúu' koorohha garida.

²⁰ Waa ennda ɗa, buwaa súkúrukee Poolɗa ɓaa kañ KooH. Lēehí'ta, ɓa ɓaa wo' an:

- Mbok, fu ínohin an yaawúu' ɓiyewin ga yaawúu'cii gēmuunun ga Yéesu ee ɓa lís kiyégis ga Waasii Móyíis.

²¹ Ba kelohin an béeb yaawúu'cii en ga ínɗa, fu jégíríɓa kifoñ íñcii Waasii Móyíis nakohɗa, ki'íis kigú' towutaagaba na ki'íis kitaabuk baahcii yaawúu'cii.

²² Du tuman na ee ɓa hay kiyéen an fu hayin?

²³ Kon namaa kitum iñcii dí yahhaa kiwo'da. Laakin ga dūuycíi bo' binikiis baa waatukin.

²⁴ Taabaa naba, dū bok naba kisetí'siruk fodii dii Waasii Móyíis nakohkada. Fu fayi'ba iñaa jom kisarahohuda tóoh, ba nenuk kiteewoh an waataagaba leehin*. Fodaama, béeb hay ki'ínoh an iñcii fu wo'duda dara laakkii ga, ee béebba ba hay kiwo' an fu lís kitaabuk iñcii Waasii Móyíis nakohda.

²⁵ Buwaa enussii yaawúu' ee gëmu ga Yéesuda dí bëyrohín gaba kiwo'ba iñii dí am yii, an ba abuk kiñam koynohkaa tumu sarah ga koofcaa, ba abuk ñan ga ki'an ñíf, kiñam koynoh júuraa apu ee ñífaa aamussii na kifaanuk na baa en béeb.

²⁶ Ga kooh-wíisfaa Pool taammba na buwaa binikiisbaa, ya bokka naba kisetí'siruk, leehí'ta ya aassa Kaanfaa Kooh, doonaa ya wo' besaa kisetí'sirukkaa leehandá, ennda fodii wahtaa baa en béeb mínan kitumdu sarahda.

Pool abussa

²⁷ Lak bescaa ciyitnakanakcaa nakohu kisetí'sirukda caa yah kimat. Laakka yaawúu'caa meyohu gohaa Aasíi, ba hayya Yéerúsaleem. Ba hotta Pool ga dūuy Kaanfaa Kooh, ba hícísohha buwaa, ba ammbari,

²⁸ ba baa fip an:

- Foolat bu-Isarayeel! Bii jégírohi daa en béeb kiheñoh heetiigaruu, Waasii Móyíis na Kaanfii Kooh fiida, yee! Ya ekin sah buwii enussii

---

* **21:24** 21: 24 Pool waatukee an, en lak iñaa ya dígohee na Koohda leehiinaa, ya nenukoo múk. Malkat 18: 18.

yaawúu'da ga Kaanfii Kooh bi tahin ðekataa wisela'i'waa kiliif.

²⁹ Ba wo' iñaamanaa, daa ba hotee Pool ga teeraa, taabin na Torofím yaa meyoh teeraa Efeesda tah ka. Ba foogee nak an Pool ekinndi ga ðuuy Kaanfaa Kooh.

³⁰ Coowaa ennda cúr ga ðuuy ðëkaa, daa en tóoh bo' yaa meyoh da. Ba ammba Pool, ba fassari bi meyca Kaanfaa Kooh, ga saasi ba lannga halcaa.

³¹ Lak ba baa heel ki'ap Pool, ha'-kaadaa soldaa'caa yéegalussa an béeb Yéerúsaleem híçisukohin.

³² Ga saasi, ya hídírohha soldaa'caa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñda na soldaa'caagaba, ya íisukka mbooloomaa. Daa buwaa hotee ha'-kaadaa na soldaa'caa taam narida, ba íissa kifeek Pool.

³³ Waa ennda ða ya deeyca ga Pool ammbari, ya nakohha kibañgi na ceen kanak. Lëehí'ta ya meekisohha baa ya ennda na iña ya tumða.

³⁴ Wayee ga ðuuy mbooloomaa bii fiipi aneena, bii fiipi an. Faf ha'-kaadaa soldaa'caa mínndii ki'ínoh dara ga iña hewða ndaga coowaa. Waa ennda ða, ya nakohha kibay Pool ga ðuuy kaanfaa soldaa'caa.

³⁵ Ga waa Pool ka' bi ya dalla kilap eskalicaada, soldaa'caa nammbari kiteembeel hen ndaga lak mílti-míltaa hépin.

³⁶ En ki'ena, mbooloomaa wërí taabukee Pool, wa waa fiip an:

- Ya kaanat!

Pool taassa ga iña ya yabuða

37 Ga wahtaa Pool yah ki'eku ga Kaanfaa soldaa'caada, ya kímmba ha'-kaadaa an:

- Mi mínin naraa kiwo' jutuute?

Ha'-kaadaa taassari an:

- Caɓ! Man fu lak kiGerek!

38 Kon fu enndii baa meyohee Esípti yaama hícisohee buwii, ya haydohha coow wiyaak ga dèkii, ya baydohha tumoh-kofeel bijúnni-nikiis ga ègí'-dúndagaane?

39 Pool taassari an:

- Mi ññii yaawúu', mi límohu Tarsa, teeru wilèekí'-teek ga gohaa Sílsíi. Mi kímmbaa fu onndoo kiwo' na buwii.

40 Ha'-kaadaa soldaa'caa onndari. Waa enda da, Pool tuukka ga eskalicaa, lèrissa mbooloomaa yah, buwaa ennda cew; ya wo''a naba ga ki'Arameyee an:

22

1 - Dú, mbokciigoo, diima súkúrukat mi taassúu ga ññii d'ú yammbooda.

2 Daa ba kelohee Pool yaa wo' naba ga ki'Arameyee, ba wèñnja da ki'een. Pool tíkka ga an:

3 - Mi yaawúu', mi límohu Tarsa ga gohaa Sílsíi, wayee mi korukoh dii ga teerii wii. Gamaliyeel ga kihafci yèrí jègí'too bi mi ínohha ar waasii bicaasammbuu. Mi Safareera lool ga kitaabuk ñña Koooh nakoh, fodii dii d'ú bééɓpúu d'ú taabukika watiɗa.

4 Buwaa gèmee ga waasii Ha'mudiida, mi dèkee ga kihatalba ga kipes, mi ka'ta bi mi laɲnga kumuun ga; mi abin biyaal na fibeti mi laɲngaba ga kasu.

⁵ Ha'-kaadii sarahohcii na yaakcii dëkii béebba mínuunun kiseedi' an mi wo' kayoh. En ki'ena, mi bewohee këyítcaa oneeroo kimín kika' Damaas, mi am yaawúu'caa gëm ga Yéesu enu daamaɗa gaɓa, fodaama mi ka' Damaasaa, mi amba, mi haydohɓa dii, ɓa koru.

*Pool béesti'ta iñaa tahhi kigëm ga Yéesuda
(Tumeen 9: 1-19; 26: 12-18)*

⁶ Pool tikka ga an:

- Lak mi yaa ga waas, bi mi deeyin teeraa Damaas, ga wahtu cuunoh, dalla kilaak lee'laat wiyaak waa meyoh asamaan, wa ennda mareet ga dookkoo bi wíillaroo.

⁷ Mi keennda kakay, mi kelohha koonakaa wo' naroo an: «Sóol! Sóol! Iñii tah ya fu hatalloo ga kipes?»

⁸ Mi meekisohha an: «Kiyaakii, fu yëri en ɓa?» Koonakaa taassaroo an: «Mi yëri, Yéesu Nasareet, yii fu hatal ga kipesɗa.»

⁹ Buwaa taamsee narooda hotsee ga lee'laataa faɗ, wayee ɓa kelohéerii ga koonakaa ɓaa enee naroo kiwo'ɗa.

¹⁰ Mi meekisohha an: «Ha'mudii, mi jom ya kitum?» Ha'mudii wo''aroo an: «Koluka fu ka' Damaas, fu le' daamanaa, fu hay kiwo'u béeb iñaa fu jom kitumɗa.»

¹¹ Mi hotsiséerii ndaga lak meliclaataa lee'laataa búumɗinndoo. Buwaa mi taabee nabaɗa abussaroo ga yah, ɓa ɓayyaroo Damaas.

¹² Laakeera ga teeraa Damaas, ɓaa teeku Anañaas ee ya enee ɓo' yigëmi' Kooh. Ya taabukeera iñii Waasii Móyíis nakohɗa ee béeb yaawúu'caa ga teeraɗa oneerari cée'.

13 Ya hayya garoo, ya deeycaroo, wo''aroo an: «Sóol, mbokiigoo, hotsisa!» Ga saasi tuhastaagoo malakka, mi hottari.

14 Ya tíkka ga an: «Koohyii bicaasammbuu tanukinndaa kuméeñi' doonaa fu ínoh iñii ya waa'da, doonaa fu hot baa en yijúwí'yaa ee ya hañci donɗa, fu keloh konaakaagari.

15 Fu nak, fu yëri yah ki'en seedici ga fíkii buwii béeb, fu yéegalba béebba iñii fu hotɗa na iñii fu kelohɗa.

16 Kon diimaɗa fu sekis ya? Koluka, fu bëtísi'uk, fu kím Yéesu, Ha'mudii fu set ga baakaa'ciigaraa.»

Pool béesti'ta ga daa ya wosu ga buwaa enussii yaawúu'da

17 Waa ennda ɗa, mi boyukka Yéerúsaleem. Lak mi enee na kíkíim Kooh ga Kaanfaa Kooh, iñaa ammbaroo fodii heey.

18 Mi hotta Ha'mudii, ya wo''aroo an: «Gaawa, fu mey Yéerúsaleem diima-diima ndaga bu-teerii wii tooksandii iñii fu yah garoo kiseedi'da.»

19 Mi taassari an: «Ha'mudii, ba ínohin dijófi' an mi taabee ga jaangu-yaawúu'cii, mi yaa am buwii gëm garaɗa, mi lagiba ga kasu, mi feekiba.

20 Iceen yaa enee seedifuda, apu ga fíkíiroo. Mi ga kihaffoo, mi fareera ga iñaa ba tumee yaama ee mi yëri amdéeba kúltícaagaba.»

21 Waa ennda ɗa, Ha'mudii wo''aroo an: «Karaa hen rek ndaga mi yahhaa kiwos ga buwaa enussii yaawúu'da.»

Pool wo''a an ya bok ga bu-Room

²² Buwaa súkúrukussa Pool bi ga daa ya wo'oh wo'eencaamada, daama nak, ba aawissa kifip didóolí' an:

- Yii bo' meydohatti éldúnaanii wii, ya jomoo kipes!

²³ Ba baa wěñ kifip, ba baa dól kúltícaagaba baa jaf, ba baa kēsēl kakayfaa ga d'ook.

²⁴ Waa ennda da, ha'-kaadaa soldaa'caa nako-hha Pool eku d'uuy kaanfaa soldaa'caa ya rípu na ngee', bi ya wo' iñaah tah buwaa fiipi fodaama ga fenocida.

²⁵ Ga waa soldaa'caa banngari na liib bi baa yahhi kifeek, Pool wo''a soldaaraa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñ tuukee daamada an:

- Dú onuunun kifeek ba bok ga bu-Room ee lak ya atti'ussii paaye?

²⁶ Daa soldaaraama kelohee iñaama, ya foolla ga ha'-kaadaa soldaa'caa, ya wo''ari an:

- Fu ínohin iñii fu yee kitumda sahe? Man bii bok ga bu-Room!

²⁷ Ha'-kaadaa soldaa'caa dalla kihay ga Pool, meekissari an:

- Wo'aaroo, fu bok ga bu-Roome? Pool taassari an:

- Ee, mi bok ga!

²⁸ Ha'-kaadaa wo''ari an:

- Mi ga kihaffoo, kibokkiigoo ga bu-Room mi lomohka yiséerí'.

Pool wo''ari an:

- Mi déy, mi límohu ga hen.

²⁹ Ga saasi buwaa waa'seeri kifeek ya wo'da, íisussari. Ha'-kaadaa soldaa'caa, daa ya ínohee

an ya bok ga bu-Room ee ya banlukinndi na ceenda, ya tiitta.

Pool bayussaa paanaa yaawúu'caa

³⁰ Ga kooh-wíisfaa, ha'-kaadaa soldaa'caa waa'ta ki'ínoh iñaa lee' ga iñaa yaawúu'caa yam Poolɗa, ya nakohhari kibëgís, ya ebilo-hha kibëytoh sarahohcaa biyaakɓaa na béeb paanaa yaawúu'caa wiyaakwa, ɓa hídoh. Ya haydohlukka Pool, ya tuuki'tari ga fíkííɓa.

23

¹ Waa ennda ɗa, Pool yíppa bu-paanaa yaawúu'caa has, ya wo'a an:

- Dú mbokciigoo, dii mi koo' ga kipessoo ga díkaantiroo na Koohɗa, helloo dalin ga bi ga wati.

² Anañaas, ha'-kaadaa sarahohcaa dalla kiwo' buwaa tuukee ga yahaa Poolɗa ɓa këɓpi ga kúuw.

³ Pool nak wo'ari an:

- Na cii fu man na míiraa yaanaawɗu henda, fu, Kooh yahhaa kifeek. Fu yun dii ki'atti''oo ga iñaa waas nakoh, fu nakoh mi feeku ee waas hoonohinka!

⁴ Buwaa enee ga yahaa Poolɗa, wo'ussari an:

- Mon fu ɓasin ha'-kaadii sarahohcii, sarahohii-Kooh yiyaakyii!

⁵ Pool taassaɓa an:

- Mbokcii, mi ínohéeríi an ha'-kaadii sarahohcii yéri. En ki'ena, bíduunun ga Këyítfaa an: «Baa kuliyuk ga heetiigaraa, fu joomoori kiwo' yibóní'.»

⁶ Pool ínoheera an ßuwaa hídírukohee daamadfa, ßii ensee ßiSaduseyeen, ßíinoo ensee ßiFërisiyeen. Ya tuukka ga leelo paanaa wiyaakwaa, ya wo''a didóolí' an:

- Dú mbokcii, mi íñii Fërisiyeen ee mi kowu Fërisiyeen. Dii mi abin yaakaa' fodii garúu ga kimílískaa ßuwaa kaaninda tah mi haydohussa dii ki'atti'u.

⁷ Daa ya wo'ee íñaama rek, nookoh dalla kilaak ga díkaanti Fërisiyeencaa na Saduseyeencaa, faf ßuwaa hídírukohee daamadfa hëgískohussa kom kanak.

⁸ En ki'enea, Saduseyeencaa abu an ßaa kaanin mílísoo, malaaka laakoo ee raß laakoo. Fërisiyeencaa nak gëmuunun an íñcuma tóohca laakin.

⁹ Waa ennda ða, coowaa kolukka cúr. Laakka jëgíroh-waascaa koluk ee boku ga fërisiyeencaa, ßa wo''a didóolí' an:

- Íñii ßii yii wo'ða dí hottii yibóní' ga. Mínin ki'en jini wala malaaka wo' nari!

¹⁰ Ñarohaa wëñnja ða kitamoh. Ha'-kaadaa soldaa'caa niikka ßuwaa seeloh Pool, kërí tah ya ebilla soldaa'caa kiyooosuk ga ðuuy ßuwaa, ßa meydohhi ga leeloöba, ßa ßoykidohhi kaanfaa soldaa'caa.

¹¹ Ga wekaa tík gaða, Ha'mudii feeñukka Pool, wo''ari an:

- Baataa kiyëgísdük, fu seedi'inndoo dii ga Yéerúsaleem ee fu jominndoo kiseedi' ga Room ßan.

Yaawúu'caa pokohussa nof ki'ap Pool

12 Ga kooh-wiisfaa ga kímaa, yaawúu'caa pokohussa nof ki'ap Pool; ba waatta an dara aasandii kúuwba, enndii an ba appi hen paayaa.

13 Buwaa waatukee iñaamaɗa wēñin bo' bidaaŋkaah-nikiis.

14 Ba ka'ta ga sarahohcaa biyaakbaa na yaak-
caa dēkaa, ba wo''aba an:

- Dí waatin an dí ñamanndii, dí ananndii enndii an dí ap Pool hen paayaa.

15 Diima nak, dú, pokohat nof na bu-paanaa wiyaakwaa, dú tum fodii an dú waa' kimalkaat iña aaw ga Pool bi lee' lañ, dú kím soldaraa yiyaakyaa ya haydohi'túuri. Dí ga kihaffii nak dí hayyi kitërëwuk ki'appi bi ya le' diinaa.

16 Kutaanamunkaa Pool nak kelohha an yaawúu'caa yah kitërëwuk Pool ki'appi. Ya ka'ta kaanfaa soldaa'caa, ya aassa, ya yéegallaka Pool.

17 Pool bayya yíinoo ga soldaa'caa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñɗa, wo''ari an:

- Bayaa oomaa-yaalii yii ga ha'-kaadaa soldaa'caa, ya laak iña ya yahhi kiwo'.

18 Waa ennda ɗa, soldaraa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñɗa taammba na oomaa-yaalaa, bayyari ga ha'-kaadaa, ya wo''ari an:

- Pool yaa lagu ga kasaada yèri bayyoo, ya wo''aroo an mi haydoh oomaa-yalii yii garaa, an ya laak iña ya yahhaa kiwo'.

19 Ha'-kaadaa soldaa'caa ammba oomaa-yaalaa, nookkari, ba úsaayya buwaa, ya meekissari an:

- Fu yahhoo ya kiwo'?

20 Kutaanamunkaa Pool wo''ari an:

- Yaawú'caa pokohuunun nof kikiimmbaa fu bay Pool paanaa wiyaakwa. Ba yah kitum fodii buwaa yah kimalkaat loo Pool bi lee' lañ.

²¹ Fu nak kaa gëm̃ba. En ki'ena, iñaa wëñin bo' bidaaŋkaah-nikiis gaba waayukuu-nun kitërewuk Pool ki'appi. Ba waatukin an ba ñamandii, ba anandii, enndii an ba appi hen paayaa. Ba sek fu took doŋ.

²² Ha'-kaadaa soldaa'caa wo''ari an:

- Ee, kaa wo' ken an fu yéegalindoo iñaa bok ga.

Lëehí'ta ya íssa ooma-yaalaa yaa yah.

Pool bayussa Sesaree ga Filiksi, gúwernëeraa

²³ Waa ennda da, ha'-kaadaa soldaa'caa bayya ga soldaa'caagari banak baa kuliyuk bo' bitéemée' ga heñ, ya wo''aba an:

- Hídírohat soldaa' bitéemée'-kanak dú tuuk ga kiyah Sesaree. Dú taam ban na soldaa' bidaaŋkaah-yitnakanak baa lap pënís na soldaa' bitéemée'-kanak biliis baa bay núβ. Dú yah kikolkoh dii noh-soos ga wahtu cuuníin dú yee'.

²⁴ Dú heeli' Pool pënís ban, dú bayyi ga Filiksi, gúwernëeraa ee dara hanatti ki'oc.

²⁵ Ya bínnda këyít, wo''a ga an:

²⁶ «Filiksi, gúwernëerii yiyaakyii, mi Kolot Lísiyas mi yëri bínndaa këyítfii fii, ee mi yii këñí'taa ga.

²⁷ Bii mi wosohhaa yii, yaawú'cii diida bëri abeeri ee ba waareeri ki'ap. Mi soonngaba, mi na soldaa'cii, mi te''ari ga yahba ga waa mi ínoh an ya bok ga bu-Roomda.

²⁸ Mi waa'ta ki'ínoh iñaa ba yammbida, mi bayyari paanaa yaawú'caa wiyaakwa.

²⁹ Mi hotin nak an iñcii ɓa yammbida aaw ga loo waasiigaba ee mi hottii dara iñaa ya tum bi cal ya tíku kikaan wala ya lagu ga kasu.

³⁰ Mi kelohha an yaawúu'cii pokohuunun nof ki'appi, kéri tah mi wosohhari garaa ga saasi. Buwii yammbida, mi wo'inba ɓa hay garaa, ɓa wo' iñaa ɓa yammbida.»

³¹ Soldaa'caa bewussa Pool, foda ɓa naku kada, ɓa ɓayyari ga wek bi ga teeraa Antípatiriis.

³² Ga koooh-wiisfaa, soldaa'caa tiiñseeda, ɓoykussa kaanfaa soldaa'caa, ɓa íissa Pool na soldaa'caa lapsee pēnísda, ɓa paaf nari.

³³ Ga waa soldaa'caa lap pēnís le'u Sesareeda, ɓa e'ta gúwernēeraa kēyítfaa, ɓa tíkka Pool ga yahci.

³⁴ Gúwernēeraa jaɗɗa kēyítfaa, ya meekisohha gohaa Pool meyoɗda. Daa ya ínohee an ya meyoɗ gohaa Sílisíi,

³⁵ ya wo''ari an:

- Bi mi meekissaa daranaa, buwaa yabussaada hayu.

Waa ennda da, ya nakohha Pool daaku ga kaanfaa buu' Eroot en daamaɗa.

24

Iñcaa Tertilus yam Poolda

¹ Tíkka ga bes ciyétúus, Anañaas, ha'-kaadaa sarahohcaa taamma na ɓiyaak ga yaawúu'caa na Tertilus yaa tum lēgēy kilayohda, ya hayya teeraa Sesaree. Ba ka'ta ga Filiksi gúwernēeraa kikalaami Pool.

² Pool ɓayussa, Tertilus dalla kiwo' an:

- Fu Filiksi, gúwernëerii yijófi'yii, dii fu tíidi' dëkiida na incii ci'ascii fu haydoh ga ngu-uriiagaraada onin heetii kilaak jam wimëti' ee keeññjii soosin garaa.

³ Dí hotinka ga daa en tooh na ga iñaa en béeb ee dí bii gërëmmbaa dijófi'.

⁴ Mi waa'tiiraa ki'am na tiwo' tihëpi' kërí tah mi hay kilóhóyi' wo'eenii. Mi kíimmbaa ga kijofkiigaraa fu sükúrukkí jutuut.

⁵ Tertilus tíkka ga an:

- Dí hotin an bii yii, bo' yibóni' ga d'uuy buwii. Ya haydoh kihégískoh ga d'uuy yaawúu'cii ga ëldúnada toohba; yëri kuliyuk ga buwum taabuk iñii jëgírohu meyoh Nasareetda[☆].

⁶ Karin bi ya jéemmba kilíiwí' Kaanfaa Kooh, kërí tah dí ammbari. [Dí waareeri ki'atti,

⁷ wayee Lísiyas, ha'-kaadaa soldaa'caa hayya, te'ari na dooli ga yahhíi.

⁸ Ya ebillaríi kihay garaa.]*. Binaa fu meekissinaa, fu ga kihaffu fu hay ki'ínoh an iñii dí yambida kayoh.

⁹ Waa ennda da, yaawúu'caa taamsee na Tertilusda yëgíssa ga an iñaa Pool yabuda kayoh.

Layaa Pool ga fikú Filiksi

¹⁰ Waa ennda da, gúwernëeraa ennga Pool haf ya wo' ban. Pool nak dalla kiwo' an:

- Kiyaakii, mi ínohin an fu enin atti'oh ga heetiigaríi tíkíis tiyewin, kërí tah mi hay kilayi' haffoo na hel widéli'.

[☆] 24:5 24: 5 Malkat Mëccëe 2: 23.

* 24:8 24: 8 Iñaa wëñ ga

bíncaa cimëëñ'caada laaksooca

11 Binaa fu malaksukohaa, fu hay kihot an iñaa mi karee Yéerúsaleem kijaamuk Kooh bi ga wati, paaffii bes cidaanakaah na kanak.

12 Ee ken hottii daa mi nookoh kiwo' na bo' wala kihícisoh buwaa, ennda ga Kaanfaa Kooh, ga jaangu-yaawúu'caa wala ga duuy teeraa.

13 Buwii bii mínsoo kiwo' dara yiléerí' ga iñcii ba yamboo diima diimada.

14 Enaama yíinoo déy mi míninndi kitook ga fikíifu: Mi, mi jaamuk Koohyii bicaasambii, mi taabukka waasii wi'aswii ba wo' an sabohda. Hoonohhii bi mi gëmin ban béeb iñaa Waasii Móyis nakohda na béeb iñaa seldíiga-Koohcaa binda.

15 Mi abin yaakaa' ga Kooh ee ba, ba laakin yaakaaraama ban. Ee wërí en an buwii bijúwí' bii na buwii júwussiida tooh hay kimílisu.

16 Kërí tah daa mi enoh tooh mi heel kipes na hel widëlí' ga fikíi Kooh na ga fikíi buwii.

17 Mi enin ga egírrii tíkíis tiyewin taa mi hayyii Yéerúsaleem. Kërí tahhoo dii kihay mi haydohi bu-heetiigoo dímal kopa' na kitumi' Kooh sarah ga kaanfaagari.

18 En ki'ena, mi enee ga duuy Kaanfaa Kooh, ee lak mi en na kisétí'siruk fodii dii yaawúu'cii tumsikada. Ken enndii da ee coow kolukkii da.

19 Laakeera daama nak yaawúu'caa meyhosee gohaa Aasíi. En ki'ena, yaawúu'caa baama meyhosee gohaa Aasíida ee hotseerooda, bëri jomee kituuk dii ga fikíifu ba yamboo en lak ba laakin iñaa ba taabukohanndoonaa.

20 Kon nak yaawúu'cii enu dii ee boku ga

paanaa yaawúu'caa wiyaakwaada, ba wo'at kofeelkaa mi tum ga waa mi tuukiru ki'atti'u ga paanaa wiyaakwaada.

²¹ Ba laakoo iñaa ba yabohanndoo, enndii wo'eenii wii mi wo' didóolí' ga fíkiíbaada an: «Dii mi gëmin ga kimílískaa buwaa kaaninda tah mi haydohu ki'atti'u ga fíkiirúu wati.»

²² Filiksi nak, lak wo'uunun dijófi' loo waas kerceen, ya ke'ta atti'aa bi bes wiliis, ya wo''a an:

- Binaa Lísiyas, ha'-kaadaa soldaa'caa hayaa, mi malakis iñum akitohhúuda.

²³ Waa ennda da, Filiksi nakka soldaaraa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñda kidaak Pool ga kasaa, wayee ya íisu ya féeh ee filiimuncaagari míniri kihay kitoputu'.

Filiksi tíkísohha kisaawal na Pool

²⁴ Ga bescaa tik gada, Filiksi hayya ya na betici, Durusíl. Durusíl nak iñaa yaawúu'. Ya baylukka Pool kisúkúrukki, yaama wo''i yen ga loo kigëm ga Yéesu Kiristaa.

²⁵ Wayee daa Pool wo'ee bi le''a ga loo enukeen wijúwí' na loo kimín ki'abuk, na loo atti'aa yah kiméeñjohda. Filiksi, gúwernëeraa dalla kitíit, ya íissa Pool ya wo''ari an:

- Diimada, fu mínin kika' kimma, wati hayda kidooy. Mi kolukaa mi hayyaa kibayis.

²⁶ Ya foogee an Pool hayyi ki'e' hëelís, kërí tah leekleekaa ya bayluk Pool kisaawal nari.

²⁷ Waa ennda da, tíkiis tanak tíkka ga, laakka gúwernëe' yiliis yaa faluk ee teeku Poosiyus Festus. Filiksi ga kihafci, kiwaa' iñaa neb yaawúu'caa doŋ tahee bi ya íissa Pool ga kasaa.

25

Pool kíimmba ya bayu ga buuraa Room

¹ Waa ennda dá, Festus, gúwernëeraa hayya gohaa ya yah kinguurukohda. Ya tummba daama bes kaahay, ya meyooha gohaa Sesaree ya ka'ta Yéerúsaleem.

² Sarahohcaa biyaakbaa na buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada,

³ hayussa kikalaami' Pool gari. Ba kíimmbari, ya dímalba, ya haydoh Pool Yéerúsaleem. En ki'ena, ba pokohee nof kitërëwuk Pool ga waas, ba appi.

⁴ Wayee Festus, gúwernëeraa taassaba an Pool yaa lagussa ga kasaa Sesaree, ee ya ga kihafci ya en na kiboyuk daama ga iñaa maaññjii.

⁵ Ya tíki'taba an:

- Laakin garúu buwaa mín kituukuk iñaamanaa, ba taabat naroo, ba kalaami' Pool en lak ya tumin iñaa moroonaa.

⁶ Festus, gúwernëeraa tum ga Yéerúsaleem bes ciyitnakaahay aawwa cidaaŋkaah doŋ, lëehí'ta ya boyukka Sesaree. Ga kooch-wíisfaa, ya ka'ta paanaa atti'ohsida, ya nakohha kihaydoh Pool.

⁷ Daa Pool hay hen, yaawúu'caa meyohee Yéerúsaleemda wíilussari, ba yammbari enaama cibóni' ciyewin. Wayee ba mínéerii ga kiwo' iñaa lee'.

⁸ Pool nak layohi'ta hafci, wo''a an:

- Mi tooññjii ken: enndii ga Waasii yaawúu'cii; enndii ga Kaanfaa Kooch; enndii ga Sesaa'.

⁹ Festus nak waaree kitum iñaa neɓ yaawúu'caa, ya dalla kiwo' Pool an:

- Fu waarin kiboyuk Yéerúsaleem fu atti'u ga fikíiroo ga iñcii fu yabudane?

¹⁰ Pool dallari kitaas an:

- Múk, mi yii tuukka dii ga fikíi paanii buu' Sesaa' jommboo ki'atti'da, ee mi atti'ohsan dii. En yaawú'ciinaa, mi tummbiiba dara yibóní', ee fu ga kihaffu, fu inohinka ga moos.

¹¹ Enee an mi tooñ hen wala mi tum iña cal mi tíku kikaanaa, eneenaa mi sagoo kikaan. Wayee en lak iñcii buwii bii yammbooda enndii kayohaa, waas onndii ken kitikkoo ga yahba. Mi kíim kipaafdohu ga buu' Sesaa'.

¹² Waa ennda da, Festus, gúwernëeraa ka'ta, hotohha na buwaa taabi narida, lëehí'ta ya wo''a Pool an:

- Fu waa' kipaafdohu ga buu' Sesaa', kon fu hay kika' ga buu' Sesaa'.

Festus béestí'ta buu' Agírípaaloo Pool

¹³ Ga besaa tik gada, buu' Agírípaaloo na Berenís, këmëenjkíci yibeti hayussa gohaa Sesaree kikëñí' Festus, gúwernëeraa.

¹⁴ Ee lak ba hay ki'en daama bes ciyewin, Festus nak béestí'ta buuraa loo Pool, wo''ari an:

- Laakin baa en dii, gúwernëe' Filiksi yëri foñeeri ga kasu.

¹⁵ Ga waa mi ka' Yéerúsaleemda, sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa yaawú'caa, hayussa kikalaami''i garoo, ba kíimbaroo an mi tikatti kikaan.

¹⁶ Mi taassaba an ki'eroh bo' ya apu ee lak baa tuukkii na buwaa yammbida, ya layoh ga iñcaa ya yabuda, iñaama taambii na iña bu-Room mee' kitumda.

17 Waa ennda da, ba taamba naroo di hayya dii ga Sesaree. Mi nak, mi sekkii inaa maañ. Kooh yaa wiis rek, mi ka'ta paanaa atti'ohsida, mi nakohha kihaydoh baa yaama abu ga kasaada.

18 Buwaa kalami'eerida, ga waa ba hayya, ba yammbiiri wiinoo ga incaa mi halaateeda.

19 Ba nookoh inaa aaw ga loo waasiigaba na loo baa teeku Yeesu ee kaaninda, Pool nak yegisin ga an Yeesu yaa pes.

20 Mi nak, mi laakkii inaa mi wo'an ga inaama. Keri tah mi wo''a Pool kika' Yeerusalem ya atti'unee daama.

21 Wayee Pool kiimmba ya paafdohu ga buu' Sesaa' ndaga ya bok ga bu-Room. Waa ennda da, mi ebilohha ya daaku ga kasu bi ga daa mi minanndi kiwosoh ga buu' Sesaa'.

22 Agiripaa dalla kiwo' Festus an:

- Mi fan mi waarinndi kisukuruk, ya wo' mi keloh. Festus taassari an:

- Kuwis-kuwida, fu hayyi kisukuruk, ya wo' fu keloh.

Pool ga fiki Agiripaa na ga fiki Berenis

23 Ga kooh-wiisfaa nak, Agiripaa na Berenis, kemeenkici hayussa na sani ciyaak, ba taam na bibo' bilEEKI'-teek. Ba aassa ga taahaa atti'ohsida na soldaa'caa biyaakbaa na buwaa kuliyuk ga teeraada. Festus ebilohha Pool haydohu.

24 Leehta, Festus wo''a an:

- Buu' Agiripaa, na beebpuu du bii du en diida, bii du hot yii, beeb heetii yaawuu'cii hayuunun garoo kiina'sukoh inaa aaw gari. Ba

hayin garoo ga Yéerúsaleem, ɓa hayin dii ɓan, ɓa ɓaa fiip ga ɗookkoo an ya jomissii kipes.

²⁵ Mi ga kihaffoo nak, mi hotin an ya tummbii enaama yíinoo yibóní', yaa cal ya tíku kikaan. Diimaɗa, ya nak ya kíim kipaafdohu ga buuraa ɓu-Room, kërí tah mi abin an mi hayyi kiwosoh gari.

²⁶ Mi nak mi laakkii dara yiléerí' ga looci yaa mi mínan kibín buu' Sesaa'. Mi haydohhari ga fíkíirúu, ee wěñaa ga fíkíifu, buu' Agírípa; en ɗanaa, ya meekisunaa, heyna mi laak kimma iñaa mi bídanndi.

²⁷ En ki'ena, mi halaat an kiwosoh Room ɓaa abu ga kasu, ee ken mínoo kiwo' yiléerí' ga iñcaa ya yabuɗa, iñaama enndii halaat.

26

Layaa Pool ga fíkí Agírípa

¹ Waa ennda ɗa, buu' Agírípa wo''a Pool an:
- Fu mínin kiwo' kimma, fu layohi' haffu.

Pool nak lérissa yahaagari, wo''a an:

² - Buu' Agírípa, keeñjoo soosin wati ki-tuuk ga fíkíifu, mi layohi' haffoo ga tóoh iñcii yaawúu'cii yambooɗa.

³ En ki'ena, fu ínohin dijófi' ɓéeɓ baahcii yaawúu'cii na iñcii en saawalɓaɗa. Mi kíimmbaa fu súkúrukkoo dijófi'.

⁴ Yaawúu'cii ɓéeɓɓa ínohsin dii mi koo' ga kipeskiigoo, aboh ga ki'oomaarooda. Ba ínohin daa mi madee kudewaada, ennda ga ɗuuy heetiigoo, ennda ga Yéerúsaleem.

⁵ Ba maañinndoo ki'ínoh, ee ɓa mínin kiseedi', ɓa tookkanaa, an mi bok ga Fërísiyeençii; ee ɓuwaama, daa ɓa taabuki Waasii Móyíisda wëñ kibít.

⁶ Wati nak, mi yii atti'u ndaga dii mi yaakaarin an Kooh hay kimëtí' iñaa ya dígee ɓicaasambuuda.

⁷ Dígaama, níilcii cidaaŋkaah na kanakcii heetiigaruu yaakaaruunun kihotwa wa mat, kërí tah ɓa jaamuki Kooh wekoo nohoo. Buu' Agírípa, kiyaa'kaa' dígaama tah yaawúu'cii kalaami'usoo.

⁸ Iñii tah ya d́ú yaawúu'cii d́ú tum ga helciigarúu an Kooh mínoo kimílísi' ɓuwa kaanindá?

⁹ Mi ga kihaffoo sah mi tumee ga helloo an daa ka mín kiman tóoh mi jomin kiheñoh teekii Yéesu Nasareet.

¹⁰ Ee iñaama yërí mi enukohee ga Yéerúsaleem. Mi lagin ga kasu ɓo'-Kooh ɓiyewin, ee sarahohcaa ɓiyaakɓaa ɓërí oneeroo kitum iñaama. Binaa ɓa yah ki'apunaa, mi fareera ga.

¹¹ Leekleek, mi taabee ga jaangu-yaawúu' na jaangu-yaawúu', mi feeklukíɓa kiheelíɓa kimeydoh ga ngëmaagaba ga Yéesu. Mi sageeɓa hen bi mi daaneeɓa kidawuk bi ga dëkcaa wëñ ki'úsaayda, kisodalɓa.

Pool béestí'ta iñaa tahhi kisúpít kipesda

¹² Fodaama, laakka bes, mi enee na kiyah Damaas, lak sarahohcaa ɓiyaakɓaa eruunundoo dooli ki'am ɓuwa gëmu ga Yéesuda.

13 Buu' Agírípaa, wiima lak mi yaa ga waas Damaas. Ga ßak mídí, mi hotta lee'laat waa meyoh asamaan. Meliclaataa gawa wërí wëñ nohii kimelic, wa ennda mareet bi wíillaroo mi na ßuwaa mi taabee nabada.

14 Dí béebpíi, dí keennda kakay, mi dalla kikeloh koonakaa wo' naroo ga ki'Arameyee an: «Sóol, Sóol, iñii tah ya fu hatalloo ga kipes? Fu tum haffu, fu man na baamaa tap dooraa ha'mudaagari feekkiða» Mi meekissari an:

15 «Kiyaakii, fu yërí en ßa?» Ha'mudii taassaroo an: «Mi yërí en Yéesu yii fu hatal ga kipesða.

16 Wayee kolka, fu tuuk ga kotciigaraa, mi wo''aa iñii tah mi feeñukkaada. Mi tanukinndaa fu en súrgaroo, fu seedi''oo ga fíkií ßuwii, ga iñcii fu hot watiða na ciliis caa mi yahhaa kiteeß.

17 Mi hayyaa kisom ga heetii yaawúu'cii na ßuwii enussii yaawúu'ða.

18 Mi wossaa gaba, fu lëgísi'ða hasciigaba, fu ßewohða ga ñúusii fu haydohða ga lee'laatii. Fu ßewohða ga yah Seytaani, fu ëewdohða ga Kooh, mi bayalða baakaa'ciigaba, en ðanaa ßa gëm garoonaa mi wa' ßa ga iñcii ßuwii Kooh yah kilamða.»

19 Kon nak buu' Agírípaa, mi taabuk iñcii Koohyii feeñukkoo teeßpooda.

20 Ee sah mi ðeß kijëgí' ßu-teeraa Damaas na ßu-teeraa Yéerúsaleem. Lëehí'ta, mi paaffa ga ßu-kúlkaa Yúudée béebka, mi méeñjohha ga ßuwii enussii yaawúu'ða. Mi yéegallaða an ßa jomin kisúpít kipeskaagaba, ßa ëewdoh hafða ga Kooh ee ga tumeencaagaba ßa teewoh kayoh-kayohða an ßa súpítin kipes.

21 Iñaama yëri tah yaawúu'cii abussaroo ga Kaanfaa Kooh, ba baa heelloo ki'ap.

22 Kooh músalinndoo, mi yii lís kipes bi ga besii wati. Mi yii seedi' ga fíkíi buwii, ennda oomaa ennda yaak. Iñcii mi jégírohda deenngii iñaa seldíiga-Koohcaa na Móyíis yéegalohsee an ca hay kilaakda:

23 an Kiristaanii hay kiday coonu ciméeski', ee yëri yah kideß kimílís ga buwaa kaaninda, ya yéegal heetiigaruu na heetcii cínnoo lee'laatii onoh kipesda.

Pool yaa nook Agírípaa ga ngëmaa

24 Lak Pool yaa eemba daama ga layohaagari, Festus, gúwernëeraa dallari kifip an:

- Way way Pool fu dofin! Jagiigaraa wihëpí'wii méeñsin hafiigaraa yaay!

25 Pool nak taassari an:

- gúwernëe' Filiksi mi doffi déy. Iñii mi wo'da bééßwa kayoh ee laakin haf.

26 Buu' Agírípaa sah ínohin iñii mi wo'da, kërí tah mi kaañ kituuk mi wo'ka ga fíkíici. Bééß iñciima, wínoo gaca appiiri kúmpa ndaga laakkii caa tumu ga rúkku.

27 Buu' Agírípaa, fu gëmin iñaa seldíiga-Koohcaa wo'dane? Ee, mi ínohin an fu gëmin ga.

28 Waa ennda da, Agírípaa buuraa wo'a Pool an:

- Tes ga jutuut fu tumboo kerceen!

29 Pool taassa an:

- Yéeh, maañ, Kooh tumat, mi wo''ii fu don wayee bi ga bééß buwii súkúrukkooda, dú

laakneeroo ga ñii mi enukohda bi tes kibagu na ceen.

³⁰ Waa ennda ða, buu' Agírípaa na Festus, gúwernëeraa na Berenís na béeb buwaa enee daamadfa, kolkussa baa yah.

³¹ Ga waa ba en na kiyahda, ba baa wo' ga díkaantiþa an:

- Bii yii tummbii enaama yíinoo yibóni' yaa cal ya tíku kikaan wala kilagu ga kasu.

³² Buu' Agírípaa nak dalla kiwo' Festus, gúwernëeraa an:

- Enéeríi dii ya kím kipaafdohu ga buu' Sesaa'danaa ennaa ya mínin ki'íisu, ya yee'.

27

Pool ekussa ga gaal-giyy kibayu Room

¹ Waa ennda ða, ba ammba bes ki'ekki ga gaal-giyy, dí bayu Kúlkaa Ítalíi. Pool na bo' biliis, baa amsee ga kasu fodaa gari tíkussa ga yah Húliyus, ha-kaan ga soldaa'caa bu-Room wo'u «Soldaa'caa buu' Sesaa'ða».

² Dí aassa ga gaal-giyyaa meyoh teeraa Adaramit ee wa aawee dëkcaa Aasíi en ga yahaa giyyaada, dí baa yah ga giyy. Arístarka, ee dëk teeraa Tesaloník ga gohaa Maseduwaanda taabee naríi.

³ Ga koooh-wíisfaa, dí tee'neera ga teeraa Sídon, Húliyus ennda bo' yijóffi' ga Pool. Ya onndari kimín kika' ga filiimuncaagari doonaa ba mínndi kitoputu'.

⁴ Ga waa dí meyoh daama, dí taabohha na dëkaa Sípa' giyyaa wíilda kisúnuk uurisaa ndaga lak dí jaanoh nawa hen.

⁵ Lëehí'ta dí koorohha giyyaa ga gohaa Sílsíi, aawwa waa Pamfílii, dí tee'neera teeraa Miraa ga gohaa Lísiida.

⁶ Daama, Húliyus soldaaraa yiyaakyaa hotta gaalaa meyoh Aleksandarí aaw Ítalíi, ya ekkaríi ga.

⁷ Dí tumin ga giyy bes ciyewin caa gaalaa foolee ndaŋ. Ga wii dí ka' bi dí lanneera na teeraa Kímítfa, lak dí dayin coonu fiméeski', dí mínndii kitee' daama. Uurisaa nak onndiiríi ki'aaw fikíi ga bakaama, dí nammba kikooroh Salomee en danaa dí paafoh bakaa Keret súnúkin ga uurisaada.

⁸ Dí taabohha giyyaa daama bi dí le''a dekat waa wo'si «Diteeraa' diwóorí'», en ga yahaa teeraa Laseeda.

⁹ Ga wii dí le' daamada lak dí maañin ga waas lool, ee kifoolis ga giyy wëerissii, ndaga lak oora yaawúu'caa ga seekfa paafin. Këri tah, Pool wo''a na buwaa, kiyéegalba an:

¹⁰ - Biyaay, mi hotin an baawiigaruu wii wëerissii, du aaw fikíinaa. Mi wo'issiiirúu an gaalii na iñii wa sefda hay kiyasukoh, wayee tumuuntiiruu sah mínin ga kihín.

¹¹ Wayee soldaaraa yiyaakyaa bu-Room amm-bii faali ga iñaa Pool wo'da, ya nammba kisúkúruk iñaa fóolíroh-gaalaa na ha'-gaalaa wo'da.

¹² Baatta ga dekataa gaalaa teeroh waama newoo ki'enuh na lah, këri tah iñaa wëñ kiyewin ga buwaada júwohusa ga kikolkoh daama, dí paaf, en mínukinaa, bi ga Fenísíi, dekat wiliis

ga Keret waa bo' mínin kiteeroh bi seek wíis. Dekataama nam kijaanoh na aasaa'-noh.

Uurisaa wiyaak yíppa ga giyyaa

¹³ Waa ennda d̄a, uuris wihídí', waa kolkoh yah-ñaam meyaa'-noh, aawwa kiwëp, kèrí tah ba ammba yaakaa' an ba hay kimín kika' bi ba tee' ga Fenísíi. Ba ponnda ní'caa pokohsee gaalaada, ba taammba giyyaa, ba riisukka Keret, ba baa yah.

¹⁴ Wayee maañnjii dara, uurisaa wiyaak-waa teeku Erakilíyon̄da dalla kiwëpoh tégelcaa Keret, wa ennda mílíp ga d̄ookkii.

¹⁵ Uurisaa jítalla gaalaa, ken mínissiiwa kitèhdoh, dí íissawa, waa yah duuy.

¹⁶ Dí yolohha Kódaa, kudëk jijutuut, ja súnndaríi ga uurisaa. Fodaama, dí mínnda kijekeluk gaal-loocaa taamdohsi na gaal-giyyaada. Dí lèpí'tawa ga gaalaa ee dí sonnda ga lool.

¹⁷ Ga waa dí lebirohha bi dí lèpí'tawa, dí ñaawwa gaalaa na ní' doonaa wa tasoo, lèhí'ta dí yóoskí'ta dúuñaa wiyaakwaa poksi ga fenoo gaalaada kinóowís gaawlaataa ndaga dí niikee uurisaa ye' gaalaa bi dí paafnee tewisaa teeraa Síрта.

¹⁸ Ga kooh-wíisfaa lak uurisaa waa lís kiyëngël gaalaa didóolí', kèrí tah dí aawwa kijaf ínaa gaalaa sèfeeda ga giyyaa.

¹⁹ Ga besaa tík gada, buwaa fóolíri gaalaada na kihafba jafussa pañkaahcaa enee ga gaalaada ga giyyaa.

²⁰ Dí tumin bes ciyewin ga giyy caa dí hottii noh, dí hottii ol. Uurisaa yíppa rek ínohoo ki'íis, ka'ta bi dí abissii yaakaa' kimúc.

²¹ Wiima lak buwaa ensee ga gaal-giyyaada tumuunun iñaa maañ ee ken ekkii ñamah ga kúuwci. Pool dalla kikoluk, tuukka ga leelooba, wo''aba an:

- Biyaay, dú súkúrukee wo'eenndoona, eneena d'ú kolukohoo Keret ee iñcii tóoh ya-sukoh cii laakoo.

²² Wayee diimada mi nakkúu kiyégísdúk. En ki'ena, laakoo yínoo garúu yaa kumuunci hídan ga, hanaa gaalii don yahan.

²³ En ki'ena, wekama, Koohyii laakkooda ee mi en súrgacidá wosin malaakaagari garoo,

²⁴ ya wo''aroo an: «Pool kaa niik ndaga fu jomin kika' bi fu tuuk ga fíkii buu' Sesaa'. Kooh oninndaa, ya hay kisom tumuuntii buwii fu taam nabada béebba ga giyyaa.»

²⁵ Kon biyaay, yégísdúkat, mi abin yaakaa' ga Kooh ee dii ya wo''ookada yahda kilaak den.

²⁶ En ki'ena, du hay kihín ga d'ek, waa giyyii wíil.

²⁷ Ga wekaa wudaankaah na wu-nikiiswaa, lak uurisaa waa líssii kimeeb ga duuy giyyaa. Ga leelo wek, buwaa l'eg'eyi ga gaal-giyyaada manba na dí deeyin kilaas kakay,

²⁸ ba yoolla ní' kimalak huutlaataa, ennda meeta' cidaan'kaah-kaahay na ciyitnakanak. Ba ka'ta bi ga fíkii, ba yoolissa ni'aa, ennda meeta' cidaan'kaah-kanak na ciyitnakaahay.

29 Ba niikka gaal-giyyaa tapuk ga atoh, ba dalla kiwees bóoy* cinikiis kidot gaal-giyyaa ga fenoo, læehí'ta ba yunnga baa cúŋ daa Kooh wíisan.

30 Buwaa lægëyi ga gaal-giyyaada waa'see kinúp ba foñ gaalaa, ba tummba fodii an baa waa' kidot gaal-giyyaa ga iñaa hanoh fíkíida, ba yóoskí'ta gaal-loocaa taamdohsi na gaal-giyyaada.

31 Wayee Pool wo''a soldaaraa yiyaak an:

- Binaa buwii bii tesussii ga gaal-giyyiinaa, dú múcoo.

32 Soldaaraa dalla kigú' ní'caa pokohsee kiy-ool gaal-loocaada, wa keennda ga giyyaa, dalla kinuu'.

33 Lakanaa ba baa sek Kooh wíis, Pool wo''a buwaa an:

- Laakin bes cidaanakaah na cinikiis ga wati caa dú yunŋ dú ñammbii dara.

34 Kon diimada mi wo''úu kiñam. En ki'ena, dú waa' kimúcaa dú jomin kiñam, ee mi wo'issúu an gëmattoo: yíinoo garúu kufenci booyukanndii.

35 Ga waa ya wo''a fodaama bi ya læehí'ta, ya bebpa mbúurú, ya gërëmma Kooh ga fíkíi béeb, ya weella mbúuraa yaa ñam.

36 Waa ennda da, béeb buwaa helcaagaba hannda kidal, ba aawwa kiñam ban.

37 Béebpii dí enee bo' bitéemée'-kanak na bidaanakaah-yitnabanak na biyitniinoo ga gaalaa.

---

* 27:29 27: 29 Wa jafu ga giyyaanaa, wa mín kitëhdoh gaal-giyyaa bi wa karoo

³⁸ Daa ba ñamee bi ba kappa, ba aamma belaa gaalaa bayeeda ga giiyaa doonaa wa eref.

³⁹ Ga waa KooH wíissa, buwaa lëgëyi ga gaalgiiyaada séennda kucolli-kakay na tewis wayee ðekataama ba ínohoowa. Ba waa'ta kitee'nee gaalaa daama, en mínukaa.

⁴⁰ Ba pëkíssa iñcaa dotohsi gaalaada, ba foñnjaca ga giiyaa. Ba gú'ta ní'caa pokohsee doora a fëeliri gaalaada ban, ba lërissa píisaa wiyaak hanohi fikíi gaalaada doonaa uurisaa mín kiye' gaalaa ba yee tewisaa.

⁴¹ Gaalaa nak koorohha ga daa músúcaa hídhoh, wa looppa ga kakayfaa jaluk daamaada. Púkaa gaalaa yíppa, wa tuukka tek. Fenoogaanaa gaalaa nak aawwa kiyëwísuk ndaga dúuscaa giiyaa tapukee ga na dooli.

⁴² Soldaa'caa waarussa ki'ap buwaa amseedfa ndaga ba niikee laak gaba baa fiyy ga giiyaa, ba núp.

⁴³ Wayee soldaaraa yiyaakyaa, lak waarin kisom Pool, ya kokohhaba kitum iñaa ba amda. Ya ebilla buwaa mínin kifiiyda ba ðeb kijafuk ga músúmaa, ba fiyy bi ga tewisaa.

⁴⁴ Ya wo''a buwaa bíinoo mínsoo kifiiyda ba taam ga, ba ëbíluk ga haangacaa yëwisukoh ga gaalaada wala póokéecaa gaalaa. Fodaama béeb meyc a bi ga kakayfaa ee dara ocukkii gaba.

28

Pool ga kúlkaa Malta, giiyaa wílda

¹ Ga waa dí somolukohha bééþpíi ga giiyaa na jam, dí baa han ki'ínoh an dēkaama dí enoh, giiyaa wíilda teeku Malta.

² Bu-dēkaama teewussaríi kijof kiyaak. Ba feti'taríi kiwii kiyoonuk ndaga lak Kooh yaa tof ee fiyoonfaa yakin lool.

³ Pool balaþpa móofi'-sookooñ kijaf ga ki-wiikaa. Laakka goŋ-saamaanaa meyoh gawa ndaga tamohlaataa kiwiikaa, ñaakkari ga yah.

⁴ Daa fuwaa hotee gogaa yoolin ga yahaa Pool, ba baa wo' ga díkaantiba an:

- Bii yii jom ki'en apoh-fo' sah-sah. Hídaa ga dii ya somalukohin ga kikaan ga giiyiida tooh, kikaan líssi kitaabuk.

⁵ Pool nak wícca gogaa ga kiwiikaa ee dara dalliiri.

⁶ Buwaa sekka kihot ya úus bēm wala ya keen dal, ya kaan; wayee ga waa ba sekka bi maañnja, ee ba hottii dara dallii, ba abissa halaat wiliis, ba baa wo' an:

- Bii yii iñii Kooh!

⁷ Ga yahaa daa dí eneeda, laakeera daama yoon wiyaak waa díguunun, yonaama Púbilíyus, yaa kuliyyuk ga dēkaama giiyaa wíilda, yērí laakwa. Ya teerukkaríi ga kaanci, ya mínohharíi sagac iñaa le' bes kaahay.

⁸ Wiima lak paam Píbilíyus, síbiru na bíirtañi faaninndi ga fayaañ. Pool nak, ka'tari kiwaak, ya kímmba Kooh, tikkari yahcaagari, wēkí'tari.

⁹ Waa ennda da, dúukoolí'caa bíinoo ga dēkaama giiyaa wíilda hayussa ga Pool, ya wēkí'taba ban.

10 Bu-dēkaama giiyaa wílda, iñaa en béeb ba tumi'taríiri, ee ga waa dí koluk kiyahda, ba eewallarií tóoh iñaa dí jom kisoluk ga baawaada.

Pool le''a teeraa Room

11 Dí ennda ga Malta ñiin kaahay; dí hannda ki'aas gaal-giiyaa kúlkohee Aleksandari ee wa bay nataalcaa Kastoo' na Poluksida*. Wa lahee ga kúlkaama giiyaa wílda.

12 Waa ennda da, dí tee'ta ga teeraa Sírakus, dí tummba daama bes kaahay.

13 Dí kolkohha daama dí aasissa ga gaal-giiyaa bi dí le''a teeraa Resiyóo. Ga kooh-wiisfaa, uurisaa waa wëp. Ga besaa wukanakwaa tik gada dí hannda kile' Púsool.

14 Dí hotta buwaa gëmuunun ga Yéesu ga teeraama. Ba nak, ba kimmbarii kites naba bes ciyitnakanak. Lëhí'ta, dí ammba waas Room.

15 Kerceencaa dëku Roomda kelohussa an dí baa hay, ba hayyaríi kitëebíluk bi ga «Marsaa Apíyus» na ban bi ga «Túuy-íika'caa kaahay-
caa». Daa Pool hoteeba ya gërëmbba Kooh ee helci dalla.

16 Ga waa dí le' Roomda, Pool onussa kidëk ga kaan hançi ya na soldaa' yíinoo yaa watukanndi.

Pool aawwa kijangat ga teeraa Room

---

* **28:11** 28: 11 Ba enee tukoo ga Gerekaa na ga bu-Room. Eewba teeksee Ledaa, wayee laakin béestí'caa wo' an ba bokéeríi paamun. Paam Poluksi enee Sës, koohyaa yiyaakyaa Gerekaa. Koohcaa banakbaa baama bu-kúlkaa Esparta jaamukseeba ga teekaa «Joskuu».

17 Tíkka ga bes kaahay Pool baylukka buwaa kuliyuk ga yaawúu'caa dëku Roomfa. Daa ba hídirukohee, ya wo''aba an:

- Mbokcii, mi abuunun ga teeraa Yéerúsaleem, mi tíkussa ga yah bu-Room, baa kuliyuk ga dëkaada ee lak mi laakohhii dara na heetiigaruu ee mi dfeengii baahcii bicaasammbuu.

18 Ga waa ba meekissaroo ki'ínoh kayohfaada, ba waa'taroo ki'íis ndaga ba hottii dara iñaa mi tum bi cal mi tíku kikaan.

19 Wayee yaawúu'caa sagussa. Mi nak, mi kíimmba kipaafdohu ga Sesaa', buurii bu-Room, ya atti''oo. Mi waa'tii kiyam heetiigoo ga dara.

20 Iñaama tah mi kíimmba kihotoh narúu bi mi saawal narúu. En ki'ena, dú bu-Isarayeel, iñii dú am yaakaa' garida yëri tahhoo kibagu na ceen.

21 Buwaa taassari an:

- Dí ga kihaffii, dí laassii këyít fíinoo faa meyoh kúlkaa Yúudée wo' ga loofu ee laakkii yíinoo ga mbokcaagarii daama, yaa hay dii kibéestí yibóní' garaa.

22 Dí nak, dí waarinndaa kisúkúruk, fu wo''i iñum fu halaatda. En ki'ena, dí ínohin an waa-sum fu taabukda yewinin buwaa wo'i yibóní' gawa.

23 Ba ammba bes wiliis waa ba hídohan. Besaa bëríi, ba hayya biyewin bi ba wëñnja ga waa ba deb kihayda. Saawalaagaba daloh ga kímáa bi ga noh-soosaa. Pool wo''aba iñaa ya gëmfa, ya yéegallaba Nguuraa Kooh, ya kooro-hha ga iñaa bídu ga Kéhítfaa Waasii Móyíisda na caa wo'eencaa seldíiga-Koohcaa, ya yaa heelba kibúl, ba gëm ga Yéesu.

24 Bii gēmussa iñaa Pool wo'da, bíinoo sagussa kigēm.

25 Ga waa ba waa' kitagoh na Poolda, lakanaa ba júwohhii ga d'uuyba bi wati. Pool nak tíkka ga wo'aba an:

- Helii yisela'í'yii daal wo'ee na bicaasambúu kayoh ga waa ya wo' koorohha ga kúuwkaa Ísayíi, seldíiga-Koohaada.

26 Ya wo'ee an:

«Karaa ga heetaama, fu wo'ba an:

Dú hay kisúkúruk dijófi' wayee d'ú ínohanndii dara.

Dú hay kimalak dijófi' wayee d'ú hotanndii dara,

27 En ki'ena, heetii wii nam kitúl keeñ hen.

Ba lugin nofciigaba,

ba d'úugin hasciigaba,

doonaa ba hotoo na hasba,

ba kelohoo na nofba,

Ee ban ba ínohoo ga keeñba

En danaa, ba ewrukoo garoo, mi Kooh,

bi mi wékí'ba.»†

28 Pool tíkka ga an:

- Ínohat gaka an Hewhewii winéwí'wii onohi kipesda yéegalohuunun bi ga buwii enussii yaawúu'da ee ba, ba hay kisúkúruk.

[

29 Ga waa Pool wo' wo'eencaama bi ya lëehí'tada, yaawúu'caa baa yah, ba baa weer-aanti ga d'uuyba.]

† 28:27 28: 27 Wo'eencii cii béestí' fodaa Ísayíi 6: 9-10 wo'eekada.

³⁰ Iñaa le' tíkiis tanak Pool eninta ga kaanfaa ya fayi faama ee béeb buwaa hayeeri kiwaakfa laakeeri daama.

³¹ Ya yaa yéegaloh Nguurii Kooh, ya yaa jégíroh loo Yéesu Kiristaa, Ha'mudii na fít wiyégísí' ee ken mossiirika kihoonoh.

**Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii**

**Noon: Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii New Testament**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Noon)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

7c1cfb93-c4c9-5127-ac22-ecb23adca870